

mesaj

SAKARYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
5. ULUSAL
SAİT FAİK
HİKÂYE
YARIŞMASI
ÖDÜLLÜ
HİKÂYELER

martı

**SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
V. SAİT FAİK HİKÂYE YARIŞMASI
ÖDÜLLÜ HİKÂYELER / 2025**

SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR YAYINLARI
DİJİTAL YAYIN NO: 1

Yayın Koordinatörü

ALPAY ŞİRİN

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanı

Grafik Tasarım

MÜCAHİT KOFOĞLU

Tashih

ZEYNEP EVRAN

ISBN

978-605-9978-31-6

İletişim

44 44 054 (3434)

www.sakarya.bel.tr

kultur.sanat@sakarya.bel.tr

Instagram & Twitter: **@sakaryakultur**

İÇİNDEKİLER

TAKDİM YUSUF ALEMDAR <i>Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı</i>	5
MARTI AHMET KARAKULAK	7
EVRAK-I METRUKÉ HAFIZ EMRE USLU	27
BABA YAGA'NIN GEMİSİ MURAT ŞAHİN	39
KARŞI KIYILAR MUHAMMED FATİH ÜNAL	69
KADİM DOST İLE ÜÇ GÜN MEHMET MURAT MIHCIOĞLU	83
YANIK KOKUSU MEHMET RUTKAY AÇIKGÖZ	113

SEÇİCİ KURUL

PROF. DR. YILMAZ DAŞCIOĞLU
(SAÜ İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi)

ÖĞR. GÖR. DR. SERHAT DEMİREL
(SAÜ, Rektörlük Türk Dili Bölümü)

A. ALİ URAL
(Yazar)

ERCAN YILMAZ
(Yazar)

OĞUZ ŞENSES
(Yazar)

TAKDİM

Kıymetli okurlar!

Yazı yazmak, insanlık tarihi boyunca düşüncelerin, bilgilerin ve kültürel mirasın aktarılmasında en güçlü araçlardan biri olmuştur. Özellikle gençlerimizin yazma becerilerini geliştirmeleri ve geleceğe daha güçlü adımlarla ilerlemeleri için bizler de üzerimize düşen görevi yapıyoruz.

Edebi yeteneği olan gençlerimizi desteklemek, yazma becerilerini geliştirmelerine ve kendilerini daha iyi ifade etmelerine olanak sağlamak için “Deniz” temalı 5. Ulusal Sait Faik Hikâye Yarışması’nı düzenledik. Yarışmaya çok sayıda yetenekli gencin katılımı bizleri oldukça mutlu etti. Jüri üyelerimizin titiz değerlendirmeleri sonucunda dereceye giren katılımcılara ödülleri takdim edildi. Onların eserlerinden oluşan bu seçki kitabını sizlere sunmanın gururunu yaşıyoruz.

Bu kitapta bir araya gelen 6 yetenekli yazarın hikâyelerini içtenlikle kutluyor ve başarılarının artarak devam etmesini temenni ediyorum. Bu genç kalemlerin, Sakarya’nın edebi mirasına değerli katkılarda bulunacaklarına yürekten inanıyorum.

V. Sait Faik Hikâye Yarışması’nın değerli jüri üyeleri Yılmaz Daşcıoğlu, Serhat Demirel, A. Ali Ural, Ercan Yılmaz ve Oğuz Şenses’e sundukları katkılardan dolayı teşekkürlerimi iletiyor, keyifli okumalar diliyorum.

YUSUF ALEMDAR

Sakarya Büyükşehir

Belediye Başkanı

MARTI

Ovayı apak kırağı örtmüştü. Taşı, ağacı çatlatacak kadar sert bir ayaz vardı. Ardıç Dağı'nın bembeyaz gölgesi, Cebel Ovası'nın düzlüğünde donakalmıştı. Karanlığın usuldan morardığı saatlerde bir at arabası, ovanın kuzeyinde belirdi. Araba erzak yük-lüydü, toz kaldırmadan usul usul ilerliyordu. Kır atın sırtından yükselen buğu, bir çula bürünmüş arabacıyı gizliyordu. Arabacı-nın hemen arkasında ufak bir öbek daha görünüyordu.

Araba gün ağarınca kadar ovayı ortadan yarıp Elbizlik sır-tından Toroslar'a tırmandı. Yük ağırdı. Kır atın bacakları titri-yordu. İkınıyor, köpürmüş ağızındaki gemi dişliyordu.

Arabacı:

“İnelim” dedi, “Çatlayacak at.”

Çulları atıp indiler. Arabacı öne geçti. Öteki on yaşlarında paspal, kara bir çocuktü. Saçları uzun zamandır tıraşsız olduğun-dan kulaklarının önünden ve arkasından sarkarak bir sivri oluş-turmuştu. Yanakları kızarmış, yer yer de kavrulmuştu. Ballı gözleri ışıl ışıldı. Atın yanı başında debbek dübbek yürüyordu. Bazen el-lerini koltuğunun altına saklıyor, tırmanması yavaşlayınca arabaya tutunuyordu. Lastik pabuçları ayazdan takur tukur olmuştu.

“Durali” dedi arabacı, “Ekmek Başlantı’ya varalım, dinlenelim. Kar çökmüş, buz kesmiş. İşimiz zorlaşacak.”

“Hı... hı!” diyebilirdi Durali. Konuşacak hali bile yoktu. Titremesini saklayarak:

“Abi, Ekmek Başlantı’nın düzlüğünde bir ateş yakar mıyız?”

“Yakarız...yakarız, karnımızı doyururuz. Yaylaya öğlene çıkarsak bari!”

“Hı... hı!”

Ekmek Başlantı düzlüğüne çıktıklarında güneye doğru eğilmiş bembeyaz bir örtüyle karşılaştılar. Artık dizlerine kadar karla kaplı bir yol başlıyordu. Düzlüğün altındaki çamlık sise gömülmüştü. Arabayı çeşmenin dibine çektiler. Çeşmenin hemen üstünde ulu bir meşe, tostopak olmuş, altında geniş bir açıklık oluşturmuştu.

“Ateşi buraya yakalım, sen kuru çırpı topla.” Arabacı çulları atın sırtına attı. Arpayla saman karışımı torbayı atın başına taktı. Koçboynuzu motifli heybesiyle meşenin dibine çöktü. Durali yukarıdaki kara çalılığın arasına girdi. Az sonra bir kucak çalı çırpıyla döndü. Ateşi yaktılar. At kütür kütür yemini yiyordu. Yufka ve kuru peynirden ibaret azıklarını yumbaç yapıp yediler. Isındılar, gevşediler. Aşağıda çam ormanının üstündeki sis dağılmıştı. Ta ötelelerdeki ılıman dağlardan bir güneş parçacığı belirdi. Karın üstü sarımtırak bir örtüyle ışımaya başladı.

Arabacı ayağa kalktı. Durali sofrayı topladı. Heybeyi götürüp arabanın çengelene astı. Arabacı atın üstündeki çulları topladı, yemliği çıkardı. Tam o sırada Durali düzliğe seyirtti. Arabacı ne olup bittiğini anlayamamıştı. Durali’nin arkasından o da seyirtti. Kara bata çıka bir o tarafa bir bu tarafa zıplıyorlar, beyaz ve iri bir kuşu tutmaya çalışıyorlardı. Kuş kanatlarını çırpınca anca üç beş metre uçup sonra karın üstüne kanatlarını seriveriyordu.

Uzun kanatları kül renginde, bağı bembeyazdı. Bir hayli de iriydi. Durali bir yandan, arabacı öbür yandan çevirdiler kuşu. Takati kalmayınca kadar kovaladılar. Sonunda kuş pes etti, kara gagasını yumdu. Durali kucakladı kuşu, bağına iyice bastırıldı.

“Kumru mu abi bu?”

“Değil.”

“Nasıl bir kuş bu?”

“Bu dağlardan değil bu! Eti yenir mi ola?”

“Yenmez, kumruya benziyor ya! Yusufçuk mu ola?”

“Bilmem.”

“Anam yusufçuk kolay kolay görünmez, derdi.”

“Ötmeyi de bilmiyor, değişik, anlayamadım.”

“Çadıra götürelim, kanatları kırık desem, değil.”

“Yolunu şaşırması, aç kalmış zannınca.”

“Aç kalmış.” dedi Durali de. Atın yanına yöneldikleri sırada arabacı bir kuş daha gördü. Karın üstünde apak donup kalmıştı. “Bu ölmüş, donmuş.” dedi. Kaskatı kesilmiş kuşu bacaklarından tuttu. Havaya kaldırdı. Kuşun perdeli ayaklarına bakakaldı.

“Nasıl bir kuş bu? Allah Allah! Ayakları süpürge gibi.”

“Bunlar kardeş olmalılar, düşmüşler yollara sefil olmuşlar.” dedi Durali. Kafasında uzun, maceralı bir yolculuğa çıkan iki kuşun hayali belirdi. Nereden çıkmışlardı yollara? Yuvaları bozulunca uçmaktan başka çareleri kalmamış mıydı? Durali, kuşun ürkmüş gözlerine uzun uzun baktı. Kara gözlerinde o maceralardan geriye hiçbir şey okuyamadı.

“Kardeşini de alalım yanımıza abi.” dedi. “Ben onu gömerim, yazık.”

Memet cevap vermedi. İncecik, hep gülen, neye güldüğünü kendisi de bilmeyen, sessiz bir oğlandı Memet. Daha on altınsındaydı. Yarım yamalak okul yüzü görmüş, insan arasına az biraz karışmış fakat köyden kasabadan ürktüğü için çobanlığı tutkuyla benimsemişti. Omzunda tek kırma, belinde anacığının motiflediği kıldan sapanıyla dağ dağ dolaşmayı, uçurumların kıyısında avazı çıktığına türkü söylemeyi seviyordu. Her şey böyle sürsün gitsin istiyordu. Yalnız iki yıl önce Leylek Kırığı’nda yağmurlu bir günde anacığını yıldırım yakınca yağmurdan ürkmüş, daha az konuşur olmuştu. Şimdi de yağmur bastırır endişesi içinde üstlerindeki Kabak Tep’e bakıp duruyordu.

Durali, kucağına kuşu aldı, çula iyice büründü. Memet, ata “Deh!” dedi. Karı kütürdeterek yola düştüler. Güneş dağlardan kurtulmuş, ancak bu sefer de bulutların arasında kalmıştı. Arada bir parıldıyor, ortalığı sarartıp ışığa boğuyor, ısıtıyordu. Sonra da birden yitiveriyordu.

Öğlene Kaşıkpinarı’na vardılar. Üstlerine bir bulut çöktü, göz gözü görmez oldu. Kar artık dizi aşırıyordu. Bir ulu meşenin kuytusunda dinlendiler. Durali iki damla su verdi kucağındaki kuşa. At soluklanınca yeniden düştüler yola. Güzle’nin üstünden Gökbel’ in eteğine sardılar. Artık ne çam ağacı ne de pınar çalılıkları vardı. Üstlerindeki bulutu yırtıp Karıncalık Tepesi’ne çıktıklarında, güneşle yeniden karşılaştılar. Uzayıp giden tepeler pırlı pırlıydı. Yol belli belirsiz kıvrılarak bu ıssızlığın içinde yitip gidiyordu. Memet mırıldandı:

“Gerisi kolay, yokuş kalmadı.”

Durali oralı olmadı, kucağında uyuklayan kuşa bakıyordu. Kuşun kara gözleri usulca kapanıyor, Durali korku içinde hayvanı sarsıyor, zavallı da gözleri açıp çocuğun elinden kurtulmak için çırpınıyordu.

“Amma da büyük!” dedi Durali. “Nasıl bir kafes yapılır ki buna?”

Memet ata “Iss...!” dedi. Gemi çekti, kulak kabarttı.

“Dinle Durali! Kanlı Boğaz’da canavarlar uluyor.”

Önlerinde dalgalanan beyazlığı gözleriyle uzun uzun taradı. Kır at huysuzlanmış, kulaklarını dikmiş, kıpırdanıp duruyordu.

“Memet abi, Hapış halanın çadıra çok mu daha?” dedi Durali.

“Az kaldı. Guran Boğazı’nı geçince görürüz.”

“Hapış bilir bu kuşun neci olduğunu. Ona bi soralım mı?”

“Olur, hem soluklanırsız, üşüdük.”

Kır ata “Deh!” dedi Memet. Yuları şaklattı. At tedirgindi, aldı yatırdı Guran’a doğru. Memet iki de bir dizginlemese delirip çıkacak, arabayı devirecekti. Boğazı aşınca önce kara çadırın dumanını gördüler. Çadırın arkasında ağarıp duran davar sürüsü ağıldaydı. Üç koca köpek, onları görünce ürmeye başladı. Arabanın yöresini sardılar. Çadırdan iki büklüm Hapışça çıktı. Köpeklerle “Gedin öte gunnadıklarım!” demesiyle hayvanlar susup karın üstünde oynaşmaya başladılar. Memet, arabayı çadırın önüne çekti. Büründüğü kara çulu atın üstüne attı. Vardı, Hapışça’nın elini öptü. Ardından Durali kucağında kuşla arabadan atladı.

Hapışça:

“Buymuşsunuz, ocağın başına geçin.” dedi.

Hapışça uzaktan hısımlarıydı, ana tarafından. Anaları öldüğünde, Hapışça ne güzel ağıtlar yakmıştı! Lafları çatallayıp çatalayıp dizlerini dövmüş, önünde yatan ölünün ta çocukluğundan başlayıp tüm hayatının destanını söylemişti. Durali ufaktı, az bir

şeyler hatırlıyordu ama Memet, çadırın gözünden dinlemişti anasının destanını. Sözler bittiğinde Memet, ağlamayı kesmişti. Acısının ılık bir su gibi dağa, taşta, hayvanlara ve de eşyalara yayıldığını ve hep o destanla yaşayacağını hissetmişti. Sonra dönüp Sivridaşa davara seyirtmişti.

Ocakta bir dığanda su kaynıyordu.

“Yağlıca bir tarhana pişireyim size, buymuşsunuz.” dedi Hapışça.

“Kanlı Boğaz’da çok canavar var hala!” dedi Memet. Durali kuşu bıraktı. Kuşçağız halsiz çulun üstüne bırakıverdi kendini.

“Abov... Bu kuşu nerden buldunuz?”

“Ekmek Başlantı’nın düzlüğünde karda debelenip duruyordu. Bir de kardeşi var, o ölmüş, Durali gömerim dedi, arabaya attı. Nasıl bir kuştur, anlayamadık. Baksana hala, apak, dideği kaşık gibi.” dedi Memet.

“Ölür mü hala? Bir hap versek, diriltsek.” dedi Durali.

Hapışça, kuşu kucağına aldı. Buruşmuş elleriyle usul usul hayvanın her yerini yokladı.

“Aç buncağız, yolunu şaşırmış. Deniz kuşudur bu.” dedi.

Deniz deyince Durali kulak kabarttı. Hapışça’ya yaklaştı.

“Ne yedirsek bilmem ki! Kıyılarda balık malık yer bu. Aşağılardan uçmuş gelmiş, sonra şaşırmış, dönememiş.”

“Eti yenir mi?” dedi Memet.

“Yenmez. Bi düşünelim. Ne yedirsek? Azıcık yese dirilir.”

Hapışça kuşu sevdi, sevdi, çulun üstüne bıraktı. O da paytak paytak yürüdü, çadırın orta direğine varıp çöktü.

Üçü de gülüştü. Durali umutlanmıştı. Gözünü Hapışça'dan ayırmıyordu. Dastarından taşmış ak saçları, kırış kırış yüzünün içinde gömülüp kalmış koca gözleriyle çok eski zamanların insanı olduğunu hissettiriyordu.

“Denizde yaşar demek, denizsiz yaşamaz mı?” dedi Durali.

“Yaşamaz yavrum, sen suda yaşayabilir misin? Bu da bizim dağlarda yaşamaz.”

Çorbalarını içerken konuşmadılar. Yalnız Durali'ye bir şeyler olmuş, gözlerine bir ışıltı çökmüş, için için bir düşün büyüyle sersemlemişti. Denizi düşünüyordu, daha doğrusu düşünmeye çalışıyordu. Kuşu uzayıp giden maviliğin üstünde uçuruyor, uçuruyor, başka da bir hayal kuramıyordu.

Hapışça, kemik iliğinden sulu bir aş yaptı. Memet'le Durali kuşa içirdi. Hapışça, yola düşün, dedi, kar geliyor. Guran Boğazı'nın üstü kararmış, kabarıp duruyordu.

Kır ata “Deh!” dediler. Onlar Dayaklı tarafını aşincaya kadar Hapışça arkalarından el salladı. Yol boyunca da Durali, deniz üstüne düşündü durdu. Bir ara abisine “Yürümeyle kaç günde varılır?” diye sordu. Memet güneye çevirdi başını, hesapladı kendince.

“Bir buçuk, en fazla iki günde varılır herhalde.”

“Çok değilmiş.”

“Değil.”

Çadıra akşamüstü ulaştılar. Usul usul kar inmeye başlamıştı. Memet erzakı boşalttı. Durali kuşun bacağına bir kıl ip takıp çadırın orta direğın bağladı. Sonra keçilerin yemini hazırladı. Az sonra babası Güğüm Gölü tarafından sürüyle çıktı geldi. Memet atı sundurmaya çekti, yemledi.

Ocağın başına geçip oturduklarında kar tipiye dönmüştü. Dağlar uğulduyor, rüzgâr çadırı sallıyordu. Babaları sabaha kadar ocağı ölçerdi, ateş hiç sönmedi. Ertesi gün ayaklarının altından karla yıkanmış bir güneş doğdu. Memet'le babası, sürüyü Çıralı Dere'ye sürdü. Durali, ölü kuşu gömmeye anasının mezarına çıktı. Mezar ufak bir tepedeydi. Başka mezarlar da vardı ya çoğu silinip gitmişti. Durali anasının yanına kuş kadar bir çukur kazdı, gömdü hayvanı. Bildiği duaları sıraladı.

Sonra atı suladı, yemledi, ağılı süpürdü. Babasıgıl aşağıdan geldi. Ocağın başında tarhana içip oturdular. Kuşa bakıp bakıp gülümsediler.

Kuş az biraz kendine gelmiş, külhanbeyi gibi direğin etrafında dolanıyordu. Onu kemik iliğiyle, ekmekle, Güğüm Gölü'nden tuttıkları balıkla beslediler. Günler geçti, şubat çıktı. Martin ortalarında her yerden şıpırtılar gelmeye başladı. Toprak ıpslak ortaya çıktı. Ardından yeşil bir örtü her yanı örtüverdi. Kar tepelere sığındı. Durali içinde büyüttüğü dileği önce abisine açtı.

“Kuşu denize götürelim abi, ikimiz. Yakın dediydin.”

“Yakın ya çörescilik bu, değmez!”

Memet ciddiye almayınca babasına yalvarmaya başladı Durali.

“Gidelim mi baba? Az daha dursak ölüp yitecek kuş. Varırız, denize salar geliriz.”

“O kadar yola dayanamazsın oğlum! Sal sen, uçar gider.”

Durali bunu düşünmüştü. Ama kuş yol iz bilmez sanıyordu. Gerçi dillendiremediği bir başka arzusu daha vardı: Denizi görmek istiyordu.

“Sen hiç deniz gördün mü baba?”

“Görmedim.”

“Güğüm Gölü gibi donuyor mudur o da?”

“Oralar sıcaktır, girip çimiyorlar.”

“Büyükler de mi?”

“Hem karılar hem çocuklar, herkes.”

“Hiç göresin gelmedi mi senin?”

“Gelmedi. Sudur, başka ne olacak?”

“Sudur, mavi su.”

“Tuzlu.”

“Tuzlu mu?”

“Çok tuzluymuş.”

“Neden hiç göresin gelmedi?”

“Gelmedi işte. Anacığın da hiç görmedi.”

“Anam olsaydı, görmeye götürürdün, değil mi?”

“İsteseydi götürürdüm.”

“Kuş yakında ölür. Dalıp dalıp gidiyor. Bazen deli olup çırpıyor, sesi çıkmıyor.”

“Ne yapalım oğlum öleceği varsa?”

“Memet’le ben gitsek iki güne varıp geliriz. Goz Dağı’nın arkası, diyor Memet. Yokuş aşağı iner gideriz. İki güne bile kalmaz.”

Durali’nin yalvarmaları nisan ayınca sürdü. İki defa Hapışça’nın çadırına gittiler. O, bu kuşun adının martı olduğunu söyledi. Durali doğan her oğlağa martı adını verdi. Martıyla oynadı, martıyla dolaştı, martıyla uyudu. Kuşa baktıkça denizlerden

kalan son maviliğın de artık kuruduğunu düşünüyor, endişeleri artıyordu. Kuş sık sık dalıp çadırın kuytusuna tünüyor, saatlerce kıpırdamadan bekliyordu. Durali kuşu neşelendirmeye çabalıyor, yiyecekler getiriyor, okşuyor ama kuş dönüp bakmıyordu bile.

Durali martıya baktıkça denizi düşünüyor, düşledikçe dil dök-meleri, sızlanmaları dayanılmaz oluyordu. Babası en sonunda da-yanamadı, razı oldu. Ocağın karşısına bağdaş kurdu. Çocuklar sa-ğına, soluna çömelmişti. Ak külü yaydı, külün üstüne Akdeniz'e inen eğri büğrü bir yol çizdi. Dağları, vadileri, dereleri, uçurumları gösterdi. Dedi ki:

“Denizi Goz Dağı kapatır. Ben oracığa kadar indim, gezdim. Dağı hiç aşmadım. Onun arkası denizdir. En zoru da Goz Dağı'dır. Canavarı, ayısı, çakalı çoktur, ormandır, uçurumdur. Siz Kızıl Arık'ı bulunca kenarından, hiç sapmadan yürüyün vadi bo-yunca. Kolay inersiniz ya Goz Dağı'nı aşarken perişan olursunuz.”

Değneğini boylu boyunca bir karakulak gibi yatıp duran Goz Dağı'na uzattı. Yeşil yeşil köpüren dağ, kuzeyden güneye doğru serilmişti. İnsanı ürküten, çeken bir ihtişamı vardı.

Memet tek kırmaya harbi çekti, fişek sıkıladı, beline sapanı bağladı, ayakkabılarının içine keçe döşedi. Son olarak tıraş oldu. Durali martıya çitlik ağacından bir kafes yaptı, bayramlıklarını giydi. Kafese sağlı sollu iki ip bağlayıp kafesi sırtına aldı. Babaları erzak heybesini Pörüz'e kadar taşıyıverdi. Orda heybeyi Memet aldı. Yağlı bir çam ağacının altında sarılıştılar. Gün yeni ışıyordu.

Çocuklar gözden yittiğinde, peşlerinden bir çoban ıslığı yan-kılandı. Durali:

“Babam.” dedi, “Babamın ıslığı bu.”

Memet ıslığa, coşkulu bir karşılık verdi. Vadiden yukarıya doğru bıçak gibi bir ses tırmandı çıktı.

“Davarın önüne gidecekmiş.” dedi.

Memet tüfeği sırtına çaprazlamasına asmıştı. Hızlı yürüyordu, kayadan kayaya seke seke. Durali tökezliyor, abisinin peşinden var gücüyle ilerliyordu. Çiçeklerin ısınıp uyandığı kuşluk vakti Guran Boğazı'na vardılar. Bir itlembik ağacının dibine çöktüler. Memet hala diriydi, gözleri çoşkuyla parılıyor, tüfeğini kucağına almış düşünüyordu.

“Hörü Deresi'ne daha varamadık, akşama Goz Dağı'nın dibine varmalı, orda gecelemeli.” dedi.

Durali nefes nefeseydi. Kafesi sırtından indirdi. Kıl ip omuzlarını kesmişti, canı acıyordu. Bir de öyle bir terlemişti ki suya batmış çıkmış gibiydi. Konuşacak dermanı yoktu. Bıraksalar orda gölgede, gün boyu yığılıp yatabilirdi. Lastiklerini çıkardı, ayak parmaklarının arası su toplamış yanıyordu. Memet, onun haline acıyarak baktı. “Dayanamayacak.” dedi içinden. “şimdiden perişan oldu.”

Çevrelerini sarı sarı sütleğenler sarmıştı. Onların gölgesinde biten ak papatyalarla birleşip hafif hafif esen yelle ortalığı bayıldı bir kokuya boğuyorlardı. Aşağılardan bir çayın ağıltısı geliyordu. Hava iyice kızmış, sarımtırak bir buğu yükseliyordu vadiden.

“aya inelim, tulukları dolduralım.” dedi Memet, ayaklandı. Gittikçe dikleşen bir yardan sola vurup vadinin içine saptılar. Bastıkları toprak artık kızıla alıyor, kumlaşıyordu. Ormanın örtüsü değişmiş, pembeli beyazlı zakkumlar, iri yapraklarıyla vadiyi kaplamıştı.

Bir kayanın gölgesinde, çayın kıyıcığında öğle yemeğini yediler. Kana kana su içtiler, tulukları doldurdular. Durali martıyı besledi, Memet lastiklerini çıkarıp ayaklarını suya soktu. Durali de ufak bir şelalenin altına kafasını tuttu, bir güzel serinledi. Geldi, abisinin yanına oturdu. Vadi türlü türlü kuş cıvıltıları, ürkünç çığlıklar, arada esiveren yelle kopan bir uğultuyla çalkalanıyordu. Buralar yükseklerin heybetinden ve berraklığından apayırdı. İnsanı

tedirgin eden, hep tetikte tutan bir havası vardı. Her an bir yerden bilinmedik bir canavar veya bilinmeyen başka bir şey çıkıverecekmiş gibi geliyordu.

Dereyi izlemeye başladılar. Güneş enselerine kadar indi, sonra batının kocaman dağları arasında kaybolup gitti. Yeşil bir karanlığın çöktüğü Pörüz'de gecelemeye karar verdiler. Çayın göletleşip durulduğu bir yere büyük bir ateş yaktılar. Karınlarını doyurunca kumun üstüne uzandılar. Yıldızlar gökyüzünü delik deşik ederken bir yandan gecenin ayazı vadiye çöküyordu. Ellerini başlarının altına koymuş, yıldızlara bakıyorlardı. Ateş yalımlanıyor, gece kuşları ötüyor, orman usul usul nefes alıyordu. Durali o an ne sırtındaki yarayı ne de ayaklarındaki sızıyı düşünüyordu. Kendini yabancı ama ihtişamlı bir dünyanın ortasında duyumsuyordu. Ait olmadığı bir dünya. Martının dalıp dalıp gitmelerini şimdi iyi anlıyordu. Yükseklerde, yaylada gördüğü yıldızlar böyle değildi. Onlar parlak ve yakındı, hep aynı yerdelirdi. Ama bunlar kıpır kıpır, kaynaşan ateş böcekleri gibi. Bir an asla geri dönemeceğini düşündü. Sonsuza kadar yurdundan uzak kalacaktı. Kafasında ocağın başında ışılan babasının yoksul yüzü belirdi. O ıssız tepede yatan annesini hatırladı. Göğsünde acı vererek bir şeylerin yırtıldığını, ardından kanadığını ve o acı kanın tüm bedene yayıldığını hissetti. Şimdi "Geri dönelim abi, boş verelim denizi de martıyı da!" dese, ne derdi acaba Memet? Usulca abisinin yüzüne baktı. Ne korku ne keder, öylesine kendine ait bir yüz ki gökteki şu yıldızlardan biri düşse üstüne, yine de şaşırmayacaktı. Düşünce değil de belli belirsiz bir duygunun yaydığı bir gülümsemeden başka hiçbir şey yoktu.

Suyun çağılıtsı bir yandan, gece kuşları öbür yandan bir ninni gibi Durali'nin acılarını gevşetti ve ne zaman uykuya daldı, fark edemedi. Koyun koyuna, küllenmiş ateşin kıyısında ak bir kilime bürünerek sabahı ettiler.

Durali gözlerini açınca bir an Memet'i yanında bulamadı. Ayağa fırladı. Tam bağıracağı sırada, Memet'in "Suss...!" işareti

yaparak yanına çağırıldığını gördü. Memet gölgesinde geceledikleri kayanın üstünde, tüfeğini az ötede dere kenarındaki bir şeye doğrultmuştu. Durali kayaya tırmandı, Memet'in yanına uzandı. Derenin daralıp ufak bir şelaleye dönüştüğü yerde boz bir gölge gördü. Memet gülümsüyor, nişan alıyor, vazgeçiyor, Durali'ye bakıp yine gülümsüyordu. Fısıldadı:

“Geyik, suya inmiş.”

Hayvan başını eğiyor, biraz su içip kıyı boyunca birkaç adım atıp yeniden suya başını eğiyordu. Sakin görünüyordu. Kısacık kuyruğu kıpır kıpır, iri gözleri ışıltılı. Kızıl kürkünden sıcak bir buğu yükseliyordu. Memet namluyu doğrultuyor, elini tetiğe koyuyor, tam ateş edecekken vazgeçiyor, Durali'ye bakıyor, heyecanını zapt edebilmek için dişlerini sıkıyordu. Durali nefesini tutmuştu, tüfeğin gümleneceği anı bekliyordu. Hayvanın kanlar içinde dereye serilişini gözlerinin önüne getiriyordu. Çalılıklarda bir kıpırtı daha oldu. İki yavru gelip analarının kuytusunda su içmeye başladı. Daha ufacıktılar, suyun içinde zıplıyorlar, taştan taşa sekerek oynuyorlardı.

“Oğlaklıymış.” dedi Memet. Hayranlıkla seyre dalmışlardı. Anaları otlarken oğlaklar neşe içinde tüngüyordu. Orman daha uyanmamıştı, çıt çıkmıyordu. Memet dizlerinin üstüne çöktü. Tüfeği omzuna dayadı, önce anne geyiğe nişanladı. Sonra oğlakların üstüne çevirdi tüfeği. Birden namluyu havaya dikip ateş etti. Patlama sesiyle geyikler anında zapırdadı, çalılıklarda kayboldu. Sesin yankısı devam ederken Memet, tüfeği kırıp bir kurşun daha yerleştirdi namluya, ateşledi, bir daha ateşledi. Sesler üst üste binip vadi boyunca aktı gitti. Ortalığa keskin bir barut kokusu yayıldı. Durali, abisinin yüzüne bakıyordu.

“İnsandan korksunlar be Durali, tüfek sesini bilsinler. Yoksa avcılar kıyiverir şunlara.” dedi.

“Vururlar, iyi ki vurmadin abi, vursan darılırdım.”

“Vurası çok geliyor insanın, zor zapt ettim kendimi.”

Az önce olup biteni konuşa konuşa yola koyuldular. Durali hala hayretler içindeydi, ilk defa geyik ailesi görmüştü.

“Tam önümdeydi, vururdum ya vurmadım. Vursam yüreğim yanardı.” dedi Memet.

İçinde yeni, başka türlü bir gücün varlığına şahit oluyordu. Yürüyüşü, bakışları değişmiş; onurlu bir gurur kaplamıştı her yerini. Göğsü kabara kabara yürüyordu.

Keklice’te dere ikiye ayrıldı. Sola saptılar. Küçük bir sırtı aşınca dere tekrar önlerine çıktı. Ama artık dere kuruydu. Suyu kayaların dibinden yeraltına doğru kaybolup gitmişti. Sıcaklık artıyor, rutubet bedenlerine yapışıyor, çürümüş yaprak, odun kokusu genizlerini yakıyordu.

Durali’nin adım atacak hali kalmamıştı. Sırtında sanki martı değil de dev bir Anka kuşu taşıyordu. Tökezliyor, düşüyor, sürüne sürüne yola devam ediyordu. Ayakları yara bere içindeydi. Ayak-kabularının altını kayalar kesmiş, tabanlarına dikenler batmıştı. Perişan olmuştu. Tuluklarda su bitmişti. Memet yanlış yola saptıklarını düşünmeye başlamıştı. Çoktan Göz Dağı’na varmış olmalıydılar. Ama vadi derinlere doğru uzayıp gidiyordu. Aşılmaz bir uçurumun kıyısına geldiler. Yolu değiştirip zeytin ağaçlarıyla kaplı bir ormana saptılar. Memet su bulurum umuduyla her kayanın kovuğuna bakıyordu. Öğle sıcağı bastırılmış, kavuruyordu ortalığı. Durali sonunda yalvarır bir sesle:

“Abi bittim ben.” dedi ve yere çöküverdi. Sırtındaki kafesle yere kapaklandı.

Memet o sıra elinde tuluk bir kayanın tepesindeydi. Çocuğun sesini duyunca tuluğu fırlatıp tüngüdü kayadan. Vardı, kucağına aldı çocuğu. Durali kendinden geçmek üzereydi, gözleri ufalmış, dudakları yarılmıştı. Memet onu bir kaya gölgesine taşıdı.

“Su lazım, su bulacağım abiciğim, sen burda bekle.”

Durali yalvaran gözlerle bakıyordu. Gücü yetse ağlayacaktı. Memet heybeyi attı, tuluğu kaptı, dereye koştu. Kaya gölgelerine, oyuklara bakıyor; durup sesleri dinliyor, vadi boyunca iniyordu. Geriye, derenin çatallaştığı yere dönmeyi düşündü ama saatler sürerdi. Durali daha fazla dayanamazdı. Bir umut, ulu bir ardıcın dibine baktı. Gövdesini yıldırım yarsa da hala toprağa, kayaya tutunmuş ağacın kovuğunda ıslık ıslık su birikmişti. Memet sevincinden deli oldu. Yukarılara doğru bağırdı.

“Buldum, buldum, geliyorum abim, dayan!”

Tuluğu doldurdu, keçi gibi tırmandı geldiği yolu. Durali kayanın gölgesinde iki büküm olmuş, uyuyakalmıştı. Memet çocuğu uyandırıp suyu içirdi. Birkaç lokma yedirdi.

“Bu gece burda kalalım, dinlenelim, yarın Allah kerim.” dedi.

Durali biraz kendine gelince ardıcın yanına indiler. Memet kafesi ardıcın dalına astı, kuşa bir şeyler yedirdi, su içirdi. Kocaman bir ateş yaktı. Durali tekrar uykuya daldı. Gün batmış, hava serinlemeye başlamıştı. Memet tedirgindi, bir çocuğun yüzüne bir de önünde çoğalıp duran vadiye bakıyordu. Yolu şaşırılmıştı. Babasının hesabına göre çoktan Goz Dağı'na varmış olmaları gerekiyordu.

“Dağın içinden dağ çıkıyor.” dedi içinden, “Aş aş bitmiyor.”

Bir sürü vadi, dağ, tepe aşmışlar, yine de çadırdan bakınca yakınca ağarıp duran Goz Dağı'na ulaşamamışlardı. Üstelik ne köy ne de bir yurtla karşılaşmışlardı. Bu dağlar böyle binlerce yıldır ıssız, kendi kendine bir hayat yaşıyordu.

“Bunca yeşiline rağmen bu dağlarda çoban bile yaşayamaz.” dedi, “Çoban sevmez dağları demeli buralara.”

Memet, bir kirpi gibi tostoparlak uyuyan kardeşine yaklaştı.

Zavallının bayramlıkları paramparçaydı. Ayak bileklerini dikenler, çalılar yırtmış, kanatmıştı. Kan kuruyup yapışmıştı. Bakarken Memet'in yüzü bir yumuşuyor, bir sertleşiyordu.

“Lan deniz de deniz diye tutturdun, haline bak! Senin kuşunun kanatları var, senin çırpı gibi iki bacağıın.”

Kuş kafeste pusutmuş, sanki Memet'i dinliyormuş gibi, başını ona çevirmişti.

“Yarın zannımca varırız denize, günün doğduğu yöne aşar gideriz. Sen tasalanma martı! Elinde sonunda çıkacak karşımıza, kaçacak değil ya!”

Memet o gün bir şey yemedi. Kardeşinin yanına uzandı. Ateşe bakarken uykuya daldı.

Ertesi gün gözlerini açtığıında Durali'yi kucağından martıyla oynarken buldu. Güneş ortalıkta yoktu ama üstlerindeki bulutların kızardığını görebiliyorlardı. Durali dinlenmiş, dinç görünüyordu. Memet uzun uzun gerindi, gülümsedi. Karınlarını doyurup tulukları doldurdular. Bozarıp duran zeytinliğin sırtından yola düştüler.

Durali'ye aylar, yıllar önce yola çıkmışlar gibi geliyordu. Topu topu iki gündür yollarda olmalarına rağmen, yaylayı, çobanlığını, babasını düşünürken hüzünleniyor; bir daha geriye, o topraklara dönemeyecekmiş gibi hissediyordu. Babasının is kokan sarılışını, ardından el sallayışını, o uzun ıslığı hatırladı. Şimdi çadırın önündeki koca kayanın üstüne bağdaş kurmuş, tütün içerek Goz Dağı'na bakıyor olmalıydı.

Memet sapanı belinden çözmüştü. Yavaş yürüyordu. Arada irice bir taşı sapanı yerleştirip dere içlerine sallıyordu. Taşın çarpmasıyla bir gümbürtü çöküyor, bu da ikisinin de hoşuna gidiyordu. Memet sapanı iyi kullanırdı, solaktı. Yumruk büyüklüğünde taşlarla yüz adım ötedeki keçiyi avladığı olmuştu. Sapanı

başının üstünde üç tur döndürüp ver ediyordu. Taş bir gülle gibi bir ağaca, bir kayaya çarpıyordu.

Acele etmeden, oynaya oynaya yürüdüler. İlk tepenin ardından şaşakaldılar. Goz Dağı yeşil bir duvar olmuş karşılarındaydı. Kademe kademe güneşe kadar yükseliyordu. Bir süre hayranlıkla dağı seyrettiler. Dağ envai çeşit ağaçla, bitkiyle kabarıp duruyordu. Eteğinde sürü sürü kuşlar süzülüyordu. Memet, dağın hafiften bükülüp alçaldığı yönü işaret etti.

“Çoğu gitti, azı kaldı. Akşama denizi görürüz.” dedi.

“Gece deniz kıyısında mı yatarız abi?”

“Yatarız.”

“Alıp götürmesin bizi uyurken?”

“Dipcezinde yatmayız, hadi, tabana kuvvet!”

Dağ sarptı, üstelik püren çalısıyla kaplıydı. Yürümek epey güçtü. Memet baktı, çocuk iki de bir düşüyor, bayır aşağı yuvarlanacak, martıyı da sırtladı. Tüfeği kırıp heybeye tıktı. O da gücünün azaldığını hissediyor ama direnmekten başka çare bulamıyordu. Öğleye dağı yarıladılar. Yükselerek çıktıkça hava değişiyor, çürümüş yaprak, odun kokusu genzi yakıyordu. Güneşin ışığı ormanı altına çevirmiş, kızıl çamlar tutuşacak gibi parılıyordu. On adımda duruyorlar, tırmanmaya başladıkları yere bakıyorlardı. Onlar tırmandıkça dağ büyüyor, Memet'e tüm alem dağımış gibi geliyordu. Durali'nin bağırıp bir kayanın üstüne fırlamasıyla Memet donakaldı.

“Denize bak abi, deniz, orda.”

Kızıl çamların arasında buğulanıp duran maviliği, Memet önce gökyüzünün bir parçası sandı. Gülümsedi, kardeşinin yanına çıktı. Güneşin yakıcılığına aldırmandan seyre daldılar. Bak-

tıkça koyulaşan, uzayan bir hoş mavi yayıldıkça yayılmıştı. Üstünde tek tük lekeler seçiliyordu.

“Deniz buymuş, demek.” dedi Memet. Sesi yumuşacık ve hayret doluydu.

Ötelerde başka başka dağlar gele gele denize dayanıyor, sonra masmavi bir ova sonsuzca sürüyordu. Kıyıda palmiye ağaçları zümrüt bir kolye parlaklığında dizilmişti. Onların gerisinde portakal, zeytin, keçiboynuzu ağaçları vardı. Kıyıyı takip eden yoldan arabalar, kamyonlar geçiyordu. Durali, kuşu abisinin sırtından aldı.

“Görüyor musun martı? İşte yurdun deniz, getirdik seni.”

Kuş şaşkın şaşkın baktı, tüylerini kabarttı. Kanatlarını esnetti. Memet:

“Bıraksak kendi uçar gider.” dedi. “Amma buraya kadar gelmişiz, kıyıda bırakalım.”

“Suya ayaklarımızı sokarız. Bir tuluk da deniz suyu götürelim babama.”

“Götürelim. Mavi mavi elini yıkasın.”

“Amma da büyük! Girip yüzüyorlarmış bir de... Ben korkarım valla!” dedi Durali. Canlanmıştı, heyecandan yarasını bere-sini umursadığı yoktu. Goz Dağı'nın bu yüzünü inmeleri kolay oldu. Çığlık Köyü'nün sağından Boğa Çayı'nı takip ederek kumsala indiler. Gün daha bitmemişti ama denizin üstü gittikçe kızılılaşıyordu. Kızıl dalgalar kumlu, çakıllı sahile çarptıkça çocukları bir heyecan sarıyordu. Boğa Çayı'nın yayılarak denizle buluştuğu yere, kumların üstüne oturdular. Yanlarından insanlar geçiyordu. Kimi akşam yürüyüşüne çıkmış kimi bir şeyler satıyordu. Bazıları da oturmuş aval aval denizi seyrediyordu.

Memet elini Durali'nin omzuna attı. Gülümsüyorlardı, kafes

önlerindeydi. İlık, yumuşak bir yel, dalgalardan kopan köpükleri yüzlerine çarpıyordu. Uzaklarda bir yelkenli gördüler ve başka martılar, başka başka deniz kuşları...Kumlara uzanıp gökyüzünü seyrettiler. Güneşten geriye çok az bir parça kalmıştı. Bakıştılar. Memet başını salladı. Durali kafesin kapağını açtı, bekledi. Kuş iki kere olduğu yerde döndü, paytak paytak kumlara bastı. Sonra nedense geri döndü, kafese girdi, çöktü. O sıra arkalarından tü-tünden sesi yapış yapış olmuş bir adam bağırdı:

“Yelkovan mı o?”

Başlarını çevirip baktılar. Saçı sakalı kınalanmış yaşlıca bir adamdı. Omzunda bir olta, elinde bir teneke vardı.

“Martı bu amca, salıyoruz.” dedi Memet.

Adam geldi, yanlarına oturdu, sigarasını denize fırlattı.

“Martı değil bu çocuğum, yelkovan kuşu.”

Memet bir daha martı bu, diyecek oldu. Sonra vazgeçti.

“Martı diye biliyorduk amca.”

“Değil, göçmendir bunlar, kanatları sivridir, gagasına bak, çengelli. Martı böyle olmaz.”

“Göçmen demek, biz yaylada bulduk, denize getirdik.” dedi Memet.

“Ne yaylası? Anlamadım.”

Memet Goz Dağı'nı işaret etti.

“O dağın arkasından, hatta çok daha ötesinden indik.”

Yaşlı adam hem şaşırılmış hem de meraklanmıştı.

“Bir kuş için ordan gelinir mi oğlum? Deli misiniz? Salıverseydiniz ya!”

Ne diyeceklerini bilemediler. Adam sırtıyordu.

“Yelkovandır bu. Bu da deniz kuşudur ama.”

Teneke kovadan ufak bir balık aldı, kafesin içine bıraktı. Kuş anında balığı yutuverdi.

“Bırakın uçsun gitsin.” dedi adam ve söylene söylene uzaklaştı.

“Hapışça’dan daha iyi bilecek değil ya deyyus! Martıdır bu.” dedi Durali. Adama kızmıştı.

“Martıdır.” dedi Memet de.

“Paspal, bunak herif!”

Kuşu eliyle tutup kafesten çıkardı, kumun üstüne bıraktı. Kuş silkindi, tüylerini kabarttı. Gerindi, kanatlarını iyice açtı, fırlayıverdi. Çocuklar kuşun her hareketini izliyorlardı. Kuş tepeleğinde bir döndü, alçaldı, bir daha döndü. Sonra yönünü Goz Dağı’na çevirdi, ver etti kanat çırpmaya. Yayıla yayıla uçuyordu. Çocuklar ellerini gözlerine siper etmişler, kuşun, günün son ışıklarında ışılayan dağın eteklerine doğru süzülüşüne bakıldılar.

Öylece bir süre baktılar. Belki döner, diye ama kuş çoktan dağı aşımişti. Durali aldı kafesi denize fırlattı. Memet:

“Vardır bir bildiği.” dedi. Durali’nin dudakları titriyordu, sulu gözlerini denize dikti. Gitti, suyun kıyısına oturdu. Deniz artık kararmış, dalgalar büyümüşü. Memet de geldi yanına oturdu. Ellerini omzuna attı. Ötelerden ay yükseliyordu. Yıldızlar suya düşüyor, serin bir yel sahilin kumunu savuruyordu. Memet:

“Sapan atalım mı?” dedi.

“Olur.” dedi Durali.

O gece iki çocuk geç saatlere kadar denizi taşladılar.

EVRAK-I METRUKKE

Ağzımı açmadan parmağının ucuyla işaret ettiği sandığın başına çöktüm. Dikkat çekmeyecek kadar sıradan ama büyükçe bir sandık bu. İçinde ne olabilir ki? Kilidi çevirip açacaksın, sonra öğreneceğiz, hepsi bu kadar. Çevirdim. Hay aksi! Kilit, elimden kaydı. Paşanın, omzumdan kayıp sandığı delen bakışlarıyla o kadar kolay değil. Bulduğumuz mekân beni yeterince eziyorken bir de üstüne başımda dikilen gaddar bir adam... Avuçlarım da deli dehşet terlemiş. Bir daha dene, bu sefer yapmak zorundasın! Hay aksi! Yine kaydı. Elimi üstüme sürsem yakışık almaz ama terli ellerle de açamıyorum ki. Üçüncü kere, bu sefer amasız fakatsız yapmak zorundayım. Çevirdim ve sesi duydum. Kilit açıldı. Oh! Sonra da kapağı açtım. Yoğun ve ekşi bir koku yayıldı dört bir yana.

Bir yanda dürülmüş deriden rulolar. Muhtemel ki harita. Diğer yanında üst üste yığılmış cilt cilt kitaplar. Bazısı yıpranmış kimisi hiç açılmamış gibi. Arada görünen kurumuş gitmiş birkaç fare ölüsü. Şimdi ne yapmalıydım? Bu mendebur herif ne istiyordu benden? Hiç kıpırtısız tepemde dikiliyor, konuşsana be!

Hayatımda ilk defa arz odasından ileriye adım atmışım, cellat kovalıyor gibi hissediyorum duymuyor musun? Of, bu sıcaklarda pa-dışahımız hazretlerimiz bile Üsküdar'a dinlenmeye gitmişken biz niye saraydayız? Üstüne sabah namazından sonra takıl demişsin peşime. Öğlen olsaydı hiç yoktan!

“Muhyiddin Pirî Paşa'nın evrak-ı metrukesi. Öğle namazına kadar vaktin var. Ne var ne yok öğren, namazdan sonra bildir bana.”

Ve çıktı gitti. Kulun kölen var tabii burada. Ben yaparım, siz zahmet etmeyin hazretlerim! İşe odaklan, paşaya daha sonra da si-tem ederiz. Önünde koskoca Pirî Paşa'nın sahip olduğu her ne varsa o var. Kaç fani buna nail olabilir?

Genişçe bir odanın daracık penceresinin önündeyim. Etrafımda yerden göğe her yerde kitaplar, yapraklar var, tarumar olmuş vaziyetler. Bunlar, yakinen açılacak saray kütüphanesine ol-duğu gibi taşınacak belli ki. Yerdeki kitaplardan birisini alıp aç-tım. Sonundaki boş varağını yırtıp iki elimin arasında maşa gibi kavradım. Bu fareler çok can sıkıcı olabilir. Buralarda herkes taun dendiğinde kapısını penceresini sıkı sıkı kapatır. Kapağın altında ne var ne yok yere bu maşayla çıkardım, sandığı da içinde kalan fare leşleriyle odanın diğer ucuna götürdüm. Yere koyduklarımın önüne oturdum, pencerenin dibine sıraladım. Mum, kandil bir şey yaksa mı idim? Lüksüne çok düşkünsün kapudan! Velev ki buldun ya sonra bela almayasın başına?

Pencereden azıcık sızan ışığın altında neler olduğuna bak-tım: Tezhipli kitaplar, birazı yenmiş birazı öylece savrulmuş başka başka kâğıtlar ve dürülmüş haritalar. Kitapların ilk sayfalarını açıp nelerden bahsettiğine baktım: Kasideler, gazeller, Akdeniz teva-türleri bir iki de tarihî bilmem kimler. Hepsini üst üste koyup uzak bir köşeye ittim. Meraklısı alsın, bana harita lazım. Onların en üstündekini de sızan ışığa kaldırdım, kaldırdığım gibi kıyıla-

rından tanıdım: Midilli. Altındaki rulo: Küçük bir Akdeniz haritası. Böylece çeşitlenen ve renklenen eskisiyle yenisiyle Akdeniz ve İstanbul haritaları. Büyük olan ikisi en sona kalmıştı. İkinci büyük olanı yasladım sızıntıya. Bir tür deriye yapılmış epeyce büyük bir haritaydı. Peşindeki o kadar büyük olmasa da çok cilalı duruyordu. Kaldırmayı düşündüm ama epey yıpranmıştı. El mecbur yere yayıp bakmak gerekiyordu. Güneş açmayacak mı artık? Pencereden dışarıya baktım, güneş tepeye yükselmiş, neredeyse! Epey oyalanmışım. Şeytan kılıklı gelir birazdan!

Yayıdığım rulolardan küçük olanının bir yerinde gözüme Frenk alfabesi ilişince ellerim boşandı, düşürdüm yere. Doğru mu görüyordum? Bugüne kadar hep duyduğum ama ilk defa görmenin nasip olduğu harita: Kolombus nam kâfirin dünya haritası. Bunu burada nasıl untabildiler? Bundan benim ve dahi az sonra gelecek yüce kaptan-ı deryanın nasıl haberi olmaz? Ya diğeri neydi?

Ezan okunmaya başladı. Ama daha diğer haritayı açamadım bile. Camiye gidemem, yol boyunca başımı kaldıradımdı mı sanki de nerede olduğumu bileyim? Namazı kaza ederim, şu harita çok mühim! Çok zor okunuyor ama her yeri yazılarla acayip mahlûkatlarla dolu ve çok büyük. Yıllardan beri söylenegilir ki Pirî Paşa'nın bir haritası vardır, o mu? Küre-i arz haritası, eyvallah ama bugüne kadar sadece Akdeniz'in suyunu yuttum, ötesini bilmem ki neresi buralar?

“Ne buldun Reis Bey ki camiye gelmedin?”

Ayağa fırladım, dimdik kesildim. Suratına bakakaldım. Cevap bekliyordu. Kafamın içinden geçenlerden hangisini seçebilirdim ki konuşabileyim? Ama cevap bekliyor. Bir şey söylemek zorundayım. Yüzüme bu kadar delici bakmasa ne kolaydı her şey. “Paşam” diye kekeleyebildim yalnızca, “Harita” diye de ekledim. Sesimi duyduğunu umarak. Bir tepki vermeden ikisini almamı

emretti. Ter içine batmış vücudumun üst yarısını eğerek zayıf ışığın aralığından söylediklerini iki elimle apar topar dürüp büktüm ve kapıya doğru seğirttim. Paşa durana kadar, ne kadar yol gittiğimizi de nereye adımladığımızı da idrak edemeden sadece haritayla uğraştım. Durduğumuzda ayırt ettim ki Sarayburnu'ndayız, bir gemi bizi bekliyor. Atladım içine. Yol boyunca çıt çıkmadı ikimizden de. Sitem edesim bile gelmiyor artık bu adama. Heybemdekiler yeterince korkutucu bir gerginlik bırakmışken bana, bu sessizlikle de git gide büyüyor.

Kâh yavaşlayarak kâh hızlanarak ikindi namazına doğru Boğazkesen'e geldik, kaleye çıktık, Saruca Paşa Kulesi'nin en üstüne tırmandık, gördüm ki sadece ikimiz varız bu katta. Meğerse Paşamız, her şeyi hazırlatmış, beni de bir oyunun içine çekmiş. Ne müdahale edebiliyor ne de sorabiliyorum. Bir dümen suyuna kapılmış gidiyor, bugünü sağ salim ve tek parça çıkarmak için dualar ediyorum. Gerçi beni de o kadar kolay öldüremez! Onun kaptanı deryalığı varsa benim de kapudaneliğim var. Ama nice yiğitlerin başı düşmüş bugüne dek de kim kime ne diyebilmiş? Olur mu öyle şey! Birkaç ay evvel sulh akdini imzalamış padişah, bu sessizlikte kadırgaları kime emanet edecek? Benden başka kaç kişi var ki tatlı sudan çok deniz suyu yutmuş olsun? Bu İzmirlinin taş çatlasın üç senelik ömrü var gibi. Sonrası...

“Yere yay.”

Usul usul açtım. Önce kâfirinkini. Yanı sıra bizimkini. Ama çok yavaş olmalıydım, durumu çok kötüydü, fareler yemişti, delik delikti, kararmıştı. Taun bulaşırsa ilk bu herife bulaştırırım.

Önce ruloyu yere dümdüz uzatıp boydan boya okşadım. En az üç devenin derisi harcanırdı bunu yapmak için. Öyle de olmuş ki parça parçaydı. Altı da o kadar mahir tabaklanmıştı ki üstü neredeyse tek parçadan imal edilmiş gibi duruyordu. Önce Asya memaliği döküldü taş zemine, sonra Faristân, sonra bizim memleket, peşi sıra Cezayir ama... Ama... Harita bitti! Cezayir'in bir karış

sonrasında harita bitiyordu. Nasıl? Neredeydi haritanın Yeni Dünya kısmı? Hızlıca diğerinin altına üstüne kenarına köşesine baktım, yok! Havaya kaldırıp yere çarptım, yok! Durdum. Titrek ellerimle haritanın üstüne yarı eğilmiş kalakaldım öylece. Derin derin soludum.

“Reis Bey, toparla vaziyetini!”

Dikeldim. Paşanın gözüne bakacak hâlde değildim, bakışlarımı haritanın son kısmındaki kaleye sabitledim. Önünde berisinde ne olduğunu seçmeden sadece bir cisim görüyor, paşanın sözünü bekliyordum.

“Reis Bey, padişahımız hazretleri buyurdular ki her nerede kitap, minyatür ve dahi harita varsa getirilecek, Saray-ı Cedit’te yeni yaptıracığı kütüphanesine koyulacak. Bundan mütevellit ben de işin başındaydım ki Pirî Paşa’nın metrukesini buldum. Açtım baktım ki bu harita. Zaten harita epey eskiydi velev ki canı yetmemiş. Noksanı da bulduğun Enderun odasında kalmış, mühim değil, bize gerekir kısmı burada. Ne görürsün burada?”

Çok incelikle çizilmiş kıyılar, topraklar. Her kıyının açığında, adanın altında ya da üstünde, bahrin göbeğinde yazılar. Yer yer kıyıya oturtulmuş acıbü’l-mahlûkatlar, cinler, cüceler vesaire. O kadar çok şey vardı ki haritada, hangisine işaret ettiğini nereden bileyim! Akdeniz’e odaklandım. Neden, bilmiyorum. Mazinin alışkanlığı olsa gerek. Hançeresini temizledi, demek ki burası değil. Kefere tarafına gittim, Sicilya. “Cık cık” etti. Cezayir’e baktım. Hırılıtlı nefes aldı. Ee, harita bitti. Bakışlarımı haritanın kenarları boyunca gezdirip kaftanının ucuna sabitledim. Birazcık kıpırdadı. Kaftanı kalktı, haritanın üzerine çıktı, yürümeye başladı. Abdestim vardı. Düşünecek kimsem de yoktu. Buraya kadarmış. Onca gazadan sağ çıkıp Saruca Paşa Kulesi’nde adi bir katil gibi ölecekmışiz demek. Elbet rûz-ı mahşerde bunun hesabı sorulacak sana Paşa!

Kaftan durdu, arkaya doğru açıldı. Süslü pabucun ucuna baktım: Giresun açıklarında küçücük, biçimsiz bir ada. Adanın altında üstünde yazı yok, yalnız tam üstünde oturur vaziyette, kırmızı sivri külâhının altında pis pis sırtan, eğri büğrü bir cüce. İnsan desen değil, cin desen değil. Çirkinlikte bu paşayla yarışır bir mahlûkat.

Gözlerim dışarıya uğramış, paşanın gözlerine bakakaldım.

“Paşam, Nişi derler bu adada ben-i âdem bile yaşamaz.”

“Reis, Pirî Paşa ne çizmiş o zaman? Ne mana eder bu?”

“Paşam, elbet vardır bir hikmeti ancak...”

“Ancak ne Reis?”

Sessizlik. Süreci çok hızlı muhakeme etmeye çalıştım: Pirî Reis’in idamı, sonrasındaki müsadere ve bir anda ortadan kaybolan haritası. Bildiğimizce haritayı padişaha arz etmişti. O zaman nasıl metrukenin arasında bulunabiliyordu? Demek ki kimsenin açmayacağını bilen birisi gözden irak tutmuş. Kudreti, imhasına yetmedi ancak ne biliyordu da sakladı? Ada ise...

“Laf istemez Reis. Her şey hazır. Padişahımız hazretleri bilgisi dâhilinde. İn aşağıya, sultanımızın kütüphanesi açılmadan öğren ve gel.”

Bir hışımla çıktı gitti. Tuttuğum nefesimi verdim. Rutubetli, soğuk duvarlara bakakaldım. Bu saatten sonra kaderin çizdiğini pirüpak göreceğiz. Ya adı bir hain gibi kellemden olacağım ya da kapudan paşanın mührünü alacağım kesinleşecek. Öyle ya hiç sevmesem de belli ki benim kıymet-i harbiyemin de farkında. Benden başka kim yapabilir ki zaten bu işi?

Bir hışımla kuleden inip iskeleye vardım. Dediği gibi yapmış: üç firkateyn demir almak için beni bekliyormuş. Üçü de kırk toplu üç gemi. Ortada kapudane açıldık. İstanbul’u çıktuktan

sonra daldım. Karadeniz dolaylarında uyandım, etrafa baktım. Yemek istedim, beklerken nerede olduğumuzu çıkarmaya çalıştım. Tahminlerim vardı ama Akdeniz kadar iyi bilmiyordum burayı. Sordum, Kastamonu Eyaleti'nin sınırlarına yenice girmişiz. İyi uyumuşum. Kalkıp güverteyi adımladım. Paşa hazretleri 100 kişiyle çıkarmış yola bizi. Yük gemisi mi bu, yoksa ölüme mi gönderiyorsun bizi? Bu işi benden başka kotarabilecek kimsenin olmadığını farkında olduğu için mi yoldayım, yoksa en büyük rakibi ortadan kalksın diye mi? Her an abdestli kalayım. Mektup da yazmalı mı? Gidip biraz uyumalı, inşallah sen de yattığın yatakta kalırsın Paşa.

Uyu, uyan, güvertede leventleri kontrol et. Uyu, uyan, güvertede leventleri kontrol et. Adım başı kâfir gemisine çarptığın, bir an durmadığın Akdeniz'den, sadece senin var olduğun hırçın, dikenli ve dalgalı Karadeniz'e. İyi ki buralarda geçmemiş gençliğim. O paşa bozuntusu bilir mi ki buraları? Bilse beni mi gönderir?

Üçüncü gün yatsıya hazırlanıyorduk ki levendin biri geldiğimizi söyledi. Halil imiş adı. Hırpani kılıklı, ağzının içinden konuşan biri. İstanbul'a döneyim azledeyim donanmadan. Böylelerine ihtiyacım yok.

Kara, görüşümüze girdiğinde hız kesip gemilerimden tekini ayırdım, Giresun kıyısına gönderdim, bizi o cihetten korusun. Ayrıca emrettim ki indiği yerden yaşlıyı ve sancak beyini getirsinler. Burası sancak mıydı? Anlamıştır onlar işte.

Ada küçücüktü. Sahili, yer yer yıkılmış ve yarılmış taştan surlarla boydan boya çevreleniyordu. Diğer gemiyle iki yandan bu toprak parçasını aramıza aldık; demir attık, pusuya yattık. Topları hazırladık. Neferlerin kulağı ateş emrinde iken sair her yerde gözcüler pürdikkat kesildi, bir şey aradı. Yatsıyı kıldım. Gözcüleri ikişer saat arayla dinlendire dinlendire sabahı ettim. Adadan bir nefes görünmedi. Giresun kıyısına gönderdiğim askerlerimden birazı, iki kayıkta dört kişi, bir de cesetle geldi. Bütün şehirde sadece

bu ihtiyarı bulabildiklerini başkaca kimsenin ortalarda görünmediğini, evleri ve dahi kâr hanelerini, tezgâhlarını öylece ortada bırakıp kaçtıklarını söyledi. Yaşlıyı yaka paça tuttuklarını, ne yaparlarsa yapsınlar tek kelime etmediğini, adaya yaklaştıkça fenalaşıp yolda öldüğünü beyan ettiler. Onları geldikleri yere gönderdim, aramaya devam etsinler. Kendi yiğitlerimi de sabah namazından sonra hazırladım. Adaya önce diğer fırkateynin leventleri indi en son ben. Kılıcımı çektim, içeriye doğru yürüdüm. Ağaçları bile ölmüş gibi duruyordu buranın. Toprağı semsertti. Kenardaki kayalarında acayip bir koku; ıslık sesiyle karışmış, etrafımızda dolaşıyordu. İlerledim ki kule çıktı karşıma, kontrol ettirdim, boşmuş. Çevresini aldurdum. Biraz ileride kilise gördüm, işaret edip hurra baskın yaptırdım içine, boşmuş. Eli silahlı herkesi, her yöne dağıttım. Bir tanesi kayalardan haber getirdi. Oyuk varmış. O yöne seğirttim.

Yekpare kayanın gövdesinin içine doğru açılmış irili ufaklı onlarca delik. Etrafları kapkara olmuş, içleri ıpslak. Çok derin değildi, sonu gözümüzün önünde bembeyaz parlıyordu. Koyu siyah bir sıvı deliğin ağzına bulaşmış, yere damlaya damlaya aşağıya kadar yol yapıp uzun ince öylece donmuş. Kan mı? Emrettim, biri parmağını sürdü ama tenine bulaşmadı. Kokmuyordu da. Kılıcımı yere sapladım. Ne lanet işler karıştırmış yöre halkı burada? Neyi saklıyorlar? Şehre inse mi idim? Ama Piri Paşa öncelikle burayı işaret etmiş.

Bir daha aramalarını söyledim, her taşın altına bakacaklardı. Ben de gemiye geri çıktım. Odamda haritayı masama yayıp tekrar tekrar kontrol ettim. Kesinlikle doğru yerdeyiz. Bu sefer gerisin geri adaya döndüm. Nebatın bile ruhunun çekildiği burada hiçbir şeye tesadüf edememişler. Onları oraya dikip Giresun kıyısına vardım. Oradaki leşkerlerim de aynı durumdaydı. Her taşın altına bakmışlar ama bir Allah'ın kulunu bulamamışlardı. Kedisî köpeği bile sırta kadem basmıştı. Kademe kademe içeriye gidip aramaya devam ediyorlardı. Gemiye dönüp beklemeye koyuldum.

Üç gün böylece aktı gitti. Hiçbir şey değişmedi. Belli ki Pirî Paşa da Akdeniz'den çıkmamış, bir şeyler duyup onları yalan yanlış aktarmıştı. O da kapudan-ı derya değil miydi sonuçta? Hünkârın gözüne girmek için pekâlâ yapmış olabilirdi. Hepsini mi her devirde aynı olurdu bunların? Nasıl bir hırstır bu?

Hava açık, deniz sakindi. Bir firkateynin yarı askerini Giresun'da koydum. Onlar Trabzon'a gidip valiyi bulacak, bu kimse-sizliği bildireceklerdi. Bu gruba özellikle Halil'in katılmasını emrettim. Onları yola çıkarıp iki firkateyn ile hizalandık, topları hizalayıp 100 pare atış yaptırdım, küle çevirdim adayı. Beni karşılamaya çıkmamışlar ve hatta görünmek bile istememişlerdi. Cezalarını çekeceklerdi. Ders olsun bunlara! Koskoca kapudane geliyor, siz kıyın kıyın kaçın! Yine merhametli davrandım ki evlerinizi de başınıza yıkmadım! Dümeni Dersaadet'e çevirip yola koyulduk. Elzem bir şey olmadıkça kimsenin kapıma gelmemesini söyleyip odama çekildim. Vurdum kafayı yattım. Uyuyalı ne kadar oldu bilmiyorum ama feci bir irkilmeye uyandım. Göz kapaklarımı açamıyor, göğsümü kaldırıp indiremiyor, kollarımı kıpırdatamıyordum. Zorlukla araladığım göz kapaklarımda karşısında bir kırmızılık doldu görüşüme. Neydi bu? Kapatıp açtım, kaybolmadı. Aksine netleşti. O! O... Kırmızı sivri külahının altında pis pis sırtan, eğri büğrü bir cüce. Tam göğsümün üstüne oturmuş. Kalın sesiyle bir şeyler mırıldanıyor, anlaşılmaz. Silkinip kalkmak istedim ufacık kıpırdayamadım bile. Kılıcı yere değmemiş, ayağı güvertede kaymamış ben, Kapudane Osman, yenilgiyle mi tanışıyordum? Ne olduğunu bilmediğim bir mahlûkat mı öldürecekti beni? Kalk ayağa Osman! Kaslarım dinlemiyor ki sözümü! Tek yumrukluk canı var Osman! Parmaklarım kıpırdamıyor bile. Kılıcın nerede Osman? Masada, haritanın üstünde, çok uzak! Bağır çağır feryat et Osman! Dilim dönmüyor ki!

Eğildi kırmızı şapka. Eciş bücüş suratı, burnumun dibine kadar geldi. Tükürdü, değdiği yer yandı, kavruldu. İki damlası bir

gözüme geldi, bir gözüm karanlığa gömüldü. O zaman kalktı üstümden, kayboldu. Yerde acımla debelenirken zar zor dikildim ama yüzükoyun devrildim tekrar. Avucumun birisini gözüme bastırarak tekrar çabaladım ama dengede duramıyordum. Her şey dönüyor, gemi dehşetli çalkalanıyordu. Güç bela iki dizimin üstünde her an kalkmaya hazır oturabildim. Cüce, haritanın üstüne bağdaş kurmuş öylece bakıyordu bana.

“Yanlış yaptın Osman. Gelmeyecektin. Madem ki geldin, evimi benden almaya kalktın, ben de senin evini, senin ayaklarının altından çekeceğim.”

“Adımı nereden biliyorsun? Nesin sen?”

Sessizlik. Doğrulmaya çalıştım ama nafiye, yere kapaklandım. Sürünmeye başladım, masanın ayağına kadar gelip oraya dayanıp yükseldim. Cüce hiç istifini bozmadı. Aksine ben yakınına girince kılıcı haritaya saplayıp bir nefeste haritayı parça pinçik etti. Kalanları ayağının ucuyla dört bir yana dağıttı. Elim boşaldı, gayriihtiyari. Yere düştüm. Bir sıçan yavrusu gibi burada sıkışıp kalacak adam mıydım ben? Tekrar yüklenmişim. Baktım ki orada değil. Nereye gitmişti? Gözlerimle hızlı hızlı etrafımı taradım, hiçbir yerde görünmüyordu. Sağ kalan gözümü açıp kapadım. Bir daha bakındım etrafıma.

Çok büyük bir çatırtı koptu. Peşi sıra geriye savruldu. Kandil fırladı bir tarafa, her yer karanlığa kesti. Bu sesi uykumda ayırt ederdim. Top sesi. Cüce, diğer gemime gitmiş, bize ateş ediyordu...

Ayıldım, dehşet bir sırt ağrısı bir de sırtıma batan bir şeyler, uzaktan gürültüler... Az önce bayılmıştım sanırım. Gitti mi? Ayağımın altından yeri çektiler sanki...

Derin bir nefesi içime içime çekmek iştiağıyla fırladım. Deniz tuzunun tadını alıyordum, gözüm kapalı bilirdim. Gerçi şu an da kapalıydı. Çok üşüyordum. Ama nefes alamıyordum. Bütün

bedenim suyun altındaydı, hissediyordum. Can havliyle fırladım yerimden. Kafam bir yere çarptı, saç diplerimden akan sıcaklıktan fark ettim. O hızla kalktığım yere oturakaldım. Nefes almak için ağzımı açıyordum ama sadece deniz suyunu yutuyordum. Çok uzaktan boğuk gürültüler geliyordu. Nefes almaya çabaladıkça tatlı bir uyku çörelendi üstüme. Ciğerlerim yanıyor ama uyku da o kadar tatlı ki karşı koyamıyordum. Uykuya kapıldıkça ıslaklık yerini kademe kademe yayılan bir sıcaklığa bıraktı, hafifledim. Hafifledikçe göğsümde bir yanma peyda oldu. Doğru mu görüyorum, Pirî Reis kollarını iki yana açmış bana doğru mu geliyor?

BABA YAGA'NIN GEMİSİ

Yoğun sisle dolmuş uzun ve derin vadi boyunca ilerleyen kafile, Arkhiz'den takribi iki hafta önce yola koyulmuş, zorlu geçitleri, dağ sıralarındaki boyunları, daha çok patikaları kullanarak geçmiş ve sonrasında sığındıkları Aguripsta'da bir hafta kadar zorunlu bir mola vermek zorunda kalmıştı. Yaşlı, genç, çocuk, yetişkin, kadın, erkek, sağlıklı ve hastalar ile hamileler de dahil, oldukça geniş yelpazedeki üyelerden oluşan bu talihsiz grup Aguripsta'dan yola çıktığında henüz gün ağarmamıştı. Mart ayının son günleri olmasına karşılık hava halen dondurucu derecede soğuktu. Kimi at arabalarında kimi de yaya olmak üzere takribi yetmişe yaklaşan, daha çok birbirinin akrabası, köylüsü ve komşularından oluşan grubun önünde ilerleyen Daryal, güzel günlerde sayısız kez geçtiği bu vadiden şimdi bir daha geri dönmek üzere ilerliyor ve grubu sağ salim bir şekilde Karadeniz sahilindeki Pit-sunda'ya ulaştırmak gibi bir misyonu üstlenmiş bulunuyordu. Her ne kadar geçici bir süre boyunca emniyet garantisi almış olsalar da karşı tarafla ilgili bugüne kadar tecrübe ettikleri türlü türlü olaylar nedeniyle tüm kafilenin üzerine derin bir tedirginlik sinmişti.

O yüzden mümkün olduğunca en sakin saatte ve en izbe yolları takip ederek ilerliyorlardı. Etraftaki yoğun ormanlardan çakal, kurt ulumaları eksik olmuyordu. Yanlarında antlaşma gereği tüfek bile yoktu fakat böylesi kalabalık bir gruba çok aç ve çaresiz olmadıkça bu hayvanların saldırmasını da beklemiyorlardı. Onları asıl korkutan çok daha başkaydı: Çeteleşmiş Rus Kazakları. İşte asıl korkuları gayrinizami hareket eden, Çarlık tarafından özellikle aç ve sefil insanlar arasından seçilip, kuzeyin bozkırlarından buralara kadar yurtlarını talan etmek için getirilmiş olan tepeden aşağıya silahlandırılmış bu vahşi sürülere, bu gözü dönmüş çapulculara, yanlarına alabildikleri üç beş eşyalarını da kaptırmak düşünceydi. Can vermenin alelade bir duruma dönüştüğü son yıllarda, onların gelmesi halinde canlarını kurtarmak bile akıllarına gelmiyor, belki de bunu önemsemiyorlardı. Oysaki eşyalarla birlikte taşıdıkları anıları, kadim geçmişleri onlar için daha önemliydi.

Günün yavaş yavaş aydınlandığı şu dakikalarda zirvelerdeki bembeyaz kar örtüsü de görünür hale gelmişti. Hey gidi Kafkasya! Güzel vatan! Yemyeşil arazinin içinde şelaleler oluşturarak şırl şırl akan dereler! Türlü türlü çiçeklerin bir gelin gibi süslediği görkemli dağlar! Baharla birlikte açmaya başlayan papatyalar! Kayın, gürgen, ıhlamur, kestane ve akçağaç ile sedir, köknar ve envaiçeşit çam ağaçlarıyla bezeli büyümlü ormanlar! Burayı adeta masalsı bir diyara çeviren kesif sisler! Kuşların sihirli melodisi! Atılan her adımda bunların hepsi geride kalıyordu. Bütün ömrünüzü geçirdiğiniz, adeta iliklerinize, genlerinize, ruhunuzun derinliklerine kadar sizi var eden bir memleketten bir daha geri gelmemek üzere ayrılmanın en kötü tarafı, tüm bu doğal mirası dramatik bir şekilde bırakıp burayı terk etmek zorunda kalmaktı. Deniz ardı özgürlüktü belki ama vatanları garip, kimsesiz, kıymet bilmezlerin elinde parya olacaktı. Belki de kurtların, çakalların uluması bir çeşit “Gitmeyin!” haykırışıydı! “Gitmeyin! Kalın ne olur! Ey büyüklere, kadınlara, çocuklara, misafire, çevreye saygı duyan bu kadim ülkenin asil halkı, bizi burada ağaca, suya, toprağa düşman bu ya-

bancılarla yalnız başımıza bırakmayın! Ya da bizi de götürün gittiğiniz yere!” Herkesin aklında bu ortak duygular, sayısız vesveseler ve geçmişin güzel günlerinden geleceğin karanlığına uzanan düşünceler eşliğinde bilinmeyene doğru yapılan yolculuk, olabildiğince sükût ve bir vakar içinde devam ediyordu.

Bir haftalık zorunlu molada iki hastayı kaybetmişlerdi. Özellikle yaşlı Bilge Şamis’in etrafına toplaşan kalabalığın ortasında, yattığı yerden son nefesini vermeden önce ölümcül bir hasta için olabildiğince yüksek sesle, tane tane söyledikleri herkesin hafızasına kazınmıştı:

“Evlatlarım, kardeşlerim, komşularım! Ömrüm bu dağlarda geçti. Burası bizim sadece sığındığımız evimiz değil aynı zamanda çocukken yemyeşil çimenlerinde koşturduğumuz, sürülerimize yurt yaptığımız, ormanın sesini dinleyip ezgilere dönüştürdüğümüz, danslarla coştığımız, kadim geçmişimizle bağ kurduğumuz, ağaçlarla, kuzularla konuştuğumuz, sevdalandığımız, birlikte mutlu olduğumuz Nart’ların diyarı. Nereye giderseniz gidin bu vatanın yerini dolduramayacak, hep özlem duyacaksınız. Aşkla bağlı olduğunuz topraklar yüreğinizde derin bir sızı olarak ömür boyu kalacak belki ama içinizdeki “Nart Ateşi” sönmeyecek! O sönmedikçe, vatanınızı yeni yerinize kalbinizde götüreceksiniz. Sizin çocuklarınız belki burayı görmeden bu ateşi sizden devralıp, sönmesine müsaade etmeyecekler. Dağlıların ruhu nesilden nesle devam edecek olan bu ateşle şad olacak! Ben bu toprakların her bir rengini, her bir mevsimini alabildiğine yudumladım. Şimdi beni buraya, tam da ömrümün geçtiği bu özgür dağların kalbine gömün! Muhtemeldir ki böylelikle ruhum huzur bulur. Selametle!”

Bu vasiyet gibi konuşmadan hemen sonra Bilge Şamis son nefesini verdi. Cenaze hazırlıkları devam ederken ikinci hasta da vefat etmişti. İki cenaze için tek tören düzenlendi. Tıpkı kısa süre önce ayrıldıkları köylerinde olduğu gibi iki merhum da derin bir saygı ve tevazuyla ebedi âleme uğurlandı. Kafiledeki en yakınları

taziyeleri bir bir kabul etti. Şimdi bir dağ başında yan yana duran mezarlarının üzerinden hafifçe esen rüzgâr, onlara sevgili memleketlerinden mektup getirmeye devam edecekti.

Vadi içerisinde devam eden yolculuk güneşin ilk ışıklarıyla birlikte bir pınarın başında kısa bir kahvaltı molası ile duraksamıştı. Yemek namına beklentisi yüksek olmayan grup üyeleri, tam bu sırada midelerini değil belki ama ruhlarını besleyecek güzel bir sürprizle karşılaştı. Bir ibibik kuşu tam karşılarında, hemen yakına devrilmiş, çürümüş ağaç gövdesinin üstüne konmuştu. Önce sessiz bir dans gösterisi ve bilinçli bir seremoniden sonra konser başlamıştı. Bu özel bir besteydi. İki dakikadan fazla sürdü ve herkes büyülenmişçesine ölüm sessizliğinde dinledi. Bu küçük konserden sonra ibibik hemen ayrılmadı. Başının üstündeki bir tarağı andıran tüyleri, harika bir görüntü veren gövdesiyle şimdi arzı endam ediyordu. Bu aradan sonra ikinci konserine başladı. Bu daha acıklıydı sanki. Kim bilir belki de ölen eşine sesleniyordu. Ona olan bağlılığını şimdi bu şarkıyla ilan ediyordu. Bu hüznü şarkı gruptakilerin gözlerini yaşartmıştı. En çok da kocasını daha yakın bir zamanda direniş uğruna toprağa veren Albina'nın süzülün gözyaşları çoktan toprağa değmişti. İbibik kuşları eşini kaybedince yeni bir eş aramazdı. Ölen annesini en uygun yeri buluncaya dek başında taşırdı. O da ömrü boyunca, vefat etmiş de olsa kocasına bağlı kalacaktı. Beraber yola çıktığı, yaşını almış annesine de bir ömür boyu hürmetkâr davranacaktı. Bu kuş canlı bir ibret ve öğüt abidesiydi adeta. İkinci konser de bittikten sonra azıcık soluklanıp yine seremoniler yapan ibibik son bir konser daha verdi. Bu hepsinden daha özeldi. Dinleyene cesaret, umut ve güç veriyordu. Kafiledeliklerin ekserisi ibibik kuşunun “sıkıntıdan kurtulma, emniyette olma” gibi güzelliklerin habercisi olduğunu biliyordu. Bu yüzden ellerindeki azıcık azıkları, onlar için dünyanın en lezzetli en doyurucu kahvaltısına dönüşmüştü. Az sonra ibibik kuşu havalandı ve “Hüd hüd, hüd hüd” diyerek vadinin aşağısına Karadeniz'e doğru rengarenk kanatlarını açarak süzüldü. Sanki bu

denizi kastederek “Sizi kurtaracak su yakında, az kaldı, orada, orada...” diyordu.

Bu moral durağından sonra ilerleme, denize az kala kamp yerine kadar devam edecekti. Daryal, gündüz yolculuğunun özellikle bu safhadan sonra tehlikeli olabileceğini öngörüyordu. Güneş fazla yükselmeden o korunaklı alana ulaşmalıydılar. Göç yolculuğunda rehberlik yaptığı bu üçüncü kafiye idi ve son göreviydi. Sıkı kuralları olan kabilesinin, aciliyeti ve hayati önemi olan bu göç organizasyonu için Bilge Şamis’i görevli yani “thamade” olarak seçmesinin ardından bu yolları en iyi bilen olarak kendisine de kılavuzluk görevi tevdi edilmişti. Fakat yaşlı Şamis’in bu üçüncü seferde ölümünün ardından büyük bir ağırlığı ve sorumluluğu olan thamade görevini zorunlu olarak devralmak durumunda kalmıştı. Önceki grupları Bilge Şamis’le birlikte sağ salım gemiye teslim etmişler, kendileri ise gemiye binmeyip memleketteki diğer göçmenler için aynı yolu geriye doğru takip ederek köylerine ulaşmışlardı. Yaşlı Şamis ve Daryal doğdukları topraklardaki en azından üç-beş köyün halkını selamete ulaştırmayı kendilerine vazife edinmişlerdi. Geçen her gün, geciktikleri her an yeni ölümler demekti. Bu yüzden ikisi de hızlıca, tereddüt etmeden davranmıştı.

Memleket adeta silme boşalmıştı. Daryal’ın bütün gençliğini alan, ocaklar söndüren bu orantısız, kirli savaşta olabildiğince insanüstü gayretle, onurlu bir mücadele vermişlerdi. Asırlık direniş, kalabalık ve kahpe sürüler karşısında sona ermişti. Daryal, daha doğduğunda kendisini bu mücadelenin içinde bulmuştu. Bütün ömrü istilacılarla mücadelede geçmişti. Şimdi yaşı kırka merdiven dayamıştı. Uzun boylu, temiz yüzlüydü ve sarışına çalan kumral uzun saçları vardı. Kollarında, boynunda, gövdesinde çatışmalardan kalan izler bulunuyordu. Güçlü pazıları ve rakibini bir kartal pençesi edasıyla mengene gibi kısırabilecek görünümde kolları vardı. Ormanlık dağlarda geçen yıllar onda bir refleks olarak özellikle görme, işitme ve koku duyusunu geliştirmişti. Çok iyi iz

sürme ve arazide ustalıklı saklanma yetilerini yaşayarak öğrenmişti.

Daryal, görevinin birinci etabını tamamlamak üzereydi. Bu kafiyle birlikte artık kendisi de gemiye binecekti. Böylelikle yaklaşık iki ay önceki ilk grubun içinde yer alan sözlüsü, sevgilisi Madya'ya da kavuşmayı umut ediyordu. Yıllardır dağlarda istilacılarla mücadele etmekten evlenmeyi bile ertelemişlerdi. Aslında bunu daha çok kendisi istemişti. Ölümün sıradanlaştığı bu yıllarda arkada dul bir kadın bırakmak istememişti. Şimdi ne yapıyor acaba diye düşündü bir an. Aslında aklının bir köşesine yerleşmiş ve her an onunla gibiydi. Fakat tam da şu anda "Ahh olsa şimdi, bir kerecik görebilsem!" diye iç geçirdi. Yeni vatan, yeni hayat... Madya'yla dünyanın neresine giderlerse gitsinler masal gibi bir ömür inşa edeceklerdi. Ne de güzel bir ömürleri olacaktı. Kızları olursa anneleri gibi asil ve güzel olurdu kesin. Erkek çocukları da ataları gibi onurlu ve gözü pek olmalıydı. "Madya'yla güzel bir aile olacağız hem de çok güzel!" diye düşünürken içinde kelekler uçuşuyordu.

Kafilenin her üyesi etraftaki muhteşem tabiatın ve vadinin dibindeki ırmaktan gelen su sesinin eşliğinde sükûnet içinde yoluna giderken kimsenin uyarısı olmaksızın bir anda herkes hareketsiz kaldı. Sahipleri atların başını okşuyor ve ses çıkarmamaları için ihtimam gösteriyordu. Bir ses geliyordu. Ağaçların arkasından sanki başka bir kafiye ait sesler. Grubun içinden ayrılarak üç-dört insan boyundaki büyükçe bir kayanın üstüne çıkan Bislan, kısa bir gözetlemenin ardından durumu bildirdi. Az ilerideki kanyonun yamaçlarından ırmağa su içmek için gelen bir dağ keçisi sürüsüydü bu. Bunun üzerine meraklı birkaç kişi daha kayalıktaki gözetleme noktasına tırmandı. Kocaman boynuzlarıyla dağ keçileri oracıkta duruyordu. Bazıları su içiyor, bazıları etrafa bakınıyordu. İki ise boynuzlarını tokuşturarak bir çeşit düello halindeydi. Bu bir liderlik mücadelesi de olabilirdi. Başlangıçta bir

oyun, şakalaşma gibi düşündükleri bu kapışma giderek daha hararetli bir mücadeleye dönüştü. Sanki bir ölüm kalım savaşına tutuşmuşlardı. Birbirlerine karşı uçarak salvolar yapıyor ve kafa kafa çarpıyorlardı. Dakikalarca süren mücadelede sonunda sert bir darbe alan biri pes etti ve dövüşmeyi bıraktı. Kazanan dağ keçisi, bulunduğu kayanın üstünde sanki belli bir ritüele uyuyormuşçasına bazı akrobatik hareketler yaparak tüm gruba bu galibiyetle birlikte liderliğini bir kez daha göstermiş oldu. İnsanlar da öyle değil miydi aslında! Güç sahipleri, zayıf kitleleri kontrol etmek için zaman zaman değişik şekillerde güçlerini gösteriyordu. Bislan bir an bu dağ keçisi sürüsü ile kendi kafileri arasında benzerlik olduğunu düşündü. Onlar da insanlara görünmeden yaşamak çabası içindeydiler. Tuhaf bir şekilde bu yolculukta kendileri için de en büyük tehdit diğer insanlardı. Onlar da yiyecek ve su ihtiyacı için hareket etmek zorundaydılar. Bu durum kendileri için de geçerliydi. Yanlarına aldıkları yolluklar tükendiğinde bunu temin etmek için rota dışında da hareket etmek icap edecekti. Dağ keçileri bir süre daha kanyon içinde kaldıktan sonra sarp kayalıktan yukarı doğru inanılmaz bir çeviklikle, hepsi birbirini takip ederek ağaçların arasında kayboldular.

Kafile kanyona inmeden vadi yamacının batı ucundaki su bölümü çizgisinden geçen bir patikayı kullanarak yoluna devam etti. Bzip Irmağı bu aylarda eriyen kar sularıyla coşkun bir şekilde akıyordu. Bu ırmağın ucu onları Karadeniz'e çıkaracaktı. Dağların arkasında başlayan yolculukları, bütün Kafkas Dağları'nın efendisi Yüce Elbruz'un etrafından dolaşarak geldikleri bu vadide devam ediyordu. Denizi görmelerinden itibaren yolculuk yeni bir safhaya geçecek ve denizin ötesine doğru uzanacaktı. Fakat şimdi itidali elden bırakmamalı ve korunaklı mola yerine ulaşmalıydılar. Neredeyse öğlene kadar sessiz bir yürüyüş gerçekleşmişti. Sonunda Daryal epeyce yorulan kafileye konaklama yerine geldikleri müjdesini verdi. Burası gerçekten güvenli bir yerdi. Bir kayadan çıkan gür kaynak suyu küçük bir dere oluşturarak aşağıdaki ırmağa doğru akıyordu. Yanı başında sık ağaçların arasında ise

uzun, büyükçe bir mağara vardı. Yine de önce erkekler etraflıca bir güvenlik kontrolü yaptılar. Sonunda geceyi geçirmek için uygun olduğuna kanaat getirerek istirahati başlattılar. Biraz aşağıdaki ırmağın kenarı atlar için daha uygundu. Her bir at, sahibi eşliğinde ırmağa indirildi. Atlar kana kana su içti. Ardından ırmağın kenarında yer alan küçük çayırık alanda otlamaya koyuldular. Bu esnada kadınlar Tameris Anne'nin öncülüğünde yemek hazırlığına giriştiler. Çocuklarının çoğunu savaşta kaybeden Tameris Anne müşfik bir kadındı ve herkesin saygısını, sevgisini kazanmış "herkesin annesi olma" payesini böylelikle hak etmişti. Az sonra herkes sofraya oturmuştu. Ardından yorgunluğun da etkisiyle gözcüler dışında herkes dinlenmeye, öğle uykusuna çekildi.

İkinci vakti, herkes ayaklandığında Abrek ve Yelmiş'in alabalık sürpriziyle karşılaştılar. Bütün gruba ziyafet verdirecek kadar alabalık avlamışlardı. Güvenlik gereği gündüz duman olmamalıydı. Bu balıklar akşam mağara içinde pişirilecek, nasıl olsa ateş görünmeyecek, dumanın üstünü ise gecenin karanlığı örtmüştü olacaktır. Gece son akşam yemeği yenmiş, üstelik bu bir ziyafete dönüşmüştü. Ertesi gün gemiye ulaşma ve yurda ebediyen veda etme günüydü. Gece uykusu başladıktan belirsiz bir süre sonra küçük Sinemis kâbusla uyandı. Zavalılık öyle acıklı ağlıyor ve öyle hıçkırıklar atıyordu ki herkesin yüreğini sızlatmıştı. "Annee! Babaa! Korkuyorum! Bırakma beni babaa! Ne olur anne bırakma beni!" Bu zavallı kız aileden geriye kalan tek fertti. Ona halası Gupse kendi çocuklarından bile ayırmadan sahip çıkmıştı. Bu kâbuslar zaman zaman oluyordu ve hala bu konuda deneyimliydi. Hemen bu zavallı yetimi koynuna sıkıca bastırdı. "Tamam kuzum! Tamam yavrum! Ben yanındayım!" diye diye tekrar uyuttu kuzucüğünü!

Sabah yine gün doğmadan kahvaltı yapılmış ve atlar tekrar yüklenmişti. Yolculuğun son etabı başlıyordu. Memleketteki son yemek, son kahvaltı, son uyku! Bu duygu sanki bütün kabile üye-

lerine çöreklenmiş ve hepsini daha mahzun bir ruh haline sokmuştu. Her durumda yolculuk yine başladı. Güneş doğana kadar ırmağın epeyce aşağısına indiler. Denize yaklaşmışlardı. Güneşin henüz yükselmeye başladığı sıralarda Daryal bir ses duydu. Yanında taşıdığı dağ keçisi boynuzunun dar tarafını kulağına, geniş tarafını sesin geldiği yöne doğru tuttu. Herkese parmağıyla ses çıkarmamalarını işaret etti. Evet, bu bir insan grubuydu. Kendileri gibi göç kafilesi olsa bu denli ses çıkarmazlardı. Sesler giderek yaklaşıyordu. Daryal kafileye “Hemen saklanın!” diye seslendi. Herkes atlarla birlikte ağaçlıkların arkasına saklandı. Duyulan sesin sahipleri az sonra çıkagelmış ve artık görüş mesafesine girmişlerdi. Daryal ve yanındaki birkaç kişi kendilerini göstermeden bu grubu şimdi net bir şekilde görüyordu. Bunlar, hepsi silahlı yaklaşık on beş kişiden oluşan Rus Kazaklarıydı. Bu çeteler anlaşmalara uymuyor ve yakaladıkları göçmenlerin neyi var neyi yoksa gasp ediyor, çoğunlukla canlarına da kast ediyorlardı. Tek iyi taraf debisi iyice artmış olan ırmağın diğer tarafında olmalarıydı. Irmağı aşmaları imkânsızdı. Fakat ya ırmak boyunu takip ederek bir geçiş noktası bulur ve bu tarafa geçerlerse! İşte bu yüzden onların bu tarafa geçmesini gerektirecek bir duruma mahal vermemek adına kesinlikle görünmemeleri gerekiyordu. Fakat tam bu sırada atlardan biri ne olduğunu bilmedikleri bir nedenle ağaçların arasından hızla fırlayarak çıldırmaşa ırmağın aşağısına doğru koşmaya başladı. Onu bir şey ısırmış ya da bir şey korkutmuş olmalıydı. Diğer atlar da huysuzlandı. Ağaçların arasındaki kabile bu şekilde deşifre olunca ırmağın karşısından kurşun yağmuru da başlamış oldu. Artık yapacak bir şey yoktu. Tek kurtuluş sahile onlardan önce ulaşıp güvenli bölgeye girmektir. Irmağın batısında göçmen kafilesi, doğusunda silahlı çete ırmağın ağız kısmına doğru bir sel gibi akmaya başladı. Daryal, kurşun menzilinın dışındaki bir partikadan kafilenin hemen önünde gidiyordu. Her iki grup da birbirini zaman zaman ağaçların arasından görüyordu. Bu vahşi çete ilerideki taş köprüye ulaşmadan kafilenin orayı geçmesi ve hızla sahile yönelmesi gerekiyordu. Nefes kesen bir koşturmacaydı bu.

Kafiledeki yaşlı, kadın ve çocuklarla bunu başarmak gücü. Fakat herkes insanüstü bir gayretle yıldırım gibi hareket ediyordu. Sonunda taş köprü görüldü. Diğer yakadakilere bir süredir görünmez olmuştu. Kafile köprüünün yanından geçip giderken de kimselikler yoktu. Acaba vaz mı geçmişlerdi? Bunu düşünecek vakit yoktu, durmadan hızlıca koşmaya devam ettiler. Fakat az sonra arkalarında peşi sıra patlayan tüfeklerin çıkardığı cehennem gürültüsü ile birlikte yere düşen Yelmis ve Albina hepsinin durmasına neden oldu. İkisi de vurulmuş, kanlar içerisinde yerde uzanıyorlardı. Ağlaşan kadınlar, gözyaşları içindeki çaresiz erkekler bu orantısız silahlı çapulcu sürüsüne karşı aciz kalmışlardı. Henüz hayatının baharındaki gencecik Yelmis yol boyunca kafilenin cengâver üyesi olmuş, yolculuğu kolaylaştırmıştı. Çünkü alabalık avını birlikte yaptığı Abrek'in kollarında sanki kafiledeki görevini tamamlamış olmanın verdiği huzur içinde son nefesini verdi. Albina, bu beklenmedik kurşunun savaşta kaybettiği kocasına kavuşmaya vesile olacağı düşüncesi ve son anlarında ona duyduğu derin özlemin az sonra bitip onun yanına gidecek olmanın sevinciyle, yüzünde hafif bir gülümsemeye gözlerini kapadı. Etrafında üzerine kapanıp ağlaşan kadınlar ve yaşlı annesi Çerkesçe yürek parçalayan ağıtlar yaktı.

Bir anda gelişen fakat bir ömür gibi uzun olan bu hadiseyle birlikte çetenin vahşi üyeleri de artık silahlarını kafileye doğrultmuş bir şekilde yaklaşmışlardı. Bunlar adı birer gasp çetesiydi. Her yere korku salmak için olmadık işkenceler yapıyorlardı. Bu baskınlarda da mutata yaptıkları şeylerden biri kafile liderini herkesin gözü önünde kurşuna dizmekti. Bu yüzden "Kafile lideri öne çıksın!" diye seslendi aralarından biri. Kısa bir sessizlikten sonra Daryal tereddüt etmeden öne doğru birkaç adım attı. İki çete üyesi silahlarını Daryal'a çevirdi. Çetenin lideri gibi davranan yüzünün bir tarafında yanık izi olan korkunç suratlı bir herif nutuk atmaya, hakaretler yağdırmaya başladı. Daryal gözlerini kapadı. Artık her şey bitmişti. Aslında bir anda atılsa en az iki kişiyi haklayabilirdi.

Fakat böyle bir durumda çetenin kalan üyeleri ellerindeki silahlarla kafilede sağ insan bırakmazlardı. Direnmezse, hiç değilse diğerlerinin sağ kalma ihtimali vardı. Bu yüzden kendisini az sonra patlayacak olan silahlarla gelecek ölüme hazırladı. Nutuk devam ediyordu fakat bu sırada bir silah sesi duyuldu. Silah sesinden sonra nutuk atan çete lideri bir çuval gibi yere yığıldı. Gelenler Rus süvarileriydi. Çete üyeleri ne yapacaklarını şaşırmişti. İki taraftan bir anda etraflarını saran süvarilerin onlara doğrultulmuş silahları karşısında silahlarını bırakıp ellerini kaldırdılar. Askerler hepsini derdest ederek bir at arabasının arkasına yerleştirdiler.

Süvarilerin başında Yüzbaşı Andrei Bolotnikov vardı. Kafilenin gemiye kadar kendi korumasında olacağını söyledi. Kafile tekrar toparlandı. Gözyaşlarını akıta akıta Pitsunda sahiline vardılar. Burada etrafi askerler tarafından korunan bir toplanma alanı vardı. Çarlık ile Osmanlı Devleti arasındaki anlaşma gereği göçmenlerin güvenli bir şekilde gemilere yerleştirilmesi temin edilecekti. Bir gemi henüz sahilden ayrılmış, tıka basa doldurduğu göçmenleri taşıyordu. Diğerleri ise demir atmış, filikalarla taşınan göçmenler kontrollü bir şekilde güverteye alınıyordu. Yüzbaşı Bolotnikov, Daryal'a yaklaşarak sahile yakın bir alanda oluşturulan mezarlığa cenazeleri defnedebileceklerini söyledi. Bu sırada Daryal'ın yüzüne daha yakından ve dikkatli bir şekilde baktığında bir anda irkildi. Başını öne eğdi. "Askerlerimiz size mezar yeri için yardımcı olurlar. Yarın sabah sizi götürecek gemi gelir." diyerek mahcup bir tavırla uzaklaştı. Daryal bu yüzü sanki hatırlıyor gibiydi ama emin olamadı. İki cenaze için hazırlıklar yapıldı. Akşam olmadan ikisi de toprağa verilmişti.

O gece sahildeki bu kamp alanında geçti. Sinemis yine kâbuslar gördü. Halası Gupse kuzucuğunu yine sarmaladı. Sabah olduğunda artık iyice azalan erzaklarıyla kahvaltı yaptılar. Yanlarında getirdikleri atları hemen orada karargâh kurmuş olan fırsatçı simsarlara yok fiyatına sattılar. Sadece üstleri başları ve yan-

larında getirdikleri hayati öneme haiz eşyalarıyla kalakaldılar. Etraflarında Kafkasya'nın farklı bölgelerinden gelen başka kafiler de bulunuyordu. Kendilerini alacak gemi kıyıya yakın bir alana demirlemişti. Yüzbaşı Andrei Bolotnikov bu sırada yanında başka askerler olmadan Daryal'ın yanına usulca yaklaştı. Avucuna sığacak kadar minik bir sandığı "Gemiye bindikten sonra açman şartıyla," diyerek uzattı. Bu durum Daryal'ı meraklandırırsa da gemiye binmeden önce açmama sözü vererek sandığı aldı. İki de son bir göz teması kurdu. Yüzbaşı derin bir pişmanlık ve mahcubiyet yüklü tavrını saklayamadı. Daryal ise ses tonundan ve yüzünden onu nereden tanıdığını hatırlar gibi oldu.

Bütün kabile artık tam tekmil gemi için hazırды. Birazdan filikalara da binmeye başladılar. İki filika tüm kafileyi aldı. Filikalar, sonrasında birkaç sefer daha yaptı. Orta büyüklükte eski bir Osmanlı gemisiydi bu. Çok fazla mürettebatı yoktu. Ali Kaptan yolcuların gemiye alınmasını, yerleşmesini göz ucuyla izliyor ve yeri geldiğinde tayfalarına emirler veriyordu. Sonunda gemi yine tıka basa insanla dolduruldu. Kaptan köşküdeki yerini alan Ali Kaptan hareket işaretini verdi ve yaklaşık bir gün sürecek olan Trabzon yolculuğu başladı. Tüm yolcular karaya son kez anlamlı bir şekilde uzun uzun ve sanki ayrılmak istemedikleri bir sevgiliye bakar gibi baktılar, baktılar, baktılar! Kadim vatanları ellerinden gitmişti. Birçoğu kara ufukta kaybolana dek gözünü alamadı. Bunlardan biri de güvertede kafilesinin hemen yanı başında ayakta dikilmiş olan Daryal'dı. Kara artık ufukta kaybolup gemi bu dalgalı denizin ortasında bir ceviz kabuğu gibi yalpalaya yalpalaya ilerlemeye başlayınca Daryal, Yüzbaşı Bolotnikov'un verdiği minik sandığı hatırladı. Bir köşeye geçip sandığı açtı. İçinden bir onur madyası, bir de mektup çıktı. Mektup, Yüzbaşı tarafından Rusça yazılmıştı. Daryal okumaya başladı: Masum insanların köylerini yaktık, tek geçim kaynakları olan hayvanlarını ellerinden zorla aldık, tarlalarını talan ettik, çocuklarını bile acımadan öldürdük. İnsanlığın en aşağılık suçlarından birini daha işledik ve yediden yetmişe erkeklerini öldürdüğümüz köylerde savunmasız kadınlara

tecavüz ettik. Şeytanın bile aklına gelmeyecek türlü yöntemlerle eziyet ederek, işkencelerle öldürdük. Sadece kendi vatanını savunan bir halkı kelimenin tam manasıyla soykırıma maruz bıraktık. Oysaki bu asil insanların eline yaralı olarak esir düştüğümde bana asla kötü davranmadıkları gibi kendi yediklerini benle paylaştılar, beni ihtimamla tedavi ettiler. Öyle ki esir değişim günü geldiğinde bu insanların yanından ayrılmak bile istemedim. Geçen yıl Çar zaferini ilan edince ben dahil savaşta yer alan tüm bu katliamlara imza atan askerlere onur madalyasını layık gördü. Bu hangi onur? Ben bunu reddediyorum! Bizim yaptığımızı onurlu bir insan yapmaz! O yiğit insanlar sadece vatanlarını savundular ve biz onların vatanlarını ahlaksızca ellerinden aldık. Bu insanlar önümüzde asla eğilmedi. Hep dik durdular. Bizim gibi insanlıktan çıkmış ucubeden farksız bir topluluk, onları ancak hileyle ve kalabalık ordularla yenebilirdi. Öyle de yaptık! Ben o madalyaya bakıp her gün vicdan azabı çekmek istemiyorum. Bu yüzden onu asıl sahibine, halkın adına sana vermek istedim. Bu savaşta onur madalyasını hak eden biz değil asil halkınızdır. Size yaptıklarımızın eninde sonunda bizi yakacağını ve üzerimizde Tanrı'nın lanetinin dolaştığını biliyorum. Ben her gün Tanrı'ya beni affetmesi için yalvarıyor olacağım. Size bu eziyetleri yaptıran akla da lanet olsun. Tanrı beni affetsin!

Daryal mektubu ve madalyayı minik sandığa yerleştirdikten sonra bu emanetleri ömür boyu saklamak üzere heybesine koydu. Yüzbaşı'nın yazdıkları onu derinden etkilemişti. Neyse ki bir kötülüğün ortasından aşka doğru, Madya'ya doğru ilerliyordu. Denizin ortasında, tüm bu olanları düşündüğü anda güvertedeki birçok insanın çalkalanan denizin üstünde insanın başını döndürürcesine yalpalayan gemi nedeniyle kusmaya başladığını gördü. İnsanlar yetişebilirlerse şayet güvertenin kenarından denize doğru kusuyordu. Neredeyse tamamı ilk defa gemi yolculuğu yapıyordu ve bu alışık oldukları bir durum değildi. Anlaşılan yolculuk oldukça zorlu geçecekti. Az sonra bir tayfa yolcular içinde hasta

olanları, özellikle de bulaşıcı olma ihtimali olan ateşli hastaları diğerlerinden ayırarak alttaki kamaralardan birine götürdü. Gemide doktor yoktu. Geleneksel tedavi yöntemleri dışında çare de yoktu. Zaten bir gün sonra limana yanaşınca Trabzon'da gereken yapılırdı.

Bu arada hiç hesapta olmayan bir şey oldu. Başka bir kafileyle gemiye gelen hamile bir kadının sancıları başladı. Tameris Anne hemen devreye girdi. Hızlıca kadınları organize etti. Erken doğum oluyordu. Zorlu bir uğraş sonrasında bebeğin ağlama sesi duyuldu. Gürbüz bir erkek çocuk dünyaya gelmişti. Babası da annesi gibi gemideydi. Bu doğum tüm kader yolcularını sevindirmiş ve herkese umut olmuştu. “İsmi, aydınlığımız, uğurumuz anlamına gelen Timaf olsun.” dediler. İnsanların buna ihtiyacı vardı. Timaf bebek sanki denizin ortasında herkes için bir hediye olmuştu.

Gemide yiyecek yoktu. İnsanlar kendi yanlarında getirdikleri çıkınlarından kalanları yiyerek o günü geçirdi. Gündüzden geceye geçildiğinde, hepsi karaya, dağlara alışmış yolcular için ürpertici, mistik bir yolculuk aşamasına geçilmişti. Karanlığı delerek ilerleyen gemi onları sanki Dünya dışında başka bir gezegene götürüyor gibiydi. Gökte Ay parlıyor, hatırı sayılır sayıda yıldız da göz kırptıyordu. Yıldızları seyreden Bislan bu yıldızların arasında diğerlerinden daha parlak olanını tanıyordu. Bunu Bilge Şamışten öğrenmişti. Bu parlak yıldız kuzeyi gösteren Kutup Yıldızı'nın ta kendisiydi. Denizciler için gecenin pusulası sayılıyordu. Elbruz'un zirvelerinde hayvan sürüleriyle dolaşırken tanışmıştı Kutup Yıldızıyla. Orada bahardan hazan mevsimine kadar köyünden uzak yaylalar arasında dolaşırdı. İşte bu yıldız, kafasını biraz kaldırdığında tam karşısında dururdu. Kuzeyi bilince diğer yönleri de şaşırırmazdı. Gerçi sonradan ezbere bilir olmuştu her tarafı ama bu yıldızla arkadaşlığı devam etmişti. Onunkisi Ay tanrıçası Selene ile çoban Endymion arasındaki mitolojik aşk gibi olmasa da o yalnızlıkta iki dost gibydiler. Ne garip diye düşündü Bislan; “Elbruz'daki dostum burada da benimle. Gittiğim yerde de benle

olacak.” Bir anda içini bir sevinç kapladı. Ayrıldığı vatanında bıraktığını düşündüğü en değerli dostu, bir lütuf ve hediye olarak tepesinde onunla birlikte geliyordu. Vatanını elinden alanlar, bu vefakâr dostu elinden alamamışlardı!

Tüm bu olanların arasında bir kenara oturmuş otuzlu yaşlarında gizemli bir kadın manalı bakışlarla etrafı süzüyordu. Bu kadın Nart halklarının bilge, cesur ve güzel annesinin adını taşıyan Setenay Guaşe'den başkası değildi. Üstüne kapattığı siyah şalı başından belinin altına kadar uzanıyordu. Şalın arasında kalan yuvarlak biçimli yüzünün ortasında minik burnu, üstünde karanlıkta parlayan delici gözleri, bu gözleri büyüleyici hale getiren uzun kirpikleri, yay gibi kaşları, hafif sivri çenesi ve ona zarif bir dal gibi endam kazandıran uzun boyuyla klasik bir Çerkes kadını görünümü vermekle birlikte onda bu gemideki hatta bu dünyadaki herkesten özel bir hava vardı. Bu manalı bakışlarda ölümüne isyan, kor gibi yanan bir intikam ateşi, derin bir nefret ve korkusuz bir mana vardı. Kocasını, iki küçük çocuğunu, annesini, babasını ve neredeyse tüm yakınlarını kaybetmiş biri başka nasıl olabilirdi ki! Onu hangi söz teskin edebilir, hangi doktor onun derdine çare bulabilirdi! O artık nefes alan bir cansız, gözleri önünde katledilmiş ailesi dışında görme yeteneğini kaybetmiş bir âmâ, o meşum andaki çılgınlık dışında hiçbir şeyi duymaz olmuş bir sağır, içindeki iyilik duygusu diğer tüm insanlık duygularıyla birlikte öldürülmüş bir yaşayan ölü! Rus generallerin, Rus Kazaklarının yerinde olsam ve bu kadını görsem Kafkasya'yı hemen terk eder, hatta mümkün olduğunca da uzağa giderdim. Çünkü bu duruştaki kin sadece Nart ülkesini kendilerine dar etmeye değil bütün dünyayı yakmaya yeterdi. Evet, bir şekilde yenilmiş gidiyorlardı ama Ruslarınki ileride kendilerini de yakacak bir Pirus Zafere'nden başka bir şey değildi! İşte bunun da en büyük kanıtı şuracıkta duran Setenay Guaşe'ydi. Gemiye bindiğinden bu yana hiç kimseyle konuşmayan bu kadının acısı o kadar büyük ve o kadar tazeydi ki belki de bunun da etkisiyle sadece kendisinin gördüğü kişilerle, kendi kendine konuşuyor gibi bir şeyler mırıldanıyordu.

Tok bir sesle ağzından dökülen ürpertici son sözcükleri, hemen yakınında bulunan birkaç kişi ile birlikte Darya'da da mistik bir korku uyandırmıştı: “Baba Yaga'nın gemisi, Baba Yaga'nın gemisi.”

Üzerine çektiği ve farelerin kemirmesi nedeniyle yer yer parparça olmuş olan keten örtünün altından başını uzatan Daryal, güneş ışınlarının tam gözüne gelmesiyle birlikte önce gözlerini ovuşturarak ayılmaya çalıştı. Güneşten kendini korumak için önce avuçlarını açarak öne uzattı ve ışığı perdeledi. Kulağına gelen martı sesleri daha da ayılmasına sebep oldu. Sabah olmuştu ve üstelik etrafta uçuşan martılara bakılacak olursa sahile de yaklaşmışlardı. Üzerindeki örtüyü bir kenara sıyırdı ve ayağa kalkarak doğruldu. Diğerleri de ayaklanmıştı. Kara, bazı ayrıntıları seçilecek kadar yakın görünüyordu.

Gemideki göçmenler ellerinde kalan belki son azıklarıyla kahvaltılarını yaptılar. Tayfalar arasında da sahile yaklaştıkça hareketlenme artmıştı. Kaptan köşkünde bulunan Ali Kaptan, tayfalardan gelen bilgilerle Trabzon'daki göç koordinasyon merkezine iletmek üzere son raporunu hazırlıyordu: Tarih: 5 Nisan 1865; Gemiye alınan göçmen sayısı: 315; İlk hasta sayısı: 43; Ölen: 17; Doğum: 1; Kalan hasta sayısı: 26; Kalan sağ göçmen: 299.

Gemi artık limana yanaşıyordu. Göçmenler onca yaşadıklarından sonra dost topraklara nihayet ayak basacak olmanın rahatlığını hissediyorlardı. Herkes toplanmıştı. Önce cenazeler indirildi. Daha sonra hastalar kıyıdaki askerler tarafından hemen oracıkta kurulan sahra hastanesine taşındı. Diğer göçmenler bir bir kayıt altına alınarak yakındaki kamp alanına alındı. Sevk edilecekleri yerden önce burada bir süre misafir edileceklerdi.

Soğuk, karlı dağlardan, kışın son günlerinde yaptıkları yolculuğun sonunda baharın başlangıcını bariz bir şekilde hissettiren

bu yeni yurt köşesine gelmişlerdi. Tıpkı buraya bahar geldiği gibi kendi hayatlarına da bahar gelmesini diliyordu hepsi.

Daryal, Bislan ve Abrek'i de yanına alarak kamp alanında kafilenin dağılmadan bir arada olması için yer temin ettikten sonra Tameris Anne, yetim çocuk Sinemis ile halası Gupse ve diğer kabile üyelerini yerleştirdi. Ardından gemide ölenlerin defni için hatırı sayılır bir grupla birlikte mezarlığa gitti. Burası göçmenler için hükümet tarafından ayrılmış bir alandı. Dini vecibeler yerine getirilerek cenazeler toprağa verildi. Fakat bir şey Daryal'ın dikkatini çekti. Burada toprağa verilen mevtaların sayısı gemiden indirilenlerin en az beş katıydı. Başını kaldırıp etrafa dikkatlice baktığında üstlerindeki taze topraktan hareketle, binlerce mevtanın da son birkaç ay içerisinde gömüldüğü anlaşılıyordu. Daryal imam efendiye yaklaşarak yetersiz bir Türkçe ile de olsa bunun nedenini sorduğunda "Bulaşıcı hastalık, hem de bir tane değil, birden çok!" karşılığını aldı.

Hızlıca kamp alanına dönen Daryal, kendi kafilesini etrafına topladı. Durumun vahametini anlatarak, başka insanlardan uzak durulmasını öğütledi. Herkes geniş bir temizliğe girişti. Elbiseler kaynatılarak yenilendi. Herkesin yıkanabilmesi için bir yer ayarlandı. Fakat etrafına baktığı zaman sürekli öksüren, ateşli hastalıklara ve deri hastalıklarına yakalanan çok fazla insanın etrafta dolaştığını fark etti. O sırada gemideki o gizemli kadını yine bir kenarda yerde oturur halde gördü. Acaba kimsesi yok muydu? Yanına gidip yardımcı olmak istedi. Manevi acılar içindeki bu kadını hiçbir şeye tepki vermez olmuştu. Tameris Anne'nin de yardımıyla ona kampta kendi kafilesinin kaldığı alandan bir yer temin etti. "Zaman her şeyin ilacıdır." dedi içinden. Zamanla yaraları iyileşir. Belki bizimle daha hızlı hayata döner diye düşündü.

Daryal, ertesi gün göç koordinasyon merkezine aralarında Madya'nın da bulunduğu önceki iki kafilenin akıbetini sordu. Listeleri tek tek inceledi. Evet, önceki iki kafileden çok sayıda ölen

vardı listelerde. Fakat Madya'nın adı yoktu. Bu ölü listesi onu sevindirmeli miydi, üzülmeli miydi, bir an ne hissedeceğini bilemedi! Buradan sevk edilenlere de baktı. Görevli ona bütün göçmenlerin antlaşma gereği Samsun-Hatay hattının batısına sırayla sevk edildiğini söyledi. Sonunda yaklaşık kırk gün öncesine ait bir listede Madya'nın adına rastladı. Geldiği yerle de eşleşiyordu. Madya'nın içinde olduğu katile, kesin sevk yeri olan Sinop'a bir gemiyle gönderilmişti. Karayolunun çetin koşulları nedeniyle sevkler gemilerle yapılıyordu fakat yeterli sayıda gemi olmayışı, göçmenlerin yerleştirileceği yerlerin belirlenme süreci derken bu sevkler gecikiyordu. O halde Madya'nın kesin akıbetini kendisi de Sinop'a ulaştığında öğrenebilecekti. Bu kadarcık bilgi bile onun içini ferahlatmıştı.

Kampta günler günleri kovaladı. Yolculuğun başında yaklaşık yetmiş olan sayıları yaygın ve önü alınamaz hastalıklar nedeniyle neredeyse yarıya düşmüştü. Onca dikkat ve teyakkuza rağmen ölümler engellenemiyordu. Üstelik diğer katilelerde durum çok daha vahimdi. Gemilerin biri geliyor biri gidiyordu. Sonunda kamptaki yirmi birinci günde sıra onlara gelmişti. Yine orta büyüklükte eskice bir gemiye doluştular. İstikamet Sinop'tu. Geminin alt kamaraları ve güvertesi dahil her yeri tıka basa insan doluydu. Bu koşullar altında, hastalıklar kolayca bulaşyordu. Bir soykırıma dönüşen Kafkas direnişi sırasında milyonlarca insan kuzeyden gelen istilacılar tarafından öldürülmüştü. Fakat soykırımın ikinci perdesi sanki Setenay Guşe'nin dile getirdiği Baba Yaga'nın gemilerinde yaşanıyor.

Yolculuğun ilk günü sakin geçmişti. Fakat ikinci günün sonunda bir fırtına koptu. Deniz adeta çıldırdı. Gemi öyle yalpalanıyordu ki, güvertedekiler bir o yana bir bu yana yuvarlanmaktan kurtulamıyordu. Kaptan dahil tüm mürettebat, tamamen kontrolden çıkarak akıntıyla sürüklenmeye başlayan geminin batacağına kesin gözüyle bakıyordu. Gemiye vuran dev dalgalar güver-

tedeki insanlardan her seferinde birkaçını denize doğru savuruyordu. Hele bir seferinde gemi yan yatar gibi oldu ve güvertedekilerin nerdeyse yarısı denize düştü. Artık bir can pazarı yaşanıyor. Daryal, Bislan ve Abrek insanüstü bir gayretle bir taraftan denize düşmemek için çaba sarfederken, diğer taraftan denize düşenleri halatlarla çekmek için uğraşıyorlardı. Gupse Hala, yetim Sinemis ve çocuklarıyla bir köşeye tutunmuştu. Ortalık adeta bir mahşer yeri idi. Daryal'ın gözü bir an sürüklenen Tameris Anne'ye ilişti. Bir dalga onu güverteden denize sürüklüyordu. Hemen atılarak onu tutmaya çalıştı ama nafile, bunu başaramadı. Tameris Anne denize düşmüştü. Hemen bir halat fırlattı. Dalgaların içinde gördüğü sadece Anne'nin elleriydi. O sırada arkasından halatı tutan başka bir el daha gördü. Bu Setenay Guaşe'ydi. Halatı öyle sıkı tutuyordu ki elinden sökebilene aşk olsun! Daryal hemen suya atladı. Şimşek hızında hareket etmesi gerekiyordu. Tameris Anne'yi suyun birkaç metre altında yakalamayı başardı. Halatı tutmak için ayrıca çaba sarf edecekti. Halatı yakaladı ve bir yengeç gibi yapıştı. Setenay Guaşe halatı yukarı doğru çekmeye başladı. Elleri paramparça olmuştu. Denizde yaşanan can pazarı esnasında halata birkaç kişi daha tutundu. Tam o anda yardımına Bislan ve Abrek ile birlikte üç kişi daha yetiştii. Halatı hep birlikte hızlıca çektiler. Az sonra, halata tutunmuş olan beş kişi de güvertede ydi. Bir süre sonra fırtına durulmaya ve deniz sakinleşmeye başladı. Batmasına kesin gözüyle bakılan geminin kontrolünü yeniden alan kaptan, hayatta kalan mürettebatla birlikte bu badirenin içinden gemiyi uzaklaştırdı. Sabah olduğunda sayım yapıldı. Yolcuların ve mürettebatın yarısından fazlası yoktu. Daryal, kendi grubundan sadece on beş kişii kaldığını çaresizlik içinde ve derin bir kederle açıkladı yoldaşlarına. O gün herkesin morali bozuktu. Ölenlere ağıtlar yaktılar, dualar ettiler. Setenay Guaşe, bir köşede başını iki yana sallayarak "Baba Yaga'nın gemisi, Baba Yaga'nın gemisii!" diye gökyüzüne doğru mırıldanıyordu.

Gemi 29 Nisan günü Sinop limanına yanaşırken hem gemi hem de içindekiler perişan durumdaydı. Kayıtları alınan insanların kamp alanına götürülmesiyle gemi tahliye edildi. İlk gün karınlarını eser miktarda doyurduktan sonra hepsi dinlenmeye çekildi. Bu felaketin bıraktığı sarsıcı yıkımdan dolayı çok azı uyuyabilmeyi başarmıştı.

Ertesi gün biraz toparlanan göçmenler her durakta azalan sayılarına bakarak yitip giden komşularını, akrabalarını hüznle hatırlıyordu. Onlar belleklerinden hiçbir zaman silinmeyecekti. Setenay Guaşe son yaşanan fırtına hadisesinden sonra ölümü artık kanıksamış, kabullenmiş gibi biraz daha dünyasından çıkarak etrafıyla ilgilenmeye başladı. Tameris Anne yanına gelerek sıkıca sarıldı ona ve teşekkür etti. Bu muhabbeti bir fırsat olarak gören Daryal uzunca bir süredir merak ettiği o soruyu sordu: “Neden Baba Yaga’nın gemisi?”

Bu soruya Setenay Guaşe de olabildiğince net ve doyurucu bir cevap verdi: Farkında mısınız? Önceki gemi, bu gemi ve göçmenleri taşıyan diğer tüm gemiler. İşte bu gemiler Slavların çocukları kaçırap yiyen, efsanevi korkunç yaşlı büyücüsü Baba Yaga gibi Nart halklarını yurtlarından kaçırmıyor mu? Öldürerek yok etmiyor mu? Bütün bu gemiler Baba Yaga’ya hizmet etmiyor mu? Ruslar çocuklarına bir şeyi yaptırmak için onları Baba Yaga’yla korkuturlar. Baba Yaga korkunç görünümlü yaşlı cadıdır. Çocukları kaçıır ve yer. Onlar bazen kendi basit çıkarları için türlü türlü Baba Yaga figürleri üretir. İşte insanlarımızı öz vatanından alıp yaban ellere götüren, üstelik yollarda telef olmalarına sebep olan bu gemiler bizi kaçırap yiyen birer Baba Yaga değiller mi?

Orada bulunanların hepsi bu ilginç tespit karşısında şaşakaldı. Sanki bu göçün ve tüm yaşananların gerçek nedenini çözmüş gibi hepsinin gözleri parladı. Onları sevindiren ayrı bir konu da yolculuğun başından beri suskunluğuyla dünyaya meydan okuyan Setenay Guaşe’nin hayata dönmesiydi. Gupse hala ona sarılarak “Aramıza hoş geldin!” dedi.

Kamp alanı öncekine göre çok daha büyük görünüyordu. Burası mahşer alanı gibiydi. Kafiler halinde gelenler ve gidenler, telaş içinde koşturan bazı görevliler, zaman zaman kaos görüntüsü veren kalabalık. Tüm bu karmaşa içinde Daryal'ın aklında tek bir sorunun cevabına ulaşmak düşüncesi vardı: Önceki kafiler nereye sevk edilmişti ve Madya şimdi neredeydi? Kampın yönetim yeri genişçe bir çadırdan ibaretti. Daryal burada önceki kafilerin izini sürdürdü. Listelere uzun uzun, tek tek baktı. İçlerinde tanıdıkların olduğu, Kayseri'nin Uzun Yayla bölgesine, Merzifon'un Tavşan Dağı'na hatta daha uzaklara kara yolundan sevk edilenlere de denk geldi fakat hiçbiri kendi kafilesi değildi. Deniz yoluyla sevk edilenler ekseriyetle İzmit sancağına bağlı Kandıra kazası sahillerine gönderiliyordu. Gemi seferlerine ait listeleri inceledi. Uzunca süre bakındıktan sonra nihayet önceki iki kafileden sağ kalanların takribi on yedi gün gibi kısa sayılabilecek bir süre önce, üstelik de aynı gemiyle yola çıktığını fark etti. Yola çıktıklarında her iki grupta toplam iki yüzden fazla insan varken bu listelerde onlardan yetmiş civarında isme rastladı. Onların da başlangıçtaki üçte ikisi yoktu. Listeyi incelerken gördüğü ilk isimlerden biri Madya'ydı. Evet, oradaydı. Sevdiceği de o gemideydi. Fakat yanına her nedense bir işaret konulmuştu. Bunun anlamını oradaki memura sordu. "Hasta" dedi memur. Hastalara yol izni vermiyoruz fakat kafilesinden ayrılmak istemeyenlere, hastalığı bulaşıcı mahiyette ise icap eden tedbirleri alması kaydıyla, hususi durumu da el verir gibiyse istisnai bir hak tanıyoruz. O da bundan yararlanmış anlaşılan diye de ilave etti.

"En azından yaşıyordu ya!" diye içinden geçirdi Daryal. Hem iyi de bakarlar, çabucak iyileşiverirdi. Madya, öyle çabuk pes etmezdi! Dağları, denizleri aşır son durağa gelmişlerdi. Bundan sonrası azıcık daha dayanmak, azıcık daha sabır! Acaba sıradaki gemiye gruptan ayrılarak bir şekilde binse, bir an önce kavuşsa ona! Zihninden geçen bu düşünceyi bile "Başkalarının hakkına girmek" anlamına geleceği için kendi kendine reddetti. Hem

khabze buna izin vermiyordu. Bir Çerkez'in doğumundan ölümüne kadar hayatının her aşamasında içtimai kurallardan oluşan, sosyal yaşamın rehberi niteliğinde olan, hayatın tüm detaylarının anayasası durumundaki cemiyet kuralları olan "khabze" sevinçte de üzüntüde de, savaşta da barışta da, en iyi anlarda da en kötü anlarda da bir kılavuz niteliğindeydi. Özünde saygı olan khabze ona "Sabırla, sükunetle bekle!" diyordu.

Daryal, kafileden kalan on beş kişiye Setenay Guaşe de eklenince artık sayılarını on altı olarak kabul ediyordu. Diğer iki kafilye katıldıklarında seksen ile doksan arasında bir nüfusa ulaşacaklardı. Bu, bir köy kurmak için yeterli sayıydı aslında. Her şeye baştan başlayacaklardı. Ahşaptan evler yapıp düzenlerini kurduktan sonra hızlıca toparlanmak lâzım diye düşündü. Düğünü hemen yaparız, sonra da evimizi Madya'nın istediği gibi birlikte inşa ederiz diye aklından geçiren Daryal, doğacak çocuklarımızı da düşünsük iyi olur diye planlar yapmayı da ihmal etmedi.

Kampta bir gün, bir asır gibi geliyordu. Daryal, bu yüzden sık sık çevre gezileri yapıyor bir an önce güneş batsın, bir an önce güneş tekrar doğsun ve "O gün" gelsin istiyordu. Sinop limanına bakan bir tepeden denizi kuşbakışı seyrettiği bir gün Setenay Guaşe'nin de orada olduğunu fark etti. Savaşın en talihsiz kurbanlarından olan bu asil kadın yaşadığı tüm vahşetin içinde adeta kışın büyüyen bir kardelen gibi yeniden doğmuştu. Ona içten içe derin bir saygı duyuyordu. Yanına yaklaşarak "Bu uğursuz denize katlanabiliyor musun?" diyerek aslında cevabını az çok tahmin ettiği bir soru yöneltti. Setenay Guaşe acı bir gülümsemeyle "Katilimize son kez bakıyorum. Değil katlanmak, son dileğim bu denizi görmeyeceğimiz uzak bir dağa yerleşmek. Bu denizi görmeyeceğim gibi insanlarımızı yutan bu denizden çıkan balığı bile yemek istemiyorum!" Bu son derece tepki ve isyan dolu cevaptan sonra Daryal "Son bir yolculuğumuz olacak. Sonrasında sanırım ben de bir daha görmek istemiyorum. Fakat şimdi son kez ona muhtacı!" dedi.

Aslında ikisi de denize değil, denizin ötesindeki vatanlarına bakıyordu. Artık ufkun ötesinde kalan vatanlarına. Belki ufukta ondan bir karaltı görmeye bile razıydılar. Vatan hasretleri şimdiden başlamıştı. Ne demişti Bilge Şamis: İçinizdeki “Nart Ateşi” sönmedikçe vatanınızı yeni yerinize kalbinizde götüreceksiniz. Hem Daryal hem de Setenay Guaşe asla sönmeyecek bir “Nart Ateşi” taşıyordu. Bütün memleket zihinlerine, kalplerine, iliklerine kadar mühürlenmişti!

Geçmek bilmeyen günler on sekizinci günün sonunda tamamlanmış ve kafilenin sevk sırası gelmişti. Herkes bu sefer daha farklı bir heyecanla gemiye bindi. Kaptan, havanın güzel olmasına ve denizin çarşaf gibi dümdüz olmasına aldırış etmeden, temkini elden bırakmayan bir kıyı rotası izlemeye başladı. Gemi, sahili ufuk içinde görececek şekilde kıyı çizgisine paralel yol alıyordu. Bunda hiç şüphesiz Karadeniz’in ikiyüzlülüğü etkili olmuştu. Dünya, bu deniz kadar iki yüzlü, insanı aldatan bir yaratılmışa şahit olmamıştı. Kısa süre önce fırtınayla çıldırıp onca insanı yutan kendisi değilmiş gibi sanki tüm bu masumların yasını tutuyormuşçasına şimdi neredeyse bir ölü gibi hareketsizdi!

Bir süre konakladıkları Sinop ve şimdi açıklardan seyrettikleri Karadeniz sahilleri ile arkasındaki yemyeşil ormanlarla örtülü sıradağlar memlekete benziyordu aslında. “Tıpkı memleket gibi!” diye mırıldandı Daryal. Aklına yine ömrünü geçirdiği Kafkas Dağları gelmişti. Çam kokusunun, ıhlamur kokusunun, kekik kokusunun sindiği fakat şimdi mahrum bırakıldıkları o dağlarda istilacılara karşı yıllarca birlikte omuz omuza savaştığı arkadaşlarından çoğu yitip gitmişti. Onlardan sadece biriyle, kardeş gibi oldukları Nartan ile tekrar bir araya gelmeyi ümit ediyordu. Hatta “Setenay Guaşe ile Nartan kaşenlik sonrasında birbirlerini de münasip görürlerse çifte düğün yaparız.” diye zihninden düşünceler bile geçiyordu. Hele bir Madya’ma kavuşayım da! Sanki dünyadaki her şey daha önemsizdi artık. Tek gündemi kalmıştı: Madya.

Fakat kısa süre sonra duyacağı haber onu derin bir endişeye sevk edecekti.

Sakin ilerleyen yolculuğa ertesi sabah Amasra'daki Ceneviz limanında mola verilmişti. Burası Fatih Sultan Mehmed'in çeşmi cihan dediği, dünyanın gözbebeği eski bir Ceneviz kolonisiydi. Dağla deniz arasına sıkışmış şirin bir beldeydi. Daryal buranın güzelliği karşısında ilk defa aşığı olduğu kendi vatanyla bile mukayese yapma ihtiyacı hissetti. Vatanın yeri müstesna olmakla birlikte Sultan Mehmet'e hak verdi. Gemi birkaç saat limanda demirli kalacaktı. Bu sırada limanda dönüş yolunda başka bir göçmen gemisi daha bulunuyordu. Kaptana gayriihtiyari olarak taşıdığı grupları sorunca ilginç bir şekilde Madya'nın da içinde olduğu kafilenin de kaptanlığını yaptığını öğrendi. Bunu duyar duymaz kaptana ısrarla Madya'yı sordu. Kaptan gözlerini kaçırdı. Cevap vermekten imtina etti önce, fakat ısrarları karşısında "O çok hastaydı." dedi. "Sürekli sayıklıyordu. 'Dar-yal, Dar-yal' dediğini duyuyordum sıklıkla. Hatta huzur içerisinde son anlarını yaşaması için yanında iki kişi ile birlikte kendi istekleri üzerine Karadeniz Ereğlisi'ne indirip yolumuza devam ettik. Yolculukta ölenler bulaşıcı hastalık şüphesi nedeniyle denize atılıyor. Onun en azından bir mezar yeri olacak böylelikle!" diyerek acıyan gözlerle baktı ve müsaade isteyerek tekrar işine koyuldu.

Bu haberle birlikte Daryal'ın adeta dünyası yıkılmıştı. Dünyanın gözbebeği olan bu belde ona bir cehennem gibi görünmeye başladı. Gözleri kararıp yere kapaklandığında arkadaşları imdadına yetişti. Kendine geldiğinde yine gemideydi. "Bir gündür seyahat halindeyiz." dedi genç Abrek. Diğer yanındaki Bislan da "Bizi korkuttun." diyerek ekledi: "Merak etme Karadeniz Ereğlisi'ne az kaldı." Bunu bilerek söylemişti. Çünkü Daryal, baygın düştüğü andan itibaren sürekli Madya'yı sayıklıyordu. Abrek ve Bislan'ın yardımıyla doğrulan bu yorgun savaşçı ufka bakarak "Ölü ya da diri ona kavuşmayı diliyorum artık." dedi.

Gemi, kömür diyarı Zonguldak'tan, Ereğli'ye doğru süzüldü. Daryal'ın durumunu öğrenmek için yanlarına gelen geminin kaptanı toparladığını görünce sevindi. Kaptan, lafları açınca Ereğli'de limanın hemen yakınındaki Cehennemagzı mağaralarından bahsetti. "Mitolojideki üç başlı köpek yani Kerberos buradaymış. Cehennem kapısında nöbet tutuyormuş." dedi. Biraz da neşelendirmek için "Merak etmeyin. Girene de çıkana da izin vermiyormuş!" dedi. Bunun üzerine Bislan ve Abrek hafifçe güldüler. Daryal ise "Keşke vatanı gasp edenleri cehenneme gönderseydik de Kerberos kapısında dursa ve hiç çıkmasalardı!" diye derin bir iç geçirdi.

19 Mayıs günü gemi Ereğli limanına demirlemişti. Gemideki tamirat ihtiyacı nedeniyle kısa bir süre burada kalabiliyorlardı. İyice kendine gelmiş olan Daryal, yanında Abrek ve Bislan da olduğu halde derhal karaya fırladı. Uzaktan gördüğü mezarlığa doğru, kendi sonuna ilerliyormuşçasına yürüdü. Sanki meşum sonu geciktirmek istiyormuş gibi mezarlara yaklaştıkça yavaşladı. Gözlerinden sessizce yaşlar süzüldü. Henüz gömülmüş olduğu anlaşılan mezarlara tek tek baktı. Her baktığı mezarda Madya'nın adını okuyacağı düşüncesiyle ölüp ölüp dirildi. Fakat Madya'nın ismine rastlayamadı. Orada, muhtemelen göçmenler için olsa gerek, küçük bir sahra hastanesi kurulmuştu. Oraya yöneldiler. Genç bir hekim Madya'yı hatırladı: "Evet, bize getirildiğinde sayılı günlerini yaşıyordu. Fakat Allah'tan ümit kesilmez, diyerek müdahalede bulundum. Düzelir gibi oldu. Üç gün kadar misafir ettikten sonra her ne kadar biraz daha düzelse de hayati tehlikesi devam ediyordu. Mihmandarlarına onu kafilelerinin gittiği yere götürmelerini rica etti: Hiç değilse orada öleyim. Daryal beni burada bulamaz, dedi. Üçü de geçen hafta buraya uğrayan bir göçmen gemisine binip Babalı'ya doğru gittiler."

Yaşıyordu. Fakat belki de son anlarını. Belki de sevdiğimi bir kez göreyim, vedalaşayım diye ölüme direniyordu. Babalı, Kocaeli sancağındaki son duraktı. Kafile oradan karaya çıkacak ve yeni

yurtlarına, karanın içlerine doğru gidecekti. Muhtemelen son grup olarak kendilerini beklemekteydiler. Gemideki tamirat ertesi günün akşamı bitti. İyice huzursuzlanan yolcuları daha fazla bekletmek istemeyen kaptan hemen tam yol ileri hareket etti. Bu rüzgâr daha kuvvetli ve deniz biraz daha dalgalıydı. Gemi bütün gece bir o yana bir bu yana sallanıp durdu. Akıllara önceki fırtınalı yolculuk gelmiş ve herkesi bir tedirginlik sarmıştı. Başlangıçta sadece Setenay Guaşe'nin dilinde olan Baba Yaga'nın gemisi tüm gece boyunca herkesin aklındaydı. Acaba deniz bu sefer onları nasıl yutacaktı, yine nasıl bir felakete sınanacaklardı? Türlü vesveselerle geçen gece boyunca insanların ruhi çalkantıları denizdeki çalkantiya eşlik etti. Bu korku ve endişe dolu yolculuk sanki denizin onlar için hazırladığı son numaraydı. Gece boyu orta şiddette esen rüzgâr gün aydınlandığında hafif tatlı bir melteme dönmüştü. Babalı önüne gelmişlerdi. Kaptan, yolcuları küçük bir koya bırakıp beklemeden demir alacaktı. Seyir defterine notunu düştü: 21 Mayıs 1865 Babalı sahili, Kocaeli Sancağı.

Bu çok anlamlı bir tarihti. Ruslar, tam da geçen yıl bu tarihte zaferlerini ilan etmiş ve topyekûn sürgün için karar almışlardı. Onların zafer günü olarak ilan ettiği bu tarih tüm Çerkesler için bir soykırım günüydü. Yolcular inmiş ve küçük koyun etrafındaki çayırık alana yayılmışlardı. Önceki iki kafilenin akrabası, komşusu ve yakınlarından müteşekkil olan Daryal'ın kafilesinden geriye kalanlar orada kendilerini bekleyenlerle kucaklaştı. Birlikte ağlaştılar. Kavuşmanın keyfini doyasıya çıkarmak için uzun uzun bakiştılar, konuştular, tekrar tekrar birbirlerine sarıldılar. Daryal kalabalığın biraz gerisindeki Nartan'la göz göze geldi. Bu uzun, sarsıcı ayrılık sonrasında onca ölen ve yitip gidenlerden arda kalanlar için böylesi bir kavuşma da karda açan kardelen gibi ümit vericiydi. İki kardeş birbirlerine yaklaştılar. Birkaç adım kala ikisi de durdu. Birbirlerini baştan aşağı süzdüler. Nemlenen gözlerinden az sonra gözyaşları süzülecek gibiydi. Sonra ikisi bir anda, hızlıca öne atılıp birbirleriyle sıkıca kucaklaştılar.

Tanışma seremonisi tüm keşmekeşiyle devam ederken bir anda bütün kafilе demir alıp uzaklaşmaya başlayan gemiyi ufukta kaybolmadan önce son kez izleme ihtiyaçı hissetti. Kısa bir süre sessizce, baygın gözlerle gemiye bakındılar. Bu giden kimi için kurtuluşun kahramanı, kimi için sürgünün duygusuz canavarı, kimi için bir ölüm makinesi ve kimi için de bir milletin topyekn bir şekilde ölümüne yol açmış bir Baba Yaga Gemisi’ydi!

Yeni thamade, kafilenin en yaşlısı olan Kanbolat, son grubun da gelmesiyle birlikte yarın sabah Ada Pazar yönüne doğru yola çıkacaklarını duyurdu. O sırada Daryal, “O’nun hayatta ve iyi olduğu iyimserliğini” sürdürmek adına Madya’yı sormaya bile çekiniyordu. Zaten hayatta olsa bu sahildeki kalabalık arasında olurdu, diye düşündü. O sırada kardeşi Nartan’ın kulağına eğildi ve Setenay Guaşe’yi göstererek “Kaşenlik için uygun aday.” dedi. Tam o anda Nartan ve Setenay Guaşe de göz göze geldiler. Grup olarak az yukarıdaki toplanma alanına doğru giderken yan yana yürüyen ikili arasında ilk muhabbet başlamıştı.

Kafilenin sakinleri sırtları denize dönük, dalgaların sesini arkalarında bırakarak ilerlerken bir anda etrafa yayılan çok tanidik bir melodi duyulmaya başladı. İlerledikçe ses daha da netleşti. Denizi biraz tepeden gören genişçe bir çayırılık alana gelmişlerdi ve bu kadim melodi sanki bütün bu boşluğu doldururcasına yayılıyordu. Bu ses usta bir elden garmon marifetiyle çıkıyordu. Vatandaşlarının ezgileri şimdi geldikleri bu yabancı diyarda çalıyordu. Alana yaklaştıkça herkes gözyaşları içinde müziğin ritminde kaybolmuş ve onlar için bu gösteri paha biçilmez bir hediyeye dönüşmüştü. Bu sırada Daryal’ın koluna giren Nartan, arkadaşının bu kader anında ona eşlik etmek istedi. Müziğin geldiği tarafta küçük bir topluluk vardı. Oraya yaklaştıklarında birden garmon sustu. Müziğin büyüleyici ritmine kendini kaptırmış olan herkes beklenmedik bu hamle karşısında müzisyene pürdikkat kesilerek sessizce beklemeye koyuldu. Müzisyen çok fazla bekletmedi. nce

birkaç nota denemesi ve akort kontrolü yaptı. Sonra düğün ezgisini çalmaya başladı. Herkes alanı çembere almış sanki olacakları merakla bekler olmuştu. İşte bu sırada müzisyenin yanındaki küçük topluluğun içinden geleneksel nikâh kıyafetlerini giyinmiş olan Madya müzik eşliğinde dans etmeye başlayarak usulca ortaya doğru ilerledi. Daryal, tıpkı bir ceylan gibi süzülen Madyayı görünce gözlerine inanamadı. Neredeyse beline kadar inen, parlak, kömür gibi saçları, güneş gibi parlayan yüzü, delici bakışları, uzun boyu, ince ve narin yapısıyla oracıktaıydı. Tanrı kendisini çektiği tüm zorluklar ve yaşadığı tüm acılara karşılık topluca ödüllendiriyordu galiba. Yemyeşil bir çayırın ortasında, denizden hafifçe esen ılık meltem ve kadim memleket ezgisi eşliğinde sevdiceği tam karşındaydı. İlk şaşkınlık ve kısa süren afallamadan sonra Daryal da ortaya atıldı. Böylelikle kahramanlık, asalet ve zarafet dolu efsanevi bir düğün dansı başlamış oldu. Madya'nın asil ve zarif figürlerine, Daryal'ın kahramanlığı çağrıştıran atik ve cesur figürleri eşlik ediyordu. Daryal bu figürlerle kadınına ömrü boyunca saygı duyacağını, mutlulukta ya da tasada hep birlikte hareket edeceğini, hürmette kusura asla yer vermeyeceğini ve hep mertçe davranacağını oradaki herkese ilan ediyordu. İki de uzun ince endamlarıyla, kolları yanlara açılmış, başları dik bir şekilde, dinleyen her insanı, ölüyü bile diriltircesine coşturacak müziğin eşliğinde adeta şimdiye dek olduğu gibi ömür boyunca da dik duracaklarını danslarıyla ilan ediyorlardı.

Kıyılan nikâhın ardından garmon saatlerce çaldı ve bu sefer herkes bu melodinin yarattığı büyümlü atmosferin altında dans etti. Ertesi sabah yaklaşık doksan kişiden oluşan kafiye Ada Pazar'a doğru yola çıkmıştı. Kafilenin arkasında birbirini sıkıca kavrayan iki elin sahibi durumundaki çiçeği burnunda evliler yürürken, onların da arkasında evlilik yolunda henüz tanışan iki kaşen yan yanaydılar. Yüksekçe bir tepede duraksadıklarında kaşenlerden Setenay Guaşe derin bir manayla arkasına baktı: Bütün yaşattıklarıyla Karadeniz ve Baba Yaga'nın gemileri geride kalmıştı. Belle-

ğinde ise dünya tarihinin en acımasız yöntemleriyle vatanını elinden alan o güruha karşı dünya durdukça taşıyacağı kin ve nefret vardı!

Güneşin ağaçların üstünden yükseldiği bu vakitlerde kabile, Kaf Dağı'nın tepesinde yaşayan efsanevi Anka kuşu gibi küllerinden yeniden doğacakları yeni yurtlarına doğru uzanan toprak yoldan, artık korkudan tamamen arınmış, güçlü adımlarla ilerledi. Arkalarında bir ağacın üstünde beliren ibibik kuşu bu yeni misafirleri biraz uzaklaşana kadar seyrettikten sonra resitale başladı. Bir süre uzaktan kulaklarına çalınan bu kutsal nağme eşliğinde yürüyen grup, yüzlerine yayılan mutlulukla orman içine doğru süzülerek, ağaçların arasında kayboldu.

7 Şubat 2025, Sakarya

*Onlarca yıl süren Kafkas sürgününde hayatını kaybedenlerin anısına saygıyla!

KARŞI KIYILAR

Yusuf gözlerini açtığında, etrafını saran sıcaklık onun ilk fark ettiği şeydi. Güneşin ilk ışıkları, tahta panjurlardan ince çizgiler halinde içeri sızarak odayı aydınlatıyor ve ısıtıyordu. Yusuf, uykulu gözleriyle bir süre tavana baktı. İçinde garip bir his vardı, sanki zihnini bir sis tabakası kaplamış gibiydi. Nerede olduğunu anlamak için başını çevirdi ve etrafına baktı. Oda tanıdık gibi geliyordu ama bir o kadar da yabancıydı sanki...

Gözleriyle odada dolaşmaya başladı. Yattığı yatağın hemen yanında ahşap bir komodinin vardı. Komodinin üstünde bir abajur, resimli bir saat ve yarısı içilmiş bir bardak su duruyordu. Yusuf saate baktı; saat durmuştu. Komodinin bitişiğinde, pencerenin hemen altında duran bir çalışma masası vardı. Masanın üstü neredeyse boştu; yalnızca birkaç kalem ve mavi renkteki kapağı epey yıpranmış bir kitap vardı: Denizler Altında Yirmi Bin Fersah. Bu Yusuf'un en sevdiği kitaptı.

Masanın arkasındaki duvarda bir dünya haritası asılıydı. Haritanın yanında da çerçevele yazılar ve aile resimleri vardı. Köşedeki raflarda birkaç oyuncak araba ve bir kenarda duran kırmızı top ile yerdeki sırt çantası da dâhil olmak üzere her şey yerli yerindeydi. Evet, burası Yusuf'un odasıydı.

Zihnindeki sis bulutları biraz dağılmış da olsa, hala eksik bir şeyler var gibiydi. Yusuf, sanki kayıp bir parçanın boşluğunu doldurmaya çalışıyordu, ama ne olduğunu bir türlü kestiremiyordu. Her şey olması gerektiği gibi sakin ve düzenliydi. Ama içindeki bu tuhaf his... Olduğu yerde doğrulmaya çalıştı ama üstündeki battaniye, sanki onu bırakmak istemiyormuş gibi daha sıkı sarılıyordu. Yusuf, gücünü toplamak için derin bir nefes aldı. Aldığı nefesle birlikte, mis gibi taze ekmek kokusu burnuna doldu. Koku tüm eve yayılmıştı. Yusuf, kokuyu aldığı gibi battaniyesiyle olan savaşını kazandı ve yatağından fırladı. Hızlı adımlarla kokuların peşinden mutfak kapısına kadar gitti.

Kapıyı yavaşça araladığında gözleri kocaman açıldı. Tam karşısında özenle hazırlanmış mükemmel bir kahvaltılık sofrası duruyordu. Sofrada her şey vardı: peynir, zeytin, tereyağı, reçel... Ama en güzeli, annesinin elleriyle yaptığı o mis kokulu taze pişmiş ekmeklerdi. Annesi sofraya son dokunuşları yaparken, bu sırada Yusuf'un küçük kardeşi de yerde oyuncaklarıyla oynuyordu. Radyodan duyulan hafif müzik sesi, ortamın huzurunu tamamlıyordu.

Yusuf hayranlıkla etrafı incelerken babası Ahmed, ellerinde süt şişeleriyle dış kapıdan içeri girdi. Yusuf'un yüzüne baktı ve gülümsedi. O an, bir saniyelik bir sürede Yusuf'un kalbinde tarif edilemez bir huzur belirdi. Evdeki her şey sıcaklık, güven ve sevgiyle sarılıydı. Sanki zaman durmuştu. Her şey düzenliydi. Her şey yerli yerindeydi. Her şey tam olması gerektiği gibiydi. Bu, bir aileydi. Birlikteydiler ve her şey çok güzeldi.

Bir anda, babasının sesi kulağında yankılandı:

“Yusuf! Uyan, oğlum! Hadi, gidiyoruz!”

Gözlerini araladığında o sıcacık ev, taze ekmek kokuları ve gülüşler kayboldu. Bunların yerine soğuk, karanlık ve korku dolu bir dünya geldi. Bir süre gözlerini yeniden kapattı. Belki rüyasına geri döner, güneşin aydınlattığı o sıcacık evi, mutfaktan yayılan mis kokuları ve hayat dolu gülüşleri tekrar görürdü. Ama hayır... Rüzgârın yüzüne çarpmasıyla gözlerini iyice açtı. Uyanmıştı. Üşüyordu. En çok da ayakları üşüyordu.

Yavaşça derin bir nefes aldı. İçinde bulunduğu gerçekliği bir kez daha fark etti. Artık o kahvaltı sofrası, tereyağı, annesinin mis kokulu ekmekleri yoktu. Tüm bu güzel şeyler, zihninde günden güne belirsizleşen bir hatıradan ibaretti artık. Bir odası, bir evi, bir kardeşi yoktu. Bir annesi yoktu. Hepsi gitmişti.

Babasının sesi, önceki sakin ve sıcak halinden uzak, ciddi ve sert bir şekilde kulağına çarptı:

“Yusuf! Hadi, kalk dedim! Acele etmeliyiz!”

Yusuf, başını kaldırdığında, babasının hemen yanı başında durduğunu gördü. Bitkin görünüyordu. Omuzları çökmüş, bakışları boştu. Sanki sert bir rüzgâr esse, devrilecek yaşlı bir ağaca benziyordu. Gücü tükenmiş olsa da o, oğlu için ayakta kalmak zorunda olan bir babaydı ve güçlü görünmek zorundaydı. Eğer gözlerine bakmazsanız, güçlü olduğuna ikna olabilirdiniz. Ama gözleri onu ele veriyordu. Gözlerinde, bir daha asla mutlu olamayacakmış gibi bir ifade vardı.

O gözler... Eskiden o gözler, Yusuf için her şeyi bilen, her şeyi düzelterebilecek bir kahramanın gözleriydi. Yusuf ne zaman düşse onu ayağa kaldıran, ne zaman korksa ona güven veren, ne zaman yolunu kaybetse ona yol gösteren, ne zaman zorda kalsa ona nefes olan, her türlü zorluğu aşabileceğine inandığı bir kahramanın gözleri.

Ama Şimdi, o gözlerde sadece bir boşluk vardı. Yusuf'un annesini ve kardeşini kaybettiği gün babasının gözlerine yerleşmiş olan derin, karanlık bir boşluk... Yusuf'un bir yanı, babasının tekrar her şeyi düzeltebileceğin inanmak istiyor olsa da diğer yanı, hayal kırıklığına uğramaktan yorulmuştu. Bazen babasına kızılıyordu ama babasının gözlerindeki keder, Yusuf'un içindeki öfkeyi susturuyordu.

Yusuf'un babasına olan sevgisinde değişen bir şey yoktu, onu hala çok seviyordu. Ama son zamanlarda onu hiç anlayamıyordu. Babası sürekli başka yerlere gitmek istiyor, başka bir yerde her şeyin daha iyi olacağını söylüyordu. Bu yeni ülkeye gelirken de aynı şeyleri söylemişti:

“Orada işler yoluna girecek, okula gideceksin, yeni arkadaşlar edineceksin.” demişti.

Ama hiç de öyle olmadı. Üstelik Şimdi de daha iyi bir yer bulacağız, demişti babası. Yine, yeniden... Babası her şeyin daha iyi olacağını, işlerin yoluna gireceğini söylüyor, ama ne kadar uğraşsalar da ne kadar uzağa gitseler de hiçbir şey yoluna girmiyor, hatta her şey daha da kötüleşiyordu. Bu sefer son bulacak mıydı? Yoksa bu hep böyle devam mı edecekti? Bunların cevabını bilmiyordu.

Tek bildiği, Şu an her şeyin kötü olduğu, günden güne daha da kötüye gittiği ve bir türlü düzelmediğiydi. Ve Şimdi, yine gitmek zorundaydılar. Yeni bir yere... Ama neden? Bunu anlamıyordu. Zaten son zamanlarda hiçbir şeyi tam olarak anlayamıyordu. Her şey çok hızlı, her şey çok karmaşıktı. Tüm bunlar sanki bir anda olup bitmişti.

Güvenle uyuduğu o sıcak yuva, kardeşinin dünyaya neşe saçan gülüşleri, annesinin şefkat dolu sesi... Hepsi bir anda silinip gitmişti.

Her şey!

Bir nefeste!

Bir patlamada!

Tek bir kelimeyle:

“Savaş!”

Sadece tek bir kelimeydi ama Yusuf’un hayatını altüst etmeye yetmişti. Bir anda her şeyini kaybetmişti. Annesini, kardeşini, evini... Babası ise o günden beri çok tuhaf davranıyordu. Yusuf bunu fark ediyor ama hiçbir şey yapamıyordu.

Üzerine örtülmüş montu hafifçe itti ve babasının elini tutarak ayağa kalktı. Üzerine örtülen bu mont, babasının montuydu; şu an Yusuf için bir yuvayı temsil ediyordu. Babasının elini sıkıca kavradı ve hızlı adımlarla deniz kıyısına doğru yürümeye başladılar.

Bir süre ilerlediler. Yusuf, etrafına baktıkça karanlıkta beliren silüetler dikkatini çekti. Bir grup insan, telaşlı ve gergin bir şekilde aynı yöne hareket ediyordu. Kimi sırtında bir çanta taşıyor, kimi ise ellerindeki birkaç parça eşya ile yürüyordu. Yusuf, insanların yüzlerini seçemiyordu ama üzerlerindeki yükü hissedebiliyordu. Denize yaklaştıkça rüzgâr daha keskin esmeye başladı. Yusuf artık daha çok üşüyordu, en çok da ayakları...

Tekne, dalgalarla boğuşarak güçlkle kıyıya yanaştı. Yusuf, babasının yanından ayrılmamaya özen göstererek hızlı adımlarla ilerliyordu. Artık tek bir amaçları vardı: O tekneye binmek.

“Ya sonra?” Yusuf başını kaldırdı ve babasına baktı. Babası Ahmed, önlerindeki belirsiz karanlığa odaklanmış, sessizce yürüyordu. Bir an Yusuf’un bakışlarını fark etti ve fısıldadı:

“Dayan oğlum... Hepsi geçecek!”

Ama Yusuf için dayanmak, her geçen an daha da zorlaşıyordu. Eski iskeleye vardıklarında, elinde fener tutan bir adamın çeşitli el kol işaretleriyle kalabalığı sıraya sokmaya çalıştığını gördü. Yusuf ve babası da oluşan sıranın sonuna geçtiler ve ilerlemeye başladılar. Sırada ilerlerken, eski iskelenin tahtaları, ayaklarının altında kalabalığın ağırlığıyla acı çekermiş gibi gıcırıyordu ve sallanıyordu. Bu sallantı ve gıcırtilar Yusuf'u daha da tedirgin etti. Yusuf, babasının elini daha sıkı tuttu.

Birden, kalabalığı yaran tok bir ses yankılandı:

“Sıradaki! Acele edin!”

Yusuf, aşağıdan gelen tahta gıcırtilarına kulak kesilmişti. Sıra onlara geldiğinde, bir an için adım atmaya cesaret edemedi. İskeleden tekneye giden dar ve kaygan tahtalara baktı. Gözleri, tahtanın sonuna kadar uzandı. Tekne ile iskele arasının çok uzak olduğunu düşündü:

“Baba...” diye kısık bir sesle mırıldandı, “Ya düşersek?”

Babası pek de ikna edici olmayan bir ses tonuyla cevap verdi:

“Ben buradayım, Yusuf. Düşmene izin vermem.”

Yusuf hâlâ korkuyordu. Gözleri doldu, ağlamamak için kendini sıkıyordu. Bir süre hareketsiz bekledi. Yusuf'un hareket etmeye niyeti olmadığını gören babası diz çökerek Yusuf'un göz hizasına geldi. Yüzündeki endişe, bir an için kaybolmuş gibiydi.

“Bak oğlum, önce ben geçeceğim, sen de ne kadar kolay olduğunu göreceksin. Sonra sana karşıdan elimi uzatacağım. Tamam mı?”

Yusuf, babasına baktı. Bir şey söylemeden başını hafifçe salladı. Yusuf'un gönülsüzce verdiği onay ile birlikte babası ayağa kalktı ve birkaç adımda tekneye atladı. İskelede bekleyen oğluna seslendi:

“Gördün mü? Ne kadar kolay geçtim. Hadi şimdi sıra sende!”

Yusuf tahtaya iyice yaklaştı. Bir ayağını kaldırdı ama tahtaya basmadan geri çekti. Denizden gelen güçlü dalgalar tahtayı iyice ıslatmıştı. Tahtanın üstündeki ince su tabakası, ay ışığında parlıyordu. Yusuf’un gözleri, her bir dalgada sallanan tekneye takıldı. Kalbi hızla atıyordu. Karşıya geçme fikri, gözünde büyüyor ve tıpkı soğuk gibi içine işliyordu. Kafasının içinde, “Ya düşersem?” düşüncesi yankılanıyordu.

Babasının sesi tekrar duyuldu:

“Yapabilirsin, Yusuf!”

Yusuf derin bir nefes aldı ve tahtaya adımını attı. İlk adımı sorunsuz bir şekilde atmanın verdiği cesaretle, hızlıca bir adım daha attı. Yolu neredeyse yarılamış, içindeki korku iyiden iyiye dağılmaya başlamıştı ki, aniden denizden yükselen büyük bir dalga iskeleyi vurdu.

İskeleden yükselen keskin bir gıcırta havaya yankılandı, tekneyle iskele arasındaki boşluk iyice açıldı. Hem iskele hem de Yusuf’un ayağının altındaki tahtalar şiddetle sallanıyordu. Yusuf dengesini kaybetti, sol ayağı tahtadan kaydı ve bedeni yana doğru eğildi. O an nefesi kesildi. Gözleri büyümüş, kalbi çılginca çarpıyordu.

Diğer ayağı da boşluğa düşmek üzereydi. Hareket edemiyordu. Korku bacaklarına ağır bir zincir gibi dolanmış, hareket etmesine izin vermiyordu. Pes etmek üzereydi. Artık çaresizlik içinde kendini bırakacaktı ki, bacaklarında hızla yükselen soğukluğu hissetti. Dalgalar bacaklarına çarpmış, pantolonunun alt kısmına kadar yayılan buz gibi suyun dondurucu soğukluğu, tüm vücudunda yankılanıyordu.

Bu ani soğuklukla irkilen Yusuf, hızla kendine geldi. Dengesini topladı, derin bir nefes aldı ve tekneye doğru baktı. Babasının ona uzanmış elini gördü. Yusuf, o eli gördüğünde içinde bir kıvılcım çaktı. Babasının uzanan eli, son bir adım için ona güç verdi. “Tamam!” diye düşündü Yusuf, “Düşmeyeceğim!”

Sonunda Yusuf, babasının elini yakaladı. O güven veren kavrayış, Yusuf’un tüm korkularını bir an için hafifletti. Babasının yardımıyla tüm gücünü toplayarak tekneye doğru son bir hamle yaptı. Ayaklarının altındaki güvertenin sağlamlığını hissettiğinde, içindeki gerginlik yavaşça dağıldı. Artık kendisini güvende hissediyordu.

Babası, Yusuf’u kollarına alıp sıkıca sarıldı. “Aferin oğlum,” dedi, sesinde hem gurur hem de rahatlama vardı. Yusuf, babasının kollarında bir anlığına da olsa tüm dertlerini unuttu. Kalbinin çırpınışı yerini hafif bir huzura bırakmıştı. Gözlerini kapattı ve rahat bir nefes aldı.

Ama bu mutluluk anı, ıslak pantolondan yayılan soğuklunun, bedenine tekrar nüfuz etmesi ile sona erdi. Titreyen bacakları, onu yeniden gerçeğe çekti. Soğuk, önce bacaklarından yukarı doğru yükseliyor, sonra tüm bedenini sarıyordu. Çok üşüyordu, en çok da ayakları üşüyordu.

Yusuf, o kısa mutluluk anının sıcaklığını içine çekmeye çalışarak titreyen bedeniyle babasına daha sıkı sarıldı. Soğuk, her zamanki acımasızlığıyla kemiklerine işlerken, babasının onu saran kolları bu dondurucu soğuğu bile aşan bir güven duygusu veriyordu. Yusuf, kendini bir an için güvende hissetti.

Tam o sırada tok ve otoriter bir ses havayı yarıdı:

“Bu tarafa gelin!”

Bir adam, elindeki kırmızı feneri sallayarak kalabalığı yön-

lendirmeye çalışıyordu. Fenerin titrek ışığı, teknenin içindeki karanlık bölmeyi aydınlatmaya yetmese de insanların yüzlerinde yankılanan endişeyi açıkça gösteriyordu.

Etraflarındaki insanlar, sessizlik içinde, tedirgin adımlarla teknenin karanlık bölmesine doğru ilerliyordu. Fener taşıyan diğer adamlar ise etrafa sert bakışlar atıyor ve kalabalığa emirler yağdırıyordu:

“Hadi, acele edin! Yerlerinizi alın!”

Güvertedeki insanlar sırayla ilerlerken, babasıyla birlikte dar alanın içine doğru adımlarını attı. Teknenin altındaki dar bölmeye girdiklerinde, Yusuf etrafını dikkatle inceledi. İçerisi karanlıktı. İnsanlar sıkışık bir şekilde birbirlerine yaslanarak oturmaya çalışıyordu. Kimse konuşmuyordu. Herkes yalnızca nefes alıyordu. Her an bir şey olacağı korkusu içindeydiler. Yusuf, babasına daha da sokuldu. Babasının gözleri dalgındı ama Yusuf’u rahatlatmaya çalışarak fısıldadı:

“Korkma oğlum. Sadece bir yolculuğa çıkıyoruz.”

Bu sözlere inanmak imkânsızdı. Bu yolculuğun sıradan bir yolculuk olmadığını anlamak için etrafa bakmak yeterliydi. Bölme rutubet kokuyordu. Arada sırada gelen dalgaların sesiyle tahtaların inceden inleyen gıcirtısı duyuluyordu. İnsanlar, buldukları yerlere çökmüştü. Kimisi bağdaş kurmuş, kimisi dizlerinin üstüne oturmuş, başını ellerinin arasına almıştı. Bazıları sessiz sessiz ağlıyor, bazıları ise donuk gözlerle boşluğa bakıyordu.

Karşılarında bir kadın oturuyordu. Kadın, kucığında küçük bir çocuğu sarmalamıştı. Çocuğun gözleri yarı kapalıydı, yüzündeki huzursuzluk belirgindi. Bir başka tarafta genç bir adam, ellerini saçlarında gezdirerek ileri geri sallanıyordu. Yusuf, herkesin korkusunu farklı şekilde taşıdığını düşünerek etrafı incelemeye devam etti. Tam o sırada elinde fener tutan adamlardan biri, bölmenin kapısından kafasını uzattı ve konuştu:

“Çok fazla hareket etmeyin, mümkünse konuşmayın. Konuşacaksanız da sessiz konuşun. Her yarım saatte bir kapıyı açacağım. Olay çıkarmayın!”

Adamın kaşları çatılmıştı; sesi keskin ve otoriterdi. Yusuf, bu adamın bakışlarına karşılık vermemeye özen gösterdi. İlk defa bu adamlardan birinin yüzünü görebilmişti. Kaç kişi olduklarını bile bilmiyordu. Belki de hep aynı adamdı.

Kapının kapanmasıyla her yer karanlığa gömüldü. Kimseden çit çıkmıyordu. Sessizlik o kadar yoğundu ki neredeyse dokunulabilir bir şey gibiydi. Yusuf, yanından ayrılmadığına emin olmak için babasının koluna sıkıca sarıldı ve omzuna yaslandı. Babasının varlığını hissetmek, Yusuf’un bu karanlık ve soğuk ortamdaki tek dayanağıydı.

Bir süre sonra, teknenin motorunun uğultusu ve dışarıdan gelen rüzgâr sesi duyulmaya başladı. Yusuf, titreşimlerin ritminin değiştiğini hissetti; sanki tekne artık başka bir şeye karşı koymaya çalışıyordu...

Kapının kapanmasıyla her yer karanlığa gömüldü. Kimseden çit çıkmıyordu. Sessizlik öylesine yoğundu ki, neredeyse somut bir ağırlığı vardı. Yusuf, yanından ayrılmadığına emin olmak için babasının koluna sıkıca sarıldı ve omzuna yaslandı. Babasının varlığını hissetmek, Yusuf’un zifiri karanlığın ve sessizliğin içinde çığlıklar atarak ağlamaması için tek dayanağıydı.

Bir süre sonra, sessizlik teknenin motorunun düşük frekansta titreşen uğultusuyla bozuldu. Yusuf, titreşimlerin ritminin değiştiğini hissetti; sanki tekne artık başka bir şeye karşı koymaya çalışıyordu. Ardından dışarıdan gelen rüzgâr sesi duyuldu. Rüzgâr, önce uzaklardan bir uğultu gibi geldi, ardından hızla yükselerek teknede yankılandı. Yusuf, dalgaların tekneye çarpıkça çıkardığı sesleri duydu ve tabandaki titreşimlerin daha da sertleştiğini fark etti.

Karanlık, Yusuf'un zihninde ağır bir düşünce yığını oluşturuyordu. Karanlığın içinde durmadan ona doğru yaklaşan tuhaf şekiller belirmeye başlamıştı. O an, zihninin derinliklerinde Denizler Altında 20.000 Fersah kitabında okuduğu o efsanevi deniz canavarı beliriverdi. Nautilus'un gölgeler arasından süzüldüğü sahneleri hatırladı; dev dokunaçlarıyla bir gemiyi kavrayıp parçalarına ayıran o korkunç yaratığı...

Ya burada, şu an, onların içinde bulunduğu teknenin altındaysa? Ya teknenin motorunun titreşimleri ve dalgaların uğultusu, canavarın dev kollarının teknelerine yaklaştığını haber veriyorsa? Yusuf, zihninden bu mantıksız düşünceleri atmak istercesine, "Bu sadece bir roman, tüm bunlar hayal ürünü..." diye fısıldadı. Ancak, bu karanlıkta gerçek ile hayal arasındaki çizgi her zamankinden daha belirsizdi. Yusuf, kalbinin hızla çarptığını hissetti. Hayal gücünün ona oyun oynadığını bilse de bu ürkütücü düşünce, gerçek kadar somut bir şekilde zihnini ele geçirmişti.

Birden karanlığın içinden bir ışık parıltısı belirdi. Yusuf önce zihninin yine kendisine oyun oynadığını düşündü, ama parıltı büyüdü, şekillendi ve etrafına ince bir aydınlık yaymaya başladı. Yusuf, başını çevirerek ışığın geldiği yere doğru döndü.

Tam çaprazlarında oturan yaşlı adamı gördü. Adam, elinde eski bir deniz feneri tutuyordu. Metal gövdesi pasla kaplanmış, camı birkaç yerinden çatlamıştı, ama yine de içindeki ışık inatla yanıyordu. Fener, tüm basitliğine rağmen küçük bölmenin tamamını aydınlatmaya yetmişti.

Yaşlı adam, ince uzun bir yüzle, keskin çıkıntılı elmacık kemiklerine ve göğsüne kadar uzanan beyaz sakallara sahipti. Alnındaki çizgiler ve yanaklarına yayılan derin kırışıklıklar, onun pek çok hikâye taşıdığını belli ediyordu. Ellerindeki çatlaklar ve koyu lekeler hem yaşını hem de geçmişteki emeğini anlatıyordu. Ancak duruşunda, bunca yılın yüküne rağmen yitirilmemiş bir asalet

vardı. Gözleri yorgunluğunu belli ediyordu ama yine de bu bölmedeki diğerlerinin aksine gözlerinde sanki biraz umut vardı.

Yusuf, istemeden de olsa gözlerini ona dikmişti. Adam, Yusuf'un kendisine baktığını fark edince hafifçe başını kaldırdı ve fenerin ışığını ona doğru çevirdi.

“Korkma,” dedi kısık ama net bir sesle.

Yusuf, yüzüne yaklaşan ışığın sıcaklığını hissetti. Sonra yaşlı adam, yavaş bir hareketle yanındaki eski çantasını açtı. Çantadan önce bir parça kumaş, ardından kumaşın içinden kuru bir ekmek çıkardı. Adam, ekmeği dikkatlice bölerek küçük bir parçasını Yusuf'a uzattı.

“Al evlat,” dedi, yüzünde sakin bir tebessümle. “Yol uzun, güçlü olman lazım.”

Yusuf tereddütle babasına baktı. Babası, ona cesaret veren bir bakış attıktan sonra başıyla onay verdi. Yusuf, yaşlı adamın uzattığı ekmeği aldı ve teşekkür eder gibi başını eğdi.

Loş ışık altında yaşlı adamın yüzündeki sakinliği görmek Yusuf'u bir nebze de olsa rahatlamıştı. Bu adamın, çantasından çıkan fener sadece bir ışık kaynağı değil, aynı zamanda bir güven kaynağıydı sanki. Teknenin hafifçe sallanışıyla birlikte, Yusuf kendini bu garip ama huzur veren anın içinde buldu.

Yusuf, yaşlı adamın verdiği ekmekten küçük bir ısırık aldı. Aldığı bu ilk lokmayla birlikte, midesindeki derin boşluğu hissetti; o ana kadar açlığının farkında bile değildi. Ekmek kuruydu, ama içinde taşıdığı lezzeti kaybetmemişti. Ekmeğin tadı Yusuf'u bir anlığına geçmişe, evlerinin mutfağına götürdü. İkinci ısırıkta, damağında kalan tadı daha da güçlü hissetti. Bu tat annesini pişirdiği ekmekleri, çocukluğunun huzurlu anılarını canlandırdı zihninde. Her lokma, içindeki açlıkla birlikte taşıdığı duygusal boş-

luğu da dolduruyordu. Elindeki ekmek, ne zaman bitmişti, farkına bile varmamıştı.

Yolculuk nispeten huzurlu geçiyordu. Herkes bir nebze rahatlamış gibiydi. Ancak aniden bölmeye dolan hava akımı, ortamı soğuttu. Rüzgâr, suyun üstünde bir şeyleri kırıp geçiriyormuş gibi uğuldayarak tekneyi sarsmaya başladı. İnsanların yüzlerindeki sakinlik yavaş yavaş yerini endişeye bıraktı. Birkaç kişi tedirginlikle yer değiştirirken, bir kadın dualar mırıldanmaya başladı.

“Yusuf, sakin ol. Buradayım,” dedi babası. Sesindeki güven, Yusuf’u bir süreliğine yatıştırdı.

Ancak o sırada, tekne sert bir dalganın etkisiyle öyle güçlü sallandı ki herkes buldukları yerde savruldu. Yusuf, dengesini kaybedip babasının kucağına düştü. Teknenin ahşap tabanında yankılanan çığlıklar, kalabalık arasında hızla yayıldı. Yusuf’un kalp atışları yeniden hızlandı; vücudu buz kesmişti. Korkuyla, “Yoksa bu... Canavar mı?” diye fisıldadı.

Yusuf’u duyan yaşlı adam hafifçe gülerek, “Hahaha! Bu bir canavar değil, evlat. Fırtına.” dedi.

Yusuf, adamın sakin tavrına bakakaldı. Etrafındaki kaosa rağmen, yaşlı adamın yüzünde en ufak bir endişe belirtisi yoktu. Hiç istifini bozmadan oturuyor, adeta çevresindeki karmaşayı umursamıyordu.

Yaşlı adam, Yusuf’un ona baktığını fark ederek hafifçe gülümsedi. “Fırtınanın ne olduğunu bilir misin evlat?” diye sordu, sesi bir fisiltı kadar yumuşaktı.

Sonra, teknenin yanına çarpan dev bir dalganın sesi bölmeyi doldurdu. İnsanlar yerlerinden sıçrarken çığlıklar daha da yk-seldi. Ancak Yusuf, yaşlı adamın sakinliğine tutunmaya çalıştı.

“Fırtına,” diye devam etti adam, “denizin öfkeli bir fisiltısıdır.

Deniz, fırtınalarla konuşur, öfkesini dışa vurur. Ama korkma. Deniz bize ne yaparsa yapsın, sonunda hep karaya varılır. Yeter ki sabırlı ol.”

Adam, Yusuf’un gözlerine bakarak bir kez daha gülümsedi. “Deniz yolculukları hayata benzer evlat. Karşına ne çıkacağını bilemezsin. Bazen fırtınalar çıkar ama şunu unutma: Her fırtına hayatımızı bozmak için gelmez; bazıları yolumuzu temizlemek içindir.”

Bu sözlerin ardından, yaşlı adamın gözlerinde hafif bir ışıltı belirdi. “Her fırtına biter, evladım. Ve her yolculuk bir gün sona erer. Bu da sona erecek. O yüzden korkma.”

Devam edecek...

Okuyucuya not: 5. Ulusal Sait Faik Hikâye Yarışması’nda dereceye giren eserler arasında yer alan bu hikâyenin yazarı Muhammed Fatih Ünal, metnini büyük bir titizlikle kaleme almış ve sonuna “Devam edecek...” notunu eklemiştir. Ne yazık ki hikâyesini tamamlamaya ömrü yetmemiş; kas hastalığı sebebiyle 27 Ocak 2025 tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

Baş kahraman Yusuf’un hikayesinin nasıl sona ereceğini artık bilemeyecek olsak da Muhammed Fatih Ünal, geride bıraktığı bu yarım kalmış hikayeyle bizlere edebiyatın yalnızca kelimelerle değil, yürekle yazıldığını göstermiştir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi olarak merhum Muhammed Fatih Ünal’a Allah’tan rahmet diliyor, bu kıymetli eserini siz değerli okuyucularla paylaşarak hatırasını yaşatabilmiş olmaktan gurur duyuyoruz.

KADİM DOST İLE ÜÇ GÜN

Öğle vakti evden çıktım, köyü boydan boya geçtim ve sahili takip ederek güney istikametinde yürümeye başladım. Heyecanlı sayılırdım çünkü dört senedir yüz yüze görüşmemiştik Fahri'yle. Önceki akşam kendisinden telefon alana dek buraya, Limondibi'ne gelmiş olduğundan bile habersizdim. Söylediğine bakılırsa, uzun yıllar önce yaptığı gibi yine sabahları mavi boyalı ufak teknesiyle balığa çıkıyor, tam bu saatlerde ise fakirhanesinin mutfağına geçip günün mahsulünü taze taze pişirmeye başlıyordu. Anlayacağınız, öğle yemeğine davetliydim.

Turistlerin pek rağbet ettiği ince kumlu plajı geçip birkaç kayadan oluşan tümseği aştım ve kimselerin gelip geçmediği, zemini çakıllı koya yöneldim. Limondibi küçük bir yer olmasına rağmen ben bile nicedir sapmamıştım bu tarafa. Niye sapacaktım ki? Fahri'nin balıkçı kulübesinden hallice yazlığı ve kendi haline terk edilmiş ufak zeytinlik dışında bir şey yoktu bu civarda. Ve işte, sıvaları dökülmüş haliyle bir kez daha ötede belirmişti mütevazı yapı.

Hey gidi günler!

Neredeyse yirmi yıl önce, her ikimiz de evli barklı genç adamlarken satın alıp kendince elden geçirmişti burayı arkadaşım. Karım Esra'yı koluma takıp "ailecek" gelmişliğim vardı birkaç kez. Oğlu henüz doğmamıştı Fahri'nin, Didem'le boşanma süreci başlamamıştı, annesi de henüz vefat etmemişti. İki genç çift olarak, ihtiyar kadıncağızla birlikte yiyip içmiş, keyifli akşamlar geçirmiştik.

Denizden elli metre kadar içerideydi Fahri'nin iki göz evi. İyice yaklaştığım sırada, müphem, karaltı halinde bir köpeğin oradan çıkarak sahile koştuğunu, kendini dalgalara bıraktığını görür gibi oldum. Fakat tam da emin değildim çünkü gözlerim artık uzağı pek seçemiyordu ve yaz sıcaklarında dışarı çıktığım vakit numaralı olan yerine sadece güneş gözlüğümü yanıma alıyordum.

Tahmin ettiğim üzere kapı açıldı. Bodoslama giriverdim içeri ve neşeyle sesimi yükselttim:

"Nankörsün Fahri, nankör! Limondibi'ne geldiğini bile günler sonra haber vereceksin madem, çık da avluda bekle misafirini!"

Tavadaki levreklerin cızırtısını duyup kokusunu alarak beş adımda oturma odasını geçip arka taraftaki mutfağa giriverdim. Baskın yemişçesine şaşkın, mahcubiyet içinde bana döndü Fahri. Sarıldı ve yüzünde kocaman bir tebessümle cevap verdi sitemlerime:

"Erken geldin be dostum! Sofrayı hazırlama telaşındaydım, kusura bakma!"

"Yaşımız elliyi bulmuş Fahri, erkeni geçi mi kaldı artık herhangi bir şeyin! Sofraymış, bilmem neymiş... Fransa kralı mı geliyor, azizim? Yana kay da soğanı ben doğrayayım bari, masayı beraberce donatırız işte."

Zaman, sihirli bir kavram. Son görüşmemizde nerede kalmışsak şimdi aynen oradan devam ediyor gibiydik. İstanbul'da, Çağaloğlu'nda tükettiğimiz gençlik yıllarımızdan dem vurduk. Çalıştığımız gazete ve dergilerdeki ortak tanıdıkların şimdi nelerde ne işler yaptıklarına dair duyular paylaştık. Kimi dijital dünyanın yeni mecralarına adapte olup köşeyi dönmüştü, kimi bizler gibi yorgun, yılgın, metropol firarisi kimlikleriyle Limondibi'ne benzer ücra yerlere kaçıp sığınmıştı.

“Ne içersin? Şalgam suyu, gazoz ve kola var.”

“Öğle vakti hiç gerek yok onlara Fahri. Su yeter bana, sağ ol.”

“Tüh be!”

“Ne oldu?”

“Limon yok, almayı unutmuştum.”

“Ne adamsın be Fahri! Akşam telefonda söylemiştin ya, getirdim ben yanımda... Hem, Limondibi oğlum burası! Etraf sahipsiz limon ağacı dolu, ona da para verecek değiliz ya.”

“Doğru, evet... Söylemiştim, şimdi hatırladım... Limon getir demiştim.”

Mutfak zaten küçüktü, tavada balık çevirdin mi camı ne kadar açsan da içerisi kokuyordu. Ahşaptan yapılmış küçük masa ve iskemleleri hemencecik arka taraftaki verandaya çıkardık ve mavi pötikareli muşambayı serdik. Gel keyfim gel! Balık şahaneydi, sohbet de hararetle. Salataya kaşık daldırıp kahkahalar eşliğinde mide dolduruşumuzu gören olsa, ne mutlu adamlarmış bunlar, hayatları tıkırında gidiyor diye düşünürdüm eminim. Oysa tam tersine, benzer acı ve hüsrانları paylaşabildiğimiz için gülmekteydik. Hüsrانlarımız simetrikti, hepsi bu.

Dokuz yıl önce, Esra benden ayrıldığında ise durum fark-

lıydı. Yine bir öğle vakti buraya gelmiştim, evet. Ama Fahri ve Didem'in mutluluk tablolarına bakarak teselli bulmak, her nasılsa korumayı başardıkları mukaddes ve sevimli aile yaşantısına dair formülü çözmek için. Oğlu Berkant daha sekiz yaşındaydı, annesi Hatice Hanım'da ise demans emareleri pek azdı. Bu verandadaydık yine, ailenin sadık köpeği Kömür'ü de sayarsak toplam altı kişiydik. Fotoğraf çekme ritüeli henüz cep telefonlarının kolaylığına büsbütün mağlup olmamıştı ve acar muhabirlik günlerimden kalma makinem de yanımdaydı. Ben teklif etmiştim Didem ve Fahri'ye: Gün ışığı çok tatlı, haydi karşıma geçin de şöyle kaliteli bir fotoğrafınızı çekeyim, demiştim. Tab edilecek, çerçevenip asılacak türden, evladiyelik bir şey olsun, demiştim.

Yıllar sonra, Didem Berkant'ın velayetini de alarak Kömür'le beraber gittiğinde, Fahri anacığıyla baş başa yaşarken tekrar gelmiştim buraya. Duvarda o fotoğraf, bizzat çerçeveletip hediye ettiğim haliyle asılıydı. Eşi, oğlu, köpeği ve annesiyle kuşatılmış vaziyette, güleç yüzlü, taptaze bir Fahri vardı camın ardında. Yanı başımda oturan ise, çökme sürecine girmiş bir adamdı.

Aradan birkaç yıl daha geçti. Annesini de kaybetmesinin ardından, nafakaya güç yettirebilmek için İstanbul'a dönüp kötü maaşlı bir işe girmişti Fahri. Gidiş o gidişti. Dün akşam beni aramasına dek.

Karmaşık maziye dair acı tatlı enstantaneleri zihnimden kovaladım. Şimdiyi, bu anı yaşamak gerekirdi. Öyle böyle değil, çok da lezzetliydi taze balık!

İçimiz dışımız levrek olduktan sonra geçire geçire kalktık, masayı beraberce topladık ve muşambayı sildik. Güneş tam tepemizdeydi, dışarıda kaldığımız sürece kaçarı yok pişecektik. Gölgeye sığınmak niyetiyle içeri, oturma odasına geçtik.

“Maden suyu var demiştin ya, Fahri. İşte şimdi alırım bir bardak.”

“Hazım için, değil mi? Dur, getireyim hemen.”

Kadim dostum mutfağa geçtiğinde gözüm duvardaki raflara takıldı. Yirminci yüzyılın son demlerinde beraber çalıştığımız bir gazetenin kupon karşılığı verdiği popüler bilim serisinden kitapları parlak mavi sırtlarından tanımıştım. Telekinezi, Baharatlarda Gizli Biyo-Kimya, Parapsikoloji, Zihinsel Enerji ve Madde, Beynimizin Gizemli Güçleri... Çoğunu Fahri'nin tek başına derlediği kitaplardı bunlar. Gazetenin çakal yöneticileri ‘popüler bilim’ diye lanse etmişti ama konseptin özü ‘çakma bilim’ idi bence.

“Buyur, maden suyun.”

“Maden suyu gibi aziz olası dostum! Raflara göz gezdirirken dikkatimi çekti: Harbi edebiyatın yanında bu antika şarlatanlıkları tutman yakışıyor mu, ha?”

Önce anlamadı, sonra kaş göz işaretlerim üzerine mevzuyu çaktı Fahri.

“Şarlatanlık mı? Yapma yahu! Gayet de severek ve inanarak hazırlamıştım ben o seriyi.”

“Tamam canım, hazırlarken samimi davranmış olabilirsiniz de... Yani, ne bileyim... Bugün o raflarda, emek verip imzanı attığın değerli yayınların arasında işleri ne?”

“Bugün de inanıyorum. Hiçbiri de asılsız konular değil. En son beynin öldüğü gibi enteresan tıbbî gerçekler dahil nice şeyi o kitapları hazırlarken öğrendim ben. Hem de fen lisesi mezunu olmama rağmen! Fasarya zannedilen nice şeyin kerameti sonradan ortaya çıkıyor.”

“Yapma be Fahri! Develer tellal iken, pireler berber iken, Erich'ler Von Daniken!”

“Ne demek bu şimdi?”

“İnternet öncesi yıllarda çok acayip keşiflermiş gibi sunulan bir sürü kavram, boyunun ölçüsünü aldı. Yepyeni bir dünyada yaşıyoruz. Yapay zekânın gerçekliği ne kadar sabitse, telekinezinin ve beyin marifetiyle sihir icra etmenin sahteliği de o kadar sabit.”

Omuz silkti Fahri. Bir yanıyla halen çocuktu, saftı. Belki de vaktiyle üzerinde fazla kalem oynattığı için, o saçmalıklara halen inanıyordu. İnada bindirmek, tartışmak, kumdan kalelerini yıkmak geldi içimden. Ama vazgeçtim. Çünkü hayatına damga vurmuş acı gerçeklere karşı masalsı kalkanlara ihtiyaç duyuyordu arkadaşım. Tıpkı benim gibi. Hayal kırıklıklarına bandaj arayan, yalnız ve teselliye muhtaç adamlardık. Konuyu değiştirmek niyetiyle sordum:

“Kömür halen Didem ve Berkant ile mi yaşıyor? Sağlığı nasıl?”

“Kömür mü?”

“Evet yahu, Kömür. Sizin köpek. Hani şu benim çektiğim meşhur aile fotoğrafınızda da olan...”

Kendi eserimi çerçevesi vaziyette görmek üzere başımı yana çevirdim ama duvarda sadece eski bir çivi vardı şimdi. Annesi de ölüp gittikten sonra Fahri fotoğrafı asılı durduğu yerden çıkarmış, bir çekmeceye tıkmış olsa gerekti. Bazı görsellerin açık yaralarda nasıl tuz etkisi yaptığını bildiğim için anlayışla karşıladım. Hal böyle ise, Didem ve Berkant’a dair de konuşmamak gerekecekti. Fakat gariptir, Kömür’ün adını dahi anımsamamış görünen dostum eski eşine, rahmetli annesine ve delikanlılık çağındaki evlâdına dair kimi güncel kimi eski nice mevzuları bizzat kendisi açtı:

Oğlan kendine bir kız arkadaş bulmuş, genetik mühendisliği

okumak niyetindeymiş. Hatice Hanım'dan kalma küçük bir araziyi nihayet satmış Fahri, bugün yarın parasını alacak ve Berkant'ın hesabına yatıracakmış. Eski eşiyile ara sıra telefonlaştığını, araları soğuk da olsa çocuğun geleceğine dair ortak kaygılar sayesinde diyalogu sürdürdüğünü anlatmakla yetindi.

Didem'e dair başka havadisler de vardı bende: Ayyaşlığıyla ünlü bir çeşit eski Yeşilçam çapkınıyla beraber olduğunu duymuştum ama elbette ki Fahri'yle konuşulacak şey değildi bu. Benim Esra ile olan ilişkimin boşanma günü bıçak gibi kesilerek bittiğini gayet iyi biliyordu kendisi, dolayısıyla eski eşlerimizi de içeren ortak anılar hiç gündeme gelmedi.

Dijital platformlardaki dizilerden, Trump'ın yine seçilmesi dahil güncel dünya siyasetinden, televizyonlardaki yemek programlarından bahsettik. Özel hayatlarımızdan ne kadar uzaklaşırsak, o kadar rahat laflıyorduk. Güneş batmaya doğru izin istedim çünkü şu dönemdeki tek gelir kaynağım olan internet portalı için tamamlamam gereken haber metinleri vardı.

“Peki, sen bilirsin. Yarın yine aynı vakitte gel. Orfoz sürüsü geçecekmiş bu civardan, haberini aldım. Oltalarım pek yaman, sabahdan açılıp üç beş adet yakalayasım var. Öğlene dek kılçığını temizlemiş olurum, beraberce oturup yeriz. Ne dersin?”

İki gün üst üste aynı eve gelip balık yemek tuhaf kaçabilir ama taze orfoza hayır demek tuhaftan da öte bir kabahat olurdu. Seve seve kabul ettim. Gündüz sıcaklığında klavye başında çalışmaktansa kadim dostumla vakit geçirir, işleri geceye ötelerdim.

“Gelmez miyim be Fahri! Orfoz dedin ama bak, aşağısını kabul etmem! Buğulama yapacağız, tamam mı?”

**

Cıvıtlı plajı arkamda bıraktım ve küçük kayalardan oluşan tümseği aştım. İnce keten ceketimi bir elimle omzumdan arkaya

sarkıtmış vaziyette, diğer elim şortumun cebinde, çakıllı yola girdim yine. Fahri'nin evi uzakta belirlediği vakit güneş gözlüğümü çıkarıp gözlerimi kısarak odaklanmak ihtiyacı hissettim. Çünkü bu kez genç bir kadın çıkıyor gibiydi oradan. Gözlerimi ovuşturup tekrar baktım. Evet, yanılmamıştım. Üzerinde ince bezden elbiseyle beyaz köpüklü dalgalara doğru ilerleyen, kendini denize bırakan silüet gerçekten de bir kadına aitti. Ama Fahri'nin evinden çıkmış olmasına akıl sır erdiremiyordum. Çapkınlık dönemlerimizi çoktan geride bıraktığımız aşıkardı. Orfoz kılıcı temizlemekle uğraşan, Cağaloğlu emeklisi, meteliksiz, boşanmış bir babanın öyle genç bir kadınla, hem de yemeğe misafir beklerken çapkınlık yapması... Yok, hayır. Akla ziyan bir ihtimaldi bu.

Evin önüne geldiğim vakit elimi alnıma siper edip gözlerimi denize diktim. Çarşaf gibiydi şimdi, masmaviydi. Kulaç atan bir kadından eser yoktu. Bu kadar sığ bir koyda kimse boğulamazdı, emindim. Gözlerim bana yine oyun mu oynamıştı yoksa? Çünkü köpek gibi bu da optik bir illüzyon, bir çeşit serap mıydı? Anlamanın tek yolu, kendimce dedektifliğe soyunmaktı:

Çakıllı sahile bağlanan kumlu zemin üzerinde bir ileri bir geri giderek yalınayak bir kadına dair izler aradım. Heyhat! Sadece kendi lastik ayakkabılarımın bıraktığı 46 numara, kaba izler vardı. Fahri'yle hasret giderişlerimiz bitsin hele, göz doktorumu ziyaret etmem gerekecekti.

Açık kapıdan içeri aynen dünkü gibi dalarak gelişimi müjdedim ev sahibine:

“İşte bu, dostum! İşte bu! Orfozun kokusunu tanımam mı ben! Beklememişsin, buğulamaya başlamışsın demek!”

“Gel, gel... Geç verandaya, hadi... Misafire iş bırakmak yakışık almıyor diye düşündüm, bugün sofrayı kendim kurdum. Yoldan limon aşırılmayı unutmuş değilsen her şeyimiz tamam!”

“Unutur muyum be Fahri! Mahcup oluyorum ama, bak... Şu

kaptaki baharat karışımı da neyin nesi? Buğulamanın üzerine mi serpeceğiz yoksa?”

Elimi ahşap kaba uzatıyordum ki arkadaşım bileğimden sertçe tutup uyardı beni:

“Hayır, hayır... Başka bir şey için o, yemekle alakası yok... Geç sen, otur haydi.”

Neden böyle telaşlanmıştı Fahri, anlamadım. Baharat kabını aldığı gibi yüksek bir dolaba yerleştirdi, ardından salatayı tabaklara bölmeye başladı. Bir yandan da taze havadisi aktarmaya girişmişti:

“Dün akşam sen gittikten sonra satışı tamamladık. Bugün de oğlumun hesabına yatırdım parayı. İçim nasıl rahatladı, bir bilsen! Baba olmak çok zor, inan... Yarın başıma bir şey gelirse Berkant’a nasıl bir güvence bırakacağım diye düşünmekten delirecek gibi olmuşum. İyi geldi bu satış vallahi... İstanbul’dan kendine ufak bir daire bile alabilir kerata.”

“Hmm... Yıllardır Didem’e ödediğin nafakalardan geriye hiçbir şey kalmadı mı yani?”

“Nasıl kalsın? Okuluydu, dershanesiydi, spor kurslarıydı derken, bir genç adamı yetiştirmek servete mâl oluyor. Hem...”

Arkasını getirmede Fahri. Nafakayı Berkant için yatırıyordu ama sonuçta paranın kontrolü Didem’deydi. Nereye ne için kullanıldığından emin olamazdı. Benim tanıyıp bildiğim Didem, elbette ki oğlunu ön planda tutar ve o parayı kendi keyfi için harcamazdı. Peki ‘benim tanıyıp bildiğim Didem’ diye biri halen var mıydı? İkimizin de eşleri gayet düzgün, güvenilir, temiz kadınlardı. Ama insanlar değişiyordu sonuçta. Çekip gitmeyi tercih ettiklerine göre ya bizler değişmiş, onlara layık erkekler olmayı becerememiştik, ya da onlar yan çizmişti.

Olmaz dediğimiz nice şeye tanıklık etmiştik yarım asrı bulan ömürlerimizde. Didem eski kocasının dışından tırnağından artırdığı paraları şimdiki ayaş sevgilisine yedireyor olabilir miydi? Tabii ki olamazdı! Eşyanın tabiatına aykırıydı bu. Esra'nın benden ayrılması da öyleydi. Palavradan ibaretti eşyanın tabiatı. Hiçbir şey yerinde durmuyordu bu dibi delik dünyada. Girdaba kapılmış vaziyette aşağı, kaçınılmaz sona doğru döne döne iniyorduk.

“Böyle güzel orfoz yedin mi daha önce hiç, ha? Söyle bakalım!”

“Eline sağlık be Fahri, mükemmel gerçekten! Ama dürüst olmak gerekirse, bu ayarda bir orfozu daha önce yemişliğim var.”

“İnanmam! Nerede?”

“Sicilya'da... Katanya limanına yakın bir balık restoranında. İsmi de vereyim haydi: L'Acciughetta diye bir mekân, şirin mi şirin...”

“Hadi be! Ne zaman yedin peki?”

“İki sene oluyor. Pandemi sonrasındaki ilk yurtdışı seyahatimdi.”

“Parayı buldun mu İtalya'ya kaçıyorsun, değil mi? Huylu huylundan vazgeçmez! Bak yine gıpta ettim sana. Ben dokuz senedir İstanbul'dan öte bir yere gidebilmiş değilim. Hoş, gitsem ne olacak. Sana kıyasla bir lisan eksliğim var.”

Benim İtalyan Dili ve Edebiyatı mezunu olmam, Fahri'nin ise yabancı dil olarak sadece İngilizce bilmesi, eskiden beri aramızda sataşmaya konu olurdu. Futbolcu ve antrenör isimleri bir türlü doğru telaffuz edemezdi kadim dostum. İtalyanca metinlerde hangi harflerin Ç hangi harflerin C sesi verdiğini cahil spor spikerleri misali bir türlü çözememişti. Bu sebeple az dalga geçme-

miştim onunla. Hatta bir keresinde ciddi ciddi kavgaya tutuşmuştuk. Beni ukalalıkla ve terbiyesizlikle suçlamıştı. Fakat az da sö-mürmüş değildi İtalyancamı: şu ‘çakma bilim’ serisi kitaplarını anlamsız bir özenle hazırlarken Avrupa kaynaklarından da yararlanmaya niyet etmiş, bana dönemin İtalyan dergilerinden tercü-meler yaptırmıştı. Gözlerini kısıp baktı ve sordu:

“Bak, nereden nereye... Orfozun peşi sıra Sicilya’ya uzandı ya sohbet... İtalyanca bir şarkı vardı hani, sen pek severdin... Esra’yla çıkmaya başladığın günlerde habire onu dinlerdin evde... Tek ev arkadaşın olarak ben de dinlerdim, mecbur... Bana da sevdirmiş-tin o şarkıyı... Dünyanın en güzel bestesi derdin. Neydi o? Kim söylüyordu?”

“Senza Fine... Söyleyen çoktur da aslen Gino Paoli’nin çar-kısı.”

“Hah, evet... Senza Fine... Sonsuz demekti, değil mi?”

“Değil aslında. Yani, çok teknik ve yavan bir çeviri olur öyle demek. Sonsuz anlamına gelecek başka kelimeler de var. Bu şarkı bağlamında, ‘Bitmek Bilmeyen’, ‘Uçsuz Bucaksız’ gibi karşılıklar daha uygun bence.”

“Bak yine! Ha öyle, ha böyle! Neticede bunların hepsi son-suz anlamına gelmiyor mu?”

Hararetle itiraz etmek geldi içimden ama tuttum kendimi. Bu yaşımızda, şu perişan halimizde, yıllar önceki gibi kılı kırk ya-ran edebî hassasiyetler sebebiyle ukalalık edecek, derbeder hal-deki dostumun gönlünü kıracak değildim.

“Doğru diyorsun Fahri. Sonsuz demek, evet. Bilmek ister-sen, halen de gelmiş geçmiş en güzel beste olduğunu düşünüyö-rüm.”

“Nasıl başlıyordu? Dilimin ucunda sanki ama...”

“Cep telefonumda kayıtlı, dinleteyim istersen.”

Sesi sonuna kadar açıp telefonu masaya bıraktım. Önce Ornella Vanoni ve Andrea Bocelli versiyonlarını dinledik, sonra da Gino Paoli'nin kendi sesinden, eşsiz ve unutulmaz kaydını. Sözleri tercüme etmemi istediği belliydi Fährî'nin ama çekiniyordu. Çünkü böyle yapması, gazetede çalıştığımız dönemler İtalyanca bildiğim için beni nasıl angaryalara sürüklediğini anımsatarak tadımızı kaçıracaktı. O yüzden, sormasına fırsat bırakmadan Türkçe karşılıklarını söyledim dizelerin. Garip bir huşu duygusuna kapılmıştık.

“Haklısın, gerçekten de gelmiş geçmiş en mükemmel beste olabilir bu! Ne varsa eskilerde var... Kalmadı böyle sanatçılar artık.”

“Öyle deme yahu, Gino Paoli halen hayatta.”

“Yapma yahu! Ne diyorsun?”

“Doksan yaşında ama zihni dinç. Ara sıra İtalyan televizyonlarında röportajlarına rast geliyorum. Eskisi kadar olmasa bile üretiyor, anlatıyor...”

“Bir şarkısı daha vardı onun, yine senden öğrenmiştim. Denizle ilgili bir şeydi.”

“Sapore di Sale... Tuz Tadı... Denizin ve tuzun tadından bahisle anlatır aşkı... O da kayıtlı bende, dinlemek istersen açayım.”

İkinci günümüz, ilkinden çok daha farklı geçiyordu. Levrek ile orfoz arasındaki farktan öte bir şeydi bu. Müzik sayesinde, kendi geçmişlerimizin ve hayatlarımızın ötesindeki bir soyutlama içine dalıverdik. Uğrunda yaşlandığımız sevdalar ince kum taneleri misali avuçlarımızdan akıp gitmiş, bu besteleri Paoli'ye yaptıran ruh hallerine girip çıkmaktan yorgun düşmüştük. Dalgalanmaktan bıkmış bir deniz gibiydik. Ve nihayetinde orfoza da doyduk, kalktık masadan.

Bu kez bari muşambayı ben sileyim, bulaşığı ben yıkayayım dedim. Arkadaşım oturma odasına geçti ama mutfakta işe koyulmuş halimle sesimi biraz yüksek tutarak onunla sohbeti sürdürdüm:

“Burası yaz ayları için güzel tabii de kışın ne yapmak niyetindedin Fahri? Ben şu internet sitesinden aldığım parayla Sakaryadaki baba evimi tadil ettirip oraya geçmeyi düşünüyorum. Gazeteyi bıraktığına göre senin bir gelir kaynağın yok şu an. Para problemini nasıl çözeceksin? Bir yerde kiraya çıkmaya yetecek imkânın var mı?”

“Yoo. Ölene dek burada kalmak niyetindeyim.”

“Ha ha! Bakıyorum da halen yaman şakacısın. Söyle hadi, planın nedir?”

“Açık açık söyledim ya işte. Daha ne diyeyim?”

Sesi ciddi geliyordu ama kışı burada geçirmeyi düşündüğüne ihtimal vermiyordum hâlen. Aramızdaki gizli mutabakatın sınırlarını bir miktar ihlal etmek pahasına, iğneli bir laf ettim:

“Bazen seninle doğru düzgün konuşmak mümkün olmuyor. Didem’i kaçırın, bu tuhaf mizah anlayışındı herhalde.”

“Didem mi? O da kim?”

Elimdeki tabağı musluğun altından çekip daracık tezgâha bıraktım. Üzerimde bulaşık önlüğüyle yavaşça oturma odasına geçtim ve Fahri’ye diktim bakışlarımı. Beni görmedi. Dışarıya, denizden tarafa dalmıştı. Şaka yapıyor gibi bir hali yoktu hiç. Dün Kömür’ü hatırlamadığı gibi, bugün de eski eşini mi çıkarmıştı zihninden? Annesi Hatice Hanım’ın yakasına tâ seksenli yaşlarında yapımış olan demans, özel hayatındaki sarsıntılar yüzünden Fahri’ye şimdiden mi musallat olmuştu yoksa?

Bulaşığı bitirip onun yanına geçene dek tek bir söz etmedim. Yoklama çerçevesine, bakalım onu da mı hatırlamayacak gibisinden, Berkant'ı sordum:

“Senin oğlan bir kız arkadaş edinmiş diyordun. İsmi neymiş?”

“Bahar. Kızıl saçlı, şirin bir şey. Voleybolcuymuş. Benimki de basketbolcu, biliyorsun. Cep telefonumda fotoğrafları var, görmek ister misin?”

“Tabii, bakayım hele.”

Az önceki tuhaf durumun ardından böyle normal bir diyalog kurabilmek, Fahri adına içimi rahatlatmıştı. Berkant ile Bahar'ın fotoğraflarına bakmak da cabası.

“Kocaman adam olmuş yahu!”

“Ne demezsin, amcası! Müstakbel gelinim de pek düzgün bir kıza benziyor. Yani en azından, fotoğraflarından tanıdığım kadarıyla öyle.”

“Nasıl yani? Oğlun seni Bahar'la tanıştırmadı mı daha?”

“Yok. Zaten Berkant'la bile doğru düzgün rastlaşamıyoruz ki. Yılda bir iki defa anca izin koparabiliyor.”

“İzin koparmak mı? Kimden?”

Bakışları donuklaştı Fahri'nin. Aklı karışmış gibiydi. Pencereden dışarı, denize baktı. Bir konuda fikrimi almak ister gibiydi, anlamıştım. Bu yüz ifadesini hep öyle bir şey takip ederdi. Yanılmamıştım:

“Dünya siyasetine dair konuşmuştuk ya dün. O mevzular ekseninde bir şey soracağım sana. Fazladan bir lisanın var ya, kafan benimkinden iyi çalışıyordur diye düşünüyorum.”

“Sor tabii, Fahri. İçimdeki ‘gizli İtalyan’a sataşmayı bırak da sor haydi.”

“Deniz sence mutlak bir sınır mıdır?”

“Ne demek bu?”

“Gayet açık işte. Mutlak bir sınır mıdır deniz? Ötesi, gaip midir? Dalgaların karaya vurduğu yer, gerçekliğimizin kalın çizgisi midir aslen?”

“Senza Fine’yi ‘Sonsuz’ diye tercüme edip geçmek yanlısı bir adam için fazla şairane cümleler kurmaktasın, Fahri. Dünya siyasetiyle ne ilgisi var bu süslü lafların?”

“Dün demiştin ya hani, Amerika’daki bir üniversite ‘Nehirden Denize Özgür Filistin’ sloganını öğrencilere yasaklamaya kalkmış... İsrail’in yok edilmesi anlamına geliyor falan demişler...”

“Ara sıra bu tip aşırı yasaklıklar gündeme gelir ama en nihayetinde Amerika orası, kimsenin diline ebediyen kilit vuramazlar. Hem zaten, sloganın asıl mucidi Siyonistler. Tâ 1960’larda, ‘Nehirden Denize İsrail’ diyerek Filistin’in tamamını ele geçirme niyetlerini ifşa etmişler. Arapların tek yaptığı, aynı sözü kendi davaları için kullanmak. Birine serbest, diğerine yasak olacak değil ya aynı önerme.”

“Ben işin orasında değilim. Söyleyen kim olursa olsun, hayal ettiği ülkenin sınırı olarak denizi tanımılıyor, farkında mısınız? Bana tuhaf gelen bu.”

“Ya ne desinler, Fahri? Bir yerde çizgi çizmek gerektiği vakit, tabiat dahilindeki hudutlara müracaat ediyor insanlar. Kıyı şeritlerine yani. Kıta sahanlığı falan gibi teknik şeyleri bilmem. İnsanların kafasında, ülke sınırlarını denizler belirler.”

“Gerçekliğimizin sınırını da deniz tayin ediyor olabilir mi sence?”

“Şiirsel bir anlamda soruyorsan, olabilir tabii.”

Fahri bana bakıp tebessüm etti, ardından başını tekrar cama çevirip beyaz beyaz köpürmeye başlamış dalgalara kilitlendi. Nesi vardı bu adamın böyle? Aklını mı yitirmekteydi yoksa? Sehpadaki defter çekti dikkatimi, uzanıp aldım, kurcalamaya başladım. Tükenez kalemle tutulmuş notlarla doluydu. Fahri'nin el yazısı doktor reçetesinden beterdir, o yüzden anlamakta güçlük çekiyordum. Fakat belli ki ölçekler, tarifler ve ünlem işaretleriyle dikkat çekilmiş uyarılar vardı sayfalarda. Az önce mideye indirdiğimiz orfoz buğulamanın tarifi de bunlar arasındadır diye düşünerek telefonumun kamerasını açtım, her kadraja ikişer sayfa sığacak şekilde defterin fotoğraflarını çekmeye giriştim. Ekrandaki deklanşör tuşuna birkaç kez basmıştım ki Fahri panikle yerinden kalktı ve beni bir kez daha bileğimden kavrayarak telefonumu yere düşürdü.

“Ne yapıyorsun sen yahu? İnsanın özel notları çat çat fotoğraflanır mı öyle?”

“Ahh! Tamam yahu, sıkma artık bileğimi! Yemek tariflerin bu kadar kıymetliyse git aşçı falan ol, arkadaş... Müthiş hünelerini ne diye bana harcıyorsun? Sahi diyorum bak, iyi para var aşçılıkta. Televizyon yarışması katılımcılarına bile haftada yirmişer bin veriyorlarmış.”

Defteri sehpanın üzerinden hışımla alıp yatak odasına giderken sinirle bir şeyler mırıldandı Fahri. Ne dediğini tam çözemesem de yemek tarifi zannettiğim notların gerçek içeriğine aklımın basmayacağı minvalinde iğneli laflar çalınmıştı kulağıma. Karşılıksız bırakmamak için ben de bir şeyler mırıldandım kendimce. Fahri kutsal metin muamelesi çektiği o eciş bücüş yazılarla dolu defteri her nereye sakladıysa artık, yanıma döndüğünde bir miktar rahatlamıştı.

“Eee? Söylemeyecek misin?”

“Neyi söylemeyecek miyim?”

“Ŗu pek gizemli notların neye dair olduğunu!”

“Hayır. Kişisel metinler var defterimde, o kadarını bilmen yeterli. Bu evde rastladığın her şeyi umuma açık kabul edip kurcalama lütfen!”

“Vaaay! Böyle mi olduk şimdi? İyi, peki o zaman. Gideyim ben artık.”

“Dur yahu, nereye? Dün ne güzel akşama kadar sohbet etmiştik.”

“Ama dün beni etrafı kurcalamakla itham etmemiştin Fahri.”

“Peki tamam, özür dilerim. Aşırı tepki verdim. Otur haydi. Sinemadan falan konuşalım biraz. Film eleştirilerine çok değer veririm senin, bilirsin. Anlat bir şeyler. İhtiyacım var, inan.”

Böyle deyince kıramadım, oturdum gerisin geri. Takip ettiğim kadarıyla Hollywood’dan ve dünya sinemasından bahsettim. Açıkça dile getirmese bile, tahminlerimi aşan bir maddi sıkıntı içinde olduğunu anlamaktaydım Fahri’nin. Dijital platformlara üyelik yapacak parayı bırak, doğru düzgün çalışan bir dizüstü bilgisayarını dahi yoktu. Cep telefonu benimkinden bile eskiydi. Sabahları balığa çıktığı yetmezmiş gibi, sinema muhabbetimizi de hırçın denizler eksenine çekiyordu. Kusursuz Fırtına’yı ve Titanik’i en az beşer kez izlemiş olduğundan bahsetti, sonra yüzünde koca bir tebessümle sordu:

“Karayip Korsanları’nın ilk filmini hatırlarsın, değil mi? Berkant beş yaşındayken onunla birlikte televizyonda izlemiştik ben. Nasıl sevmişti, bilsen! Aklımdan hiç çıkmaz.”

“Müthiş bir seri tabii... Bana sorarsan, 1950’lerin Burt Lancaster’lı Kızıl Korsan’ını referans alır. Fakat Johnny Depp’in Jack

Sparrow karakterini geliştirmek için sergilediği hüneler, işi bambaşka boyuta sokuyor. Oğlunla birlikte seyretmekten keyif alman boşa değil. Çünkü zaten Depp de o tarihlerde pek küçük olan kızının hoşuna gidecek bir kimlik kazandırmak istemiş Sparrow'a. Gerçek bir insandan ziyade, dokuz canlı bir çizgi film karakterine benzesin istemiş. Ömrü denizlerde geçen çakırkeyif bir korsanın güvertede dalgalarla uyumlu biçimde sağlam duracağını, karada ise sendeleye sendeleye yürüyeceğini düşünmüş. Mimikler, kostüm, telaffuzlar... Her şeyiyle çok iyi çalışılmış bir konsept... Beşinci filmi bile güzeldi."

"Beşinci mi? Halen devam ediyorlar mı yani? Ben yalnızca ilkini seyretmiştim... O da televizyon yayını sayesinde, Berkant küçükken... O seyretmiştir herhalde sonrakileri... Bensiz... Sine-mada..."

Yutkundu ve sustu Fahri. Bizler dursak bile dünyanın dönmekte olduğunu bilmem kaçıncı Karayip Korsanları filmi yüzünden tekrar hatırlamış gibiydi. Moralini yükseltir niyetiyle, filmin yıldızıyla paylaştığımız ortak kadere dikkatini çekmek istedim:

"Johnny Depp de kızının annesinden ayrılmıştı, biliyor musun? Gitti genç bir oyuncuyla evlendi sonra... Boşanma süreçleri sarsıntılıydı fakat asıl felaketi boşanmayı takiben yaşadı: Eski karısının iddiaları yüzünden itibarı beş paralık edildi adamın. İsmi temize çıkarıp kariyerini geri kazanabilmek için dava açtı, canlı yayınlanan duruşmalarda özel hayatı didik didik edildi. Ama sonunda ne oldu biliyor musun? Kazandı. Mesleğine döndü."

Ne saçma! Limondibi'ndeki basit bir kondunun içinde, beş parasız dostuma Hollywood skandallarından bahsediyordum. Kendini mağdur edilmiş gören erkeklerdik madem, Johnny Depp ile özdeşleşmesi halinde biraz toparlanır, onun Amber Heard karşısında aldığı galibiyetle moral depolar diye düşünmüştüm. Fahri beni merakla dinledi ama renk vermedi. Taktiğimin işe yarayıp yaramadığını anlamak için en az bir kez daha gelmem gerektiğini

hissediyordum. Güneş batmaya doğru kalkarken şakayla karışık sordum:

“Levreğin ve orfozun sınıfı geçti. Yarına da kılıç balığı yapar mısın, ha?”

“Pes doğrusu! Nereden bildin?”

“Neyi nereden bildim?”

“Şaban Abi’yi tanırısın, civarın eski balıkçılarından. Bugün sen gelmeden önce o uğradı, kapıda lafladık biraz. Bir haftadır gün sökmezden önce kılıç balığına rast geliyormuş. Sabah biraz daha erken çıkarsan sen de yakalayabilirsin dedi.”

“Eh, daha erken çık öyleyse. Ben yine aynı saatte mi geleyim peki?”

“Evet, lütfen... Balık işini önceden halletsem de başka bir şeyle uğraşmam gerekecek çünkü.”

**

İnternet portalına iş yetiştirmek için geceleri yoğun çalışmam gerekiyordu. Uykuya dalmam, ta üçüncü günün sabahını buldu. Beş saat sonra kalkıp giyindim, mahmur gözlerle dışarı çıktım. Limondibi merkezini adımlarken Şaban Abi’yi görüp selam verdim, Fahri’ye verdiği kılıç balığı tüyosu için teşekkür ettim. Buruş buruş olmuş yanık suratında bir tebessüm belirdi ihtiyar balıkçının. Kırışmış sakalını kaşıyarak baktı bana, sonra dökük dişleri arasından tıslama sesleri gelerek merakla sordu:

“Yahu, senin Fahri ne iştir? Meslek icabı ben de fena kokarım ama bunun evinden yayılan bambaşka! Pek fena bir şey. Dün uğradığımda burnumun direği kırılacaktı da ayıp olmasın diye sormadım.”

İki gündür Fahri’nin evine girip çıkmaktaydım ama kötü bir

koku almamıştım. Üstü başı her daim balık kokan bu eski tüfeği bile rahatsız edecek nasıl bir koku yayılabilirdi ki oradan? Azıcık üstelediğim vakit Şaban gözlerini bulutlara çevirdi, uygun sözcükleri bulmak için çabalarcasına dişlerini gıcırdattı ve nihayet konuştu:

“Baharat gibi bir şey. Ama nasıl anlatayım sana, bozuk baharat sanki. Hani olmadık şeyleri birbirine katıp kavursan anca tuturacağın bir koku.”

Bunu duyar duymaz, Fahri'nin telaşla elimden alıp üst dolaba sakladığı kap geldi aklıma. Bugün balık evinden erken dönecek olmasına rağmen bana aynı saatte uğramamı, arada başka bir işle meşgul olacağını söylemişti. Yemeği hazırlamadan önce o baharatları mı kavuruyordu ki mutfakta? Balığa kullanmadığından emindim, öyle bir tat gelmemişi hiç ağzıma. Balığın merakını gidermek için yalan atıverdim:

“Askerlik arkadaşı Nihat Kayseri'den sucuk yollamış, dün onu benim için kavururken yanlışlıkla yakmış. Burnuna gelen koku odur Şaban Abi.”

“Haa, öyle mi... Peki, peki... Sucuk ya... Olabilir, evet... Tabii... Nasıl yaktıysa artık...”

İhtiyar kafasını kaşıya kaşıya köy kahvehanesine girdi, ben ise plajdan tarafa saptım. Yerlisi yabancıyı belki yüz turist vardı ortalıkta, meşrubat ve yiyecek siparişleriyle esnafın yüzünü güldürüyorlardı. Hiç oralı olmadım tabii. Fahri'nin sıralarına dair merakım iyice kabarmaktaydı. Küçük kayalardan oluşan tümseği geçip, kimselerin rağbet etmediği çakıllı koya girdim. Ev karşımda belirmişti. Fakat o da ne! Uzun boylu bir delikanlı çıkmaktaydı bu kez. İlk günkü köpek ve ikinci günkü genç kadın gibi o da denize yönelmişti, hem de atletik biçimde koşarak. Numaralı gözlüğümü yanıma almayı unuttuğum için kendime kızarken, el sallayıp bağırarak gence doğru hamle yaptım.

“Heey, sen! Dur delikanlı, bekle iki dakika! Bir şey soracağım!”

Rüyalarda olur ya hani bazen, ne kadar koşsan da hedefine yaklaşamazsın. Öyle bir hisse kapıldım. Dalgaların üzerine atlayıp kulaç atmaya başlamış genç, aramızdaki mesafenin kapanmasına rağmen aynı uzaklıkta gibi duruyordu. Ten rengi dumandan oluşan bir silüetti adeta. Gözlerim bu kadar bozulmuş olamazdı, hayır. Optik yanılısama desen, yok, o da izah edemezdi şimdiye kadar gördüklerimi. Hep aynı noktadan, aynı hava koşullarında, aynı sıcak iklimde yaklaşıyordum eve. Neden bambaşka seraplar görüyüm? Normal olmayan bir şey yaşanmaktaydı. Cevabı bizzat ve derhal ev sahibinden almak üzere hızla içeri daldım ki ne göreyim: Oturma odasındaki kanepeye uzanmış, iki gözü iki çeşme ağlamaktaydı Fahri.

“Ne oldu yahu? N’en var?”

Hıçkırıklarına dakikalarca engel olamadım. Koca adam değil, el kadar bebekti sanki. Nihayetinde kendini toparlayarak zor da olsa konuştu:

“Annem geldi aklıma... Son günlerini bu evde, beraberce geçirmiştik... Çok zor zamanlardı ama yine de yanımdaydı annem... Elinden tutuyor, sevildiğini ve değer verildiğini gösteriyordum ona... Ne kadar özlüyorum, bilsen...”

Ne diyeceğimi bilemedim. Çok iyi anlıyordum onu. Ana gibi yar olmadığını, hele yaş kemale erdikten, diğer herkes çekip gittikten sonra çok iyi anlıyordu insan. Karşımda titrek bir bebeğe dönüşmesi belki ayıplanacak şeydi Fahri’nin, fakat anlaşılmayacak şey değildi. Annesini düşündükçe çocuklaşıyordu elbet. Psikoz mudur, depresyon mudur, yaşamakta olduğu tecrübe her ne ise yavaş yavaş içinden çıkarmam gerekiyordu kadim dostumu.

“Doğrul haydi Fahri. Su getireyim mutfaktan da iç biraz. Annen seni böyle görmek istemezdi, eminim. Toparlanmalısın.”

Kafamdaki sorular anlam ve önceliklerini yitirmişti ama mutfağa geçmişken üst dolabı açmadan edemedim. Ahşaptan yapılma büyük kabı indirip içine baktım ve düne nazaran muhtevelyatın hayli azalmış olduğunu fark ettim. Fahri bu karışımla her ne yapıyorduyrsa bir atımlık barutu kalmıştı ancak. Çaktırmadan yerine koydum kabı, elimde bardakla oturma odasına geçtim. Fahri yavaş yavaş su içerken gözüm az ötedeki olta takımlarına kaydı. Durdukları köşenin hemen dibinde, koca bir kılıç balığı yatıyordu. Altındaki zemini ıslatarak, ağzına halen iri bir kanca takılı biçimde. Ev sahibinin aklını rahmetli annesine dair hatıralardan kurtarmak için bundan iyi fırsat olmazdı.

“Müthiş bir şey yakalamışsın be Fahri! Ama burada böyle bırakmak olmaz ki! Ne oldu? Mutfağa taşımakta mı zorlandın yoksa? O kadar ağır mı?”

“Yok... Ağırlığından değil... Bugün hava rüzgârlı ya, tekneyle dönüşüm tahminimden geç oldu... Yapmam gereken başka bir şey vardı, o yüzden uğraşmadım... Ama şimdi... Şimdi seninle beraber hallederiz... Keseriz, temizleriz... Bize fazla bu tabii... Hem de çok fazla... Artanını konu komşuya veririz...”

Daha önce hiç bu büyüklükte bir balığı temizlemekle uğraşmamıştım. Yüzünde donup kalmış şaşkınlık ifadesini gördükçe hayvana acıdığım gibi, önceki günlerdeki neşesini halen geri kazanamamış olan Fahri için de üzülmekteydim. Ellerinde iri bıçaklarla mutfakta çaba sarf eden adamlardık fakat ağzımızı bıçak açmıyordu. David Lynch filmlerine has acayip bir sahneyi yaşar gibiydik. Yakın zamanda ölmüştü Lynch. Bunu düşünmek bile ortamın kasvetini artırıyor, beni daha derinlere çekiyordu. Oysa yukarı çıkmalıydık. Trajedimizde boğulmamalıydık. Nefes alabilirdik.

Tabii ya, neden şimdiye kadar düşünmemiştim ki? İkimize de nefes aldıracağını, bizi su üstüne çekeceğini bildiğim şey cebimdeydi. Telefonumu çıkardım ve Gino Paoli şarkılarını peş peşe çalmaya başladım.

Yarım saat sonra kılıç balığının bir kiloya yakın kısmını pişirip tabaklarımıza servis etmiş, kalanını da akşam benim tarafımdan köy kahvesine bırakılmak üzere buzdolabına sığdırmıştık. Gazozu hayır demedim bu kez. Yine verandadaydık, güneş yine tepemizdedi. Yine gülmeye başlamıştı yüzümüz. Ukalalıkla karışık bilgi paylaşımlarıyla Fahri'nin moralini yükseltmekteydim:

“Diğer balıkların ismi kültürden kültüre değişir de bu kılıç balığınınki aynıdır! Neden öyle? Çünkü kılıç her toplumun tanıdığı bir silah ve hayvancağızın kafasındaki şu doğal uzantıyı başka bir şeye benzetmek de mümkün değil!”

“Hmm... Yani İtalyancası da Fransızcası da kılıç sözcüğünü içeriyor öyle mi?”

“Elbette. Tıpkı İngilizcesi gibi.”

“Hmm...”

“Ne oldu Fahri? Aklına yatmadı mı?”

“Avrupa kültürleri özelinde öyledir, mantıklı. Ama fi tarihin Polinezyalıları, Aborijinleri vesairesi kılıç diye bir silah geliştirmiş mi hiç? Zannetmiyorum. Benzetecek referans noktaları kılıç olmadığına göre, aynı balığı farklı bir isimle anmaları muhtemel.”

“Onlar da mızrak balığı demiştir be Fahri!”

Aynı anda kahkahalara boğulduk. Teferruatseverliğimizin ve inatçılığımızın iflasını beraberce kutlamaktaydık adeta. Sofrayı toplamamızı takiben oturma odasına geçtiğimizde koltuktaki kır-lente takıldı gözüm. Hatice Hanım işlemiştii onu, biliyordum. Kadıncağızını hatırlamak beni de duygulandırmıştı. Fahri derin bir iç çekerek konuştu:

“Çiçeğe konan kuş... Bunu görünce sen de rahmetli annemi hatırladın, değil mi?”

“Evet.”

“Severdi seni. Beni hatırlamaz olduğu zamanlarda bile birkaç kez adını anmışlığı, bizi karıştırmışlığı vardı. Söylemiş miydim bunu sana daha önce?”

“Yok söylememiştin. Oluyor öyle, biliyorum. Demansın ötesinde hele, Alzheimer vakalarında.”

“Alzheimer... Evet ya... Ne derler, bilirsin: İnsan iki kere ölmüş. Birincisi, fiziken. İkincisi, kendisini hatırlayan son kişi de bu dünyadan göç ettiği vaki. Annemin bedeni çürüdü gitti ama hatırası zihnimde capcanlı. Yani bu hesapça, ben onu anımsadığım sürece o da bir nevi yaşıyor olacak.”

“Güzel bir yaklaşım bu, evet.”

“Tersi de geçerlidir umarım.”

“Tersi mi? Ne açıdan tersi?”

“Boş ver... Anlatsam da anlamazsın.”

Efkâra kapılmak üzereydi yeniden. Fırsat vermemek için laf kalabalığı yaptım:

“Onu sağlıklı günleriyle hatırlayalım be Fahri. Hatta, iyice eski haliyle. Evliliklerimiz öncesinde, İstanbuldaki ortak bekar evimizi yaz tatili için kapatıp Sakarya’ya, sizin oradaki kiralık eve gittiğimizi hatırlar mısın?”

“Unutulur mu yahu! Annem ne yemekler yapmıştı bize! Topu topu iki hafta kalmıştık ama yedişer kilo almış vaziyette dönmüştük İstanbul’a. Gazetedeki güvenlik görevlisi tanıyama-mıştı hatta.”

“Ha ha! Doğru be! Unutmuştum bak ben bunu.”

“Börekleri çok güzeldi annemin.”

“Bilmem mi! Boşnak böreği yapardı, çi börek yapardı...”

Hatice Hanım’a dair ne çok anımız varmış meğer. Zamanın nasıl geçtiğini anlamaksızın akşamı ettik. Aklımdaki sorulara yanıt bulmaksızın çıkıp gidecek miydim şimdi? Eh, mecburen. Çünkü internet portalına yetiştirilecek makaleler, haberler bekliyordu beni. Ama bir kez daha gelmeliydim. Kendimi bir kez daha davet ettirmeliydim.

“Yarın sabah da balığa çıkar mısın Fahri? Üst üste dördüncü kez öğle vakti balık ziyafeti yaşatmaya var mısın bana?”

“Varım tabii! Aynı saatte gel. Burada olacağım.”

**

Üçüncü günün gecesinde uyku tutmadı beni. Huzursuz biçimde yatağında debelenip durdum. Fahri’den işitmiş olduğum bazı sözler zihnimde çınlıyor; baharat kabı, raftaki kitaplar ve evine yaklaşırken fark ettiğim silüetler karman çorman biçimde rüyalarımı giriyordu. Ter içinde uyandığımda öğlen olmuştu bile.

Aklımda filizlenmiş korkunç düşünceleri inkâr etmek arzusuyla başımı iki yana salladım ama fayda etmedi. Kâbusa dönüşmüş korkunç bir varsayımın pençesindeydim artık. Duş aldıktan sonra kısa kollu beyaz gömleğimi ve gri şortumu giyerek dışarı çıktım. Önce köy merkezinden, sonra turist kaynayan plajdan geçtim. Kayalardan oluşan tümseği ardımda bırakıp Fahri’nin evini karşımda bulduğum vakit, bu kez yanıma almış olduğum numaralı gözlüğümü takarak baktım ileri. Tahminim doğruysa, yaşlı bir kadının ev tarafından denize doğru ağır ağır ilerleyişini görecek-tim.

Ve ne yazık ki tam da böyle oldu.

Üstelik şüpheye yer bırakmayacak şekilde tanıdım bu seferki silüeti.

Evin girişi önündeki kumlu zeminde yine benimkilerden başka ayak izi yoktu. Şaşırmadım. Yere basmalarına gerek kalmaksızın ilerleyebiliyorlardı demek. Fakat başka bir şeyin izi vardı patikada: Yakılıp kül edilmiş bir kâğıt yığınının benziyordu. Kapaktan geriye kalan ufacık, kahverengi bir parça sayesinde tanıdım onu. Tarifler içeren not defteriydi.

Aralık bırakılmış eski kapıyı elimle iteledim. Gıcırdayarak ardına kadar açıldı. Ses etmedim çünkü arkadaşımın bu kez yanıt veremeyeceğinden emindim. Ağır adımlarla geçtim oturma odasına. Fahri'nin cesedi kanepeye yaslanmış biçimde karşımdaydı. Huzurlu görünüyordu.

Cep telefonumu çıkarıp jandarmaya haber verdim. Dokunmamam gerektiğini biliyordum ama kalbinin tam üzeri ile elleri arasında bir şey bulunduğunu fark edince en azından Fahri'ye doğru eğilip yakından bakmak ihtiyacı duydum. Bağına bastığı fotoğrafın çerçevesini, gümüş rengi köşelerinden tanıdım.

Son olarak mutfaktaki üst dolapta gördüğüm ahşap kap, oturma odasındaki sehpanın üzerindeydi. Ve bomboştu artık.

Küçük evi kaplayan ölüm sessizliği içinde oturma odasına döndüm. Kitap raflarının karşısına geçtim ve parlak mavi sırtlı bir düzine kitabın isimlerine bu kez daha dikkatle göz attım. Gönülsüz tanığı konumuna düştüğüm bu planlı intihar hikâyesinin anahtarı, üçünde saklıydı: Zihinsel Enerji ve Madde, Beynimizin Gizemli Güçleri, Baharatlarda Gizli Biyo-Kimya...

Jandarma yüzbaşısı iki erle birlikte kapıda belirdi. Rahmetliye dair kısaca bilgi verdim onlara. Oğlu Berkant'a haberi ben verir miyim diye sordular, hayır dedim. Prosedür ne gerektiriyorsa aynen o şekilde yol almalarını rica ettim. Onlar muhtarı arayıp savcılıkla bağlantı kurarken usulca dışarı çıktım ve denizden tarafa yürümeye başladım.

Ölene kadar burada kalacağım derken bana gerçeği söylemişti Fahri. Hemen iki gün içinde öleceğini mahsus gizlemişti ama ona kızmak gelmiyordu içinden. Belli ki bana aksettirdiğinden çok öte sıkıntılarla doluydu yüreği. Zihni çok ağırlaşmıştı, hafifletmek ihtiyacı hissediyordu.

“Tersi de geçerlidir umarım.” derken neyi kastettiğini artık çok iyi anlıyordum. Asıl ölümümüz, bizi yakından tanıyıp sevmiş son kişi de bu dünyadan ayrılınca tecelli eder ya hani... Fahri, çakma bilim diye geçiştirdiğim o teoriler içinde her ne bulup üzerine gitmişse, istediği sonuca ulaşmasını sağlayacak formüle nihayet ulaşabilmişti. Baharat karışımını kendi üzerinde denedikçe, duyu ve düşüncelerinde en geniş yeri kaplayan hatıraları maddeye dönüştürerek beyninden dışarı çıkarmayı, denize yönlendirmeyi becermişti.

İlk gelişimde gördüğüm köpek, Fahri'nin Kömür'e dair anılarıydı. Baharatlar marifetiyle onu zihninden söküp denize salıvermiş olduğu için ben ismini andığım vakit hatırlamamıştı.

Ertesi günkü seansta ise Didem'e dair ne var ne yoksa çıkmıştı Fahri'nin beyninden. Bana silüet olarak görünen baharat tozları halinde eski eşi de tuzlu sulara karışıp gitmişti.

Orfoz ziyafeti ardından içeri geçip konuştuğumuz sırada, oğlu Berkant ve annesi Hatice Hanım, Fahri'nin şuurunda dipdiri halde. Bu sayede, demans şüphesiyle yönelttiğim sorularıma makul yanıtlar verebilmişti.

Arazi satışını takiben parayı Berkant'ın hesabına yatırmış, babalık görevini kendince tamamlamıştı ya, o yüzden önceki gün de oğluna dair anıları uğurlamıştı denize. Bu sebeptendir ki, üçüncü gün sadece ve sadece annesine dair konuşabilmişdik Fahri'yle.

Ben gece vakti kâbuslarla boğuşurken, kadim dostum formülünü geliştirdiği baharat karışımının son dirhemini de kavurmaya hazırlanıyordu. Çekmiş olduğum mutlu aile fotoğrafında kendisini çevreleyen en mukaddes karakteri de zihninden azat ederek denize yönlendirmekte kararlıydı. Yarım saat kadar önce evi terk edişini gördüğüm ihtiyar kadın, bir evlâdın annesine dair hatıralarıydı aslında. Fahri'nin beyninden çıkıp giderken kısa süreliğine bana görünmüş bir toz bulutuydu. Özü, baharattı.

Ve o denize karışırken, arkadaşım içeride son nefesini vermişti. İnce ince planladığı bu final anı için sakladığı fotoğrafa bakmış, kadrj dakiler arasında kendisinden başka kimseyi tanıyamamıştı.

Zihnimizden attıklarımızın yekûnu zihnimizde kalanlarınıkini geçtiği an, ölüyorduk demek.

Cep telefonumu çıkardım, defterdeki tariflerden ikişer sayfa halinde çekmiş olduğum birkaç fotoğrafa baktım. Görüntüyü büyütüp en baştaki notu ilk kez fark etmemle birlikte tüylerim ürperdi: “Kimsesiz Kalmış Bir Adamın Simya Deneyi” şeklinde başlık atmıştı Fahri.

“Kimsesiz değildin be dostum” diye mırıldandım kendimce.

Ama çok geçti artık.

Eski karısını sarhoşun tekine kaptırmıştı. Oğlunun yüzünü senede bir iki kez görüyordu. Anacığı ise toprak altındaydı nice-dir. Kendini müflis ve mağlup hissediyordu Fahri. Üç gündür paylaştığımız sofralar, onun nazarında veda yemekleriydi.

Diğer sayfaların görselleri de büyütülüp incelenirse, terkip-teki baharatların miktar ve isimleri çözülebilirdi. Elimdeki sınırlı

veriyi lânet olası şu üç kitapta dile getirilen tezler ışığında değerlendiresem, aynı sır bana da malum olabilirdi. Denemeli miydim peki?

Belleğimizdeki anıları maddeleştirebilmek müthiş keşifti. Fahri gibi umutsuzca değil, pozitif anlamda kullanmak da mümkündür belki bunu.

Hayır. Tabiatımıza aykırı bir tarafı vardı bu yöntemin. Kadim dostumla birlikte ölmesi gerekiyordu. Fotoğrafları siliverdim cep telefonumdan. Ve tam o sırada yanımdan tuhaf bir esintinin geçmekte olduğunu hissettim. Kesif bir koku sardı etrafı. Baharat terkinin Şaban Abi'yi rahatsız eden o kavrulmuş formunu ilk kez genzimde hissettim. Havalanan kumlar gözlerime kaçmıştı. Onları birkaç saniye ovuşturduktan sonra ancak numaralı gözlüğümü takıp denize bakabildim. Bir erkeğin silüeti karışmaktaydı dalgalara.

“Fahri?” diye mırıldandım, dudaklarım titreyerek.

En son beyin ölür demişti. Dün gece tükettiği son karışım, kendine dair anılarının da soğumakta olan bedeninden çıkıp gitmesine yetmişti demek. Fahri'nin planındaki küçük umut ışığı bu olsa gerekti.

**

İpini kim çözdü, çapasını kim kaldırdı bilmiyoruz. Ama Fahri'nin mavi boyalı eski teknesi, o öldüğünden beri ara sıra biz Limondibi sakinlerinin gözüne çarpıyor. Uzaklarda, hayalet misali.

Başkaları da ellerini alınlarına siper edip dikkatle baktıkları vakit genç bir çift, küçük bir oğlan, ihtiyar bir kadın ve siyah bir

köpek görüyor mu o kayıkta, bilemem. Ama ben ne zaman rastlasam bunu görüyorum. Belki de kendi çektiğim fotoğraftaki mutluluk tablosu zihnime ebediyen kazındığı içindir.

Son üç gününü benimle geçirmiş kadim dostumu çok özlemsem de artık bir erkeğin sahip olabileceği en değerli krallıkta yaşadığını ve yaşamaya devam edeceğini biliyorum. Annesi, eşi, çocuğu ve köpeğiyle birlikte. Sonsuza dek.

O kayığı ve üzerindeki aileyi her görüşümde, Gino Paoli'nin Senza Fine'sini dinlemeye başlıyorum. Herhangi bir ses kaydına ihtiyaç duymaksızın, zihnimin içinde.

∞

YANIK KOKUSU

Bir yanım “sapla bıçağı bağına, bitsin bu sürgün” der gibi. Başka bir yanım asgari ücrete ara zam haberini bekliyor. Ne derdim vardı da bu mutsuz, bu köhne suratlı, bu viran bakışlı dalgın insanlarla, kusursuzluğu bütün incelikleriyle düşünülmüş bir denk gelişle, sanki hep birlikte kavlı karar etmişiz de aynı metrobüse binmişiz? Bu keşmekeş çingırağı, bu zil sesini, bu uçları sararmış bıyıkları, esneyince ağzı kokanı, yamulmuş kaportayı, koparılan çiçeği, zırlayan çocuğu... Ben seçtim, hepsini ben istedim.

Şu yüzü asık, dalaveresi bol, al götürü çok gibi duran, kibirli, bütün menzilleri darmaduman eden endamlı güzel! Neden, ütünün fişini çektiğine emin olmadığın için evine geri döndün de bir önceki metrobüsü kaçırdın? Taze güneş gözlerimi kamaştırırken mahmur arzularımı uyandırmaya hiç niyetim yok. Ya sen, yaşlı teyze! Tutmuşsun torununun elinden; anası mı, yoksa babası mı kaçmış da çocuk sana kalmış, belli değil. İnleye inleye sarhoş ettin beni. Neden az daha ayaklarını sürümedin? Bırak! Kaçsaydık, ne vardı? İçimdeki dingin merhameti kabartmak, acı sersemliğimi köpürtmek zorunda mıydın? Alabildiğine haşarı çocuk mutluluğu çekerken canım, bu bahar sabahı sizi düşünmek, sırf denk geldiğimiz için düşünmek zorunda kalmak, ne darboğaz mesele!

Bu hep böyle mi olur? Böyle olur. Talihin kurduğu tertibatta kesişen bütün yaşamların müthiş akortlu bir algoritması vardır; kavşakta buluşan hendeselerle muntazam bir düzen kuruludur. Kesişen yolların ardında kusur gibi beliren hallerde bile safi mükemmellik vardır. Kâinatın kapalı devre döngüsünü var eden bu sonsuz zincirde halkalar, hep bir önceki ve bir sonraki halkaya bağlıdır. Lahzayı yakalayanlar için her şey, son bozuluşu gerçekleştiren bir figürden ibarettir. Her şeyde son anın müthiş bir izi vardır.

Mesela karın ve tipinin olmadığı sıcak bir yuvada ya da karsırgaların estiğı helezonlu bir evde, yer sofrasında ya da akşam masasında yemektesin, açsın. Ekmeğı bölüp lokma lokma yerken ekmeğın hikâyesini düşünür müsün? Düşünmezsin. Eliyle hilal çizecek buğday eken çiftçi de tarlaya tohumu saçarken seni düşünmemiştir zaten. Düşünmese de yediğın ekmeğın tohumunu senin için saçmıştır. Buğdayı biçen tırpan senin için biçmiştir; öğütüp un yapan değirmenci, ekmeğı yapan fırıncı hep senin bu ekmeğı yemen için çalışmışlardır. Ekmeğı yiyip son bozuluşu gerçekleştirdiğın için bu oluş ve bozuluş denkleminin son halkası sensindir. Geri kalan her şey, bu son ana hizmet etmek için bir figürden ibarettir.

Çamlicada gerçekleşecek bir trafik kazası varsayımında bulunalım. Aynı anda her iki tarafa, çarpışma anından başlayıp zamanı beş dakika geriye saralım. Kim bilir; sadece beş dakikalık bu zaman diliminde bile, her iki kutupta da iradeyle, eksik iradeyle ya da iradesiz, ne figürler, hem de nasıl gerçekleşmiştir?

Başka bir yanım biraz avare; bütün hengameleri boş verircesine serkeş, günün hangi vakti olduğunu bilmeden, bilmek de istemeden, alabildiğine hür, alabildiğine köle... İşte o avare yanım; “Gün doğunca uyanır, akşam çökünce uyurum.” diyen rençperin hürriyeti ve disipliniyle, sadece güneşin rehberliğinde, yaşamanın tüm ihtirasını göz ardı ederek, söğüt dalından süzölen gün huz-

mesini, huzmeye ahenk bahşeden serçeyi, çizgi film izleyen bebekler gibi seyre dalmış. Üstüne bir de nankörün, değer bilmez, iki yüzünün, sütü bozuğun serseriliklerini, “Aman, boş ver!” diyip görmezden gelmiş.

Bu vurdumduymaz yanım; kimileyin kömür işçilerini de düşünür. Düşünür de sadece düşünmekle kalmaz; bu işçilerin yer üstüne aydınlığa çıktıklarında, gözlerine hücum eden ışığı, ışığın nasırlı yabancılığını da kalbinde ezmek ister. Ha tabii bir de köyden şehre göçen acar amelenin ilk öğlen yemeğini de düşünür. Bu acarın boş midesine düşen ilk lokmanın garip zevkini de tatmak ister. Ya da şuh kahkahalarla dolu bir yaz şafağının meltem rüzgârına karşı gözleri kapalı, boğaza nâzır bir taşın üstüne oturup, “acaba bugüne kadar bu taş böyle benim gibi kaç kişi oturmuştur?” diyerek türküler tutturmak ister, başka bir yanım.

Sabahın tatlı telaşında ne demek? Ben oldum olası telaşsızım. Fakat pek tabii sabah metrobüsle işe giderken, metrobüste cam kenarında yer bulmuşken üstelik, yine mutsuz, yine uykusuz, yine yorgunumdur. Kafamda Binbir Gece Masalları’ndan fırlayan çarkifelek kaygılarla gözlerimi, metrobüseye inen binenlerin peşinde dolaştırıyorum. Hem sabahın iç sızlatan sancılı kokusunu ciğerime çeke çeke hem de biçare, biçareliğimi anlatacak katmerli bir sıfat bulamayacak kadar biçare ve zihnimde ona buna sataşarak... İşte böyle, Kırlangıç, ben de sabahın dile gelmez acı telaşına çatıyorum. Kırlangıç da bir şeyler der tabii.

“Hayat bu kadar şiirsel değil. Sen biçare değilsin. Kalk savaş.”

“Ey Kırlangıç! Şiir ikinci kez yaşamaktır acıyı.”

Ruhu yavana ağır gelir şiirin şefkati. Kalpleri lâl kesilmiş sevgisizler, merhamet körleri, “Yine mi şiir?” derler, yine mi? Veyahut, “Sen geç köşene, ses çıkarmadan oku şiirini.” derler. Ben sessiz kalsam şiirim haykırır, bilmezler. İnsanlık tarihi boyunca şiir zirvelerde kanat çırpmışken, bu çağın insanı etiyle kemiğiyle çöpe atar şiiri. Böylece payıma, akıntıya karşı kürek çekmek düşer.

Şiir şimdi benim için şefkatli bir sevgili gibidir. Halden anlar, derdime yürek kesilir, yargılamaz, yadırgamaz, kucak açar... Fakat ciğerime gün düşmüşken hem de öfkeliyken, alın damarlarım kabarmışken üstelik, sığınamam şiirin kucağına... Yaklaşırsam dizelere, ağlamak çeker içim, kaçmak, kaybolmak, firar etmek çeker, miskinleşirim. Gömüldükçe katmerlenir, ağırlaşır, derinleşirim. Sığınayım mı? Başka çarem varmış gibi soruyorum bir de. Sığınayım. Kendimi bırakayım şiirin kucağına, acıyı, huzuru aynı almakta nakşedeyim. Ateşimi harlayayım, sükûnete yaslanayım. Mısralarıyla dövüşen Zaloğlu'na dönüseyim. Hem mahzun hem kendimden emin olayım. Nihayet fırtına dinince, kan bitince boğazımda, elimi tutmasını bekleyeyim dingin keskinliğimin.

Haliç'te olta sallarken eski bir mahkûmla tanışmıştım. Okumuş etmiş, dokunaklı bir adamdı. Konuşmuştuk. Balıklardan, kadınlardan, silahlardan, büyük kentlerden söz açmıştı. Sonra "Merhamet," demişti, "Merhamet zalimin boğazında kalır." Sonra bildiğim bir hikâyeyi kendi hikâyesi gibi satmıştı bana, güpegündüz.

"Bir it vardı cezaevinde. Kangal mı çoban köpeği mi belli değil. İt mi it işte. Ne zaman bahçeye çıksak herkes depik sallardı bu ite. Depik sallamayan tükürürdü. Kalleşlerin eğlencesi oldu bu iti dövmek. İt de arsızlaştı tabii, iyice. O da dayaktan, kötü sözden zevk alıyordu sanki. Alıştı dayak yemeye. Ne zaman biri yanına yaklaşırsa dövülmek için başını eğdi. Dayak yemediği vakit saldırdı millete. Bir gün, ağır bir depik yemiş olacak ki iki seksen yatıyordu bahçede. Merhamet edeyim dedim. Gittim, okşadım başını. Hissetti tabii, şefkat gösterdiğimi. Öyle hışımla kalktı ki ayağa, gözlerini dikti. Hani en ağır dayağı yediği gün bile bu kadar acı görmemiştim gözlerinde. İlk defa başı okşanmıştı galiba. Saldıracak gibi oldu, saldırmadı. Acı acı havlayarak kaçtı yanımdan. Koştı, koştu; elektrikli tellerden atlamaya çalışırken geberdi.

İşte böyle Kırlangıç; zulmetmek alışkanlıktır, zulüm görmek de. Depik yemeye alışmış ruhu yavanlara ağır gelir şiirin şefkati. İlânihaye elektrikli tellerde cinayet işlemek zorunda kalırsın.

Şimdi bu ihtiyara yer vermezsem kötü bir insan olurum. Züğürtledim sayarım kendimi; eski defterleri yoklamak bahanesiyle, tumar sipahileri gibi kafamı eğerim. Olmaz mı? Olmaz, taşlarlar beni. İyisi, kalkayım, yerimi vereyim ihtiyara. “Ne işin var bu saatte, amca? Deli misin, divane misin? Yat, evinde kal, dinlen, uyu, uyan. Cin mi dürttü? Kim zorladı seni kalkman için?” diyeyim içimden. Sonra da bu adamın belki de kırk yıl boyunca sabah erkenden işe gittiğini, şimdi de emekli olduğundan evde duramadığını düşüneyim.

“Gel otur amca, gel, buyur.

“Sağ ol, yavrum.

“Simasında fakirlik var. Simasında sararmış otlar, küflü meyve çöpleri, kışın pencere kırığı, dolu kül tablası, soba borusu çatlağından tek göz odaya sızan duman, kurumaya yüz tutmuş bir ağaç var. Sonra kapının eşliğinde bir kadın görünmesin mi? Görünsün. Binsin mi metrobüse? Binsin. Hep böyle gelir bu kadın, böyle ansızın. Görmüşlüğüm oldu birkaç kere. Aldığın soluğu verdiği sırada takılırsın gözlerine. Bak yine işte göz gözeyiz. Yaz boyu terlik giydiğinden topukları hep çatlaktır, çatlakları topraklıdır; kırk yıla bir temizlemek aklına gelirse, hadi gelmiş olsun, yere yakın sokak çeşmesinin altında ayağını ters çevirerek topuklarını eliyle sıyırır. Göbeği ve yarım baş eşarbi vardır. Ağzı küfürlüdür. Yüzünü it yalasa doyar. Çok caka satar, ninniler söyler. Miskinlere bulaşmaz ama yankesicidir. Bal bal demekle ağız tatlanmaz, esas mesele topuktaki çatlakları temizlemektir.

Suyumuzu da kesmişler. Gelince haberimiz olsun diye çeşmeyi açık bırakmışızdır. Bıyıklı, uzun boylu, vefalı bir aile babası olan belediye çalışanı, pişmiş sarma tenceresinin kapağını kaldırırcasına, sihir yapar gibi “Abra kadabra!” diyerek, suyun önündeki seti kaldırmıştır. Şehir hatlarındaki kılcal borulara peyderpey hücum eden sular, öksüre öksüre nihayet bizim çeşmeye ulaşmıştır. Bizim çeşmenin asabı biraz bozuktur; uzun kesintilerden

sonra suyu ağzından çıkarırken hep böyle tekleye tekleye, yeni bozulmuş bir tekne motoru edasıyla öksürür. Yaz, kış üstünü başını ıslatır da topuğun yine kirli kalır.

Evet, topuğum temiz değil. Küçük, büyük, düzgün ve biçimsiz taşlar kafama, gözüme, göğsüme isabet etmiş. Kevgire dönmüş cesedim. Bir gece Bomonti'de ansızın yağmura yakalanmıştım. Acelem vardı, yola devam etmeliydim. Şöyle, herkesin yaptığı gibi bir saçak altına geçip yağmurun hafiflemesini beklemek güzel olurdu da ben bekleyemedim. Fındık kurdu, sıcak sesli, tatlı bir kadın, ıslanarak yürüdüğümü görünce beni şemsiyesine almıştı. Durağa doğru yarı ıslak, yarı kuru muhabbet ede ede yürümüştük. Yol boyunca eski kocasından bahsetmişti bana. Kadının anlattıklarından, kocasını tanır gibi oldum birden. Çok vardı bu davranışlı erkeklerden. Kadın, eskiden epey zayıf olduğunu söylemişti de istemeden gözüm göbeğine kaymıştı. Hani, bu kadının zayıf halini tasavvur bile edememiştim. Saçlarının eskiden kömür karası olduğunu da özene bezene reklam etmişti bana. Şimdilerde ise saçındaki beyazları tek tek kopardığını, o kopardıkça beyaz tellerin çoğaldığını ama koparmaktan da vazgeçmeyeceğini anlatmıştı.

Kadından müsaade istedim. Acelem olsa da vazgeçtim dolmuş binmekten. Hem acelem neydi ki? Yağmura aldırmadan, ıslanarak yürümeye devam ettim. Zihnimde haramilerle dövüşürken, asil öfkelerle ant içiyordum. Namussuzun, alçağın, düzenbazın, yüze gülüp arkadan iş çevirenin yüzüne tükürecektim. Sonra, ben de kendime dost, düşman biriktirirken, koca çınarı kökünden kesip pişmanlıktan fidan dikerken, ihtiraslarım için çiçek koparıırken, acıyı, tatlıyı, kahkahayı, gözyaşını tadarken kendi namussuzluklarımı, kimler için namussuz olduğumu, suyu dolduranın da testiği kıranın da ben olduğumu düşünecektim.

Bırak, sere serpe güneşlensin önümüzde zaman. Uzansın, yaksın tenimi. Varsın, kırışıklarımı ütülememiş olayım. Ne çıkar? Oltama, sürü sürü dolaşan sardalyalardan bir tane bile takılmasa,

tökezlesem de birileri ayağımı kaydırsa, sussam da bağırsalar, ne çıkar? Cenderelere takılır, savrulurum da gıkım çıkmaz. Tüttürürken cigaramı keyfince, çok zaman düşünürüm bunları. Tabiatımı hiç bozmadan, kana bulaşmadan, kuduz olmadan, tenhada durmadan, kalabalığa karışmadan, nice suçlar işlemiş gibi racon keserek ve de süt dökmüş gibi suçluluk duyarak... Hayatımı avcumdan çalmış olsunlar.

Sonra bir çocuk hışımla kaçsın, kaçsın durmadan... Biri çıksın, desin ki: Behey ahmak ne diye açık bıraktın avcunu? Buraların adetidir bu; avcunu açık bırakırsan çalarlar hayatını.

“Kırlangıç, bu da şiirsel değil mi?”

“Şiirsel.”

“E demedin bişey.”

“Aç bırakma hırsız edersin, çok söyleme arsız edersin.”

“İyisi mi, hülyalara dalmak geçmişi anarak.”

İşte, sıcak bir günde kırmızı beyaz ekose örtülü bir masada dört kişi, meşe ve sarıçamlar arasında kekik, yabani gül, iğde, böğürtlenlere demlenmiş yeşilin ahengini temaşa ediyoruzdur. Hemen yanı başımızda asırlar boyu akıp giden nehir, nice testiler doldurmuştur; hayvan sürülerine kucak açmış, boğazlardan akarak bedenler şişirip öldürmüş, muhataplarını şefkatli bir debi ile göğsünde yüzülmesine müsaade etmiş, nice insan ve hayvan ağızları görmüştür? Muhabbetimize eşlik eden bu nehir isyankardır, yansıtıkları yalancıdır, dalgalıdır, ıslaklığı çabuk kurur, geçicidir, nararı hevestir, aldatır, katildir.

Issız bir gece vakti, arkadaşlarıyla nehir kenarına gelen iyi giyimli, bağıri yanık, yarı çirkin, zayıf ve ayyaş bir gencin aşk acısıyla nehre atladığını, sonra yaşamak çırpınışıyla boğularak sürüklenildiğini, benim de köşeden bir yerden olan biteni izlediğimi düşün-

müş olayım. Yüzme bilmesem de ince hesaplarla bir hendese kurarak nehre atlayayım da çocuğu paçasından çeke çeke kurtarmış olayım. Konuşayım sonra onunla kenarda ıslak ıslak uzanırken.

“Manyak mısın kardeşim sen?” diyeyim.

“Aşığım abi.”

“Sen ölünce üzülür mü sanıyorsun?”

“Üzülmez mi abi?”

“Üzülmez. Hem sen düşünme bunları. Hiç mi kıymeti yok canının be? Körpecik oğlansın.”

“(Ağlasın) Unutabilecek miyim abi?”

“Unutursun.”

Karıncalar masamızda dolaşırken kahramanlık yapmanın zamanı mı? Zamanı. Ne menem mahluklar şu karıncalar; iz bilirler tek sıra, yurt bilirler kalabalık karınca yuvasını, mısır piramidi biteviye ebediyete kadar inşa etmeye çalışır gibi çalışırlar, dualara konu olmuşlardır bereket getirsin diye, naziktirler, düşünceli olurlar karınca incitmezler, yer altı nefessizdir, madencilerin nefes aldığı yerdir karınca deliği. Elimdeki çöpe tırman ey karınca, tırman az daha. Senin ismin Zalim olsun bundan gayrı.

“İşler nasıl gidiyor Zalim?”

“Abi çok dik tutuyorsun çöp odunu, az eğiver, çok yokuş oluyor bana.”

“Oldu canım, istersen tümünden yere bırakayım çöpü. Tırmanacağın şunca çöp odun.”

“Nasıl dersen... Ya Hak. Bu ne çöpü abi?”

“Pamuk odunu çöpü.”

“Elinde niye çakmak var abi? Beni mi yakacaksın?”

“Tövbe tövbe. Diri diri kendini mi yaktıracaksın bana Zalim?”

“Ha diri olmasam yakacaksın yani.”

“Boş konuşma. Sen tırmandıktan sonra çöpü yakacam.”

“Niye yakacaksın abi?”

“Dumanını içime çekecem.”

“Keş misin abi?”

“Terbiyeli ol Zalim. Yoksa ensenden amele yanığını eksik etmem haberin olsun. Sabah içtima akşam talim. Döne döne karınca duasını okuturum sana ha. Şimdi gel bakayım serçe parmağında dolaş biraz.”

“Geldim abi... Abi?”

“Buyur Zalim.”

“Ben niye serçe parmağında dolaşıyorum böyle?”

“Spor olsun diye. Neyse tamam, in hadi çöpü yakacam.”

Söndü, yine yaktım, kokladım, dumanı bitti, çakmağı tuttum, yaktım, kokladım... Çok tanıdık bu koku, çok. Bir yanık kokusu, sadece on saniyeliğine yanıp sönen bir çöpten yayılan yanık kokusu insana ne vaat edebilir? İnsanın ruhunu bedeninden çıkarır da yirmi beş yıl geriye bast-ı zaman ve tayy-i mekân yaptırabilir mi? Yaptırabilir. Evet, dedim, işte köydeyim. Henüz beş yaşında, dedemin dizindeyim. Dedem bana gülücüklerle biraz nağmeli biraz nesirli şiirler okuyor. Dişini değdirmeden, dudaklarıyla kulağımın kanadını ısıyor. Evimizin büyük bir bahçesi var. Bahçede limon, yenidünya, çam ve hünnap ağaçları var. En gözde ağacımız

hünnap ağacı. Kenarlara güller ekilmiş rengarenk. Bahçenin ortasına taştan bir ocak kurulmuş. Evin genç ve orta yaşlı kadınları yana yana altı ziftlenmiş büyük bir kazanda yemek pişiriyorlar. Ateşi pamuk odunlarıyla harlıyorlar. Kadınların arasında hiyerarşi var. Annemin sicili düşük. Harın dumanı burnuma kadar geliyor, hafiften soluyorum. Evet, o koku işte bu koku.

Bir olay olarak değil bir ân olarak hatırlıyorum olanı. Bununla beraber ânın biricikliğini düşünüyorum. Yaşanan her ânın, zamanın gerisinde kalarak öldüğünü ve bi daha asla yaşanamayacağını, anın ancak belleklerde yaşayabileceğini düşünüyorum. Hissin biricikliğini düşünüyorum sonra; başka zamanlarda aynı şartlar altında aynı olay gerçekleşse de hissedilenin asla aynı olmayacağını, hissin biricikliğinin anın biricikliğine kökleriyle bağlı olduğunu düşünüyorum. Şimdi burada metrobüsten inerken içimde bir gök gürültüsü ağırlığı ve yaşanması mümkünken yaşanmamış bir hayatın suçluluğuyla, yine hiç tanımadığım insanlara içimden sataşmaya gidiyorum.

